

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ
ΕΚΔΟΣΗ
ΓΙΑ ΤΟΝ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

ΤΟ

δόντι

Τεύχος 7 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1999 ΤΙΜΗ: 1 ΔΡ.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ:

Χαμένο για πάντα:

ΔΙΕΘΝΕΣ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΠΑΤΡΑΣ

13 χρόνια ... φαγούρα!

Η «ΓΚΟΛΦΩ» ΤΩΝ ΑΧΑΙΩΝ

80 χρόνια από το θάνατο του Ση. Περεσιάδη

ΚΑΡΝΑΒΑΛΙ '99

12 σελίδες για τον ...πόλεμο της Πάτρας

δόντι

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ
ΕΚΔΟΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

ΤΕΥΧΟΣ 2
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1999

ΕΚΔΟΤΕΣ:

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΖΙΑΣ
ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΣΕΡΓΙΟΣ
ΑΝΔΡΕΑΣ ΤΣΙΛΙΡΑΣ

Κανακάρη 233-Πάτρα

Τηλ - Fax: 330742,
330582, 330187

e-mail: periodikodonti@hotmail.com

Νομικός σύμβουλος:

Βασίλης Λαδάς

**Σ' αυτό το τεύχος
συνεργάστηκαν:**

Γιάννης Γεωργόπουλος
Σταύρος Δημόπουλος
Καλλιόπη Καλατζή
Γιώτα Κοντογεωργοπούλου
Κώστας Λογαράς
Τατιάνα Λοβέρδου
Πέτρος Μάρνης
Γιάννης Μουγγολιάς
Κώστας Μπουλιμπασάκος
Αντώνης Σκιαθάς
Χρήστος Σταματόπουλος
Έρση Σωτηροπούλου
Μαρία Τσιλίρα
Παναγιώτης Φωτίου

Διαφήμιση - ατελιέ:

Γ. Σέργιος Ο.Ε.

Εκτύπωση:

Σάκης Παναγιωτόπουλος
Περιβόλα Πάτρας - 330.532

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- 6** Διεθνές Φεστιβάλ: 13 χρόνια ...φαγούρα
- 10** Δίσκοι: Τί ακούνε οι Πατρινοί
- 12** Της ...χολής και της σχόλης
- 14** Δύο κείμενα για τον Σίμωνα Καρά: "Να έ-
νας φανατικός πολεμιστής"
- 16** Μουσείο; Ποιό μουσείο;
- 22** Σπυρίδων Περεσιιάδης: Ο ποιητής της
"Γκόλφως" στην Αχαΐα
- 27** Πατρινό Καρναβάλι 1999: Ο πόλεμος
της Πάτρας...
- 39** Προσεχώ. Μιά γεύση από τις εκδηλώσεις
που έρχονται...
- 46** Ο βασιλιάς Αλέξανδρος, νανουρίζεται
στα νερά της Μεσογείου
- 50** Το σώμα στον εικοστό αιώνα
- 52** Η περιπλάνηση του ...Μανώλη Πράτσικα
- 54** Μια καινούρια έκδοση για τον Ούγο Φώ-
σκολο
- 56** Τα προσώπια του Βίου...
- 58** Το θολό τοπίο της κουλτούρας
- 62** Πίσω από τη μάσκα

Το εξώφυλλο, είναι από πίνακα του Βέλγου
ζωγράφου Τζέιμς Ένσορ και απεικονίζει απο-
κριάτικη μασκαράτα

Και τώρα;

Και τώρα που πήραμε το βάπτισμα; Τι κάνουμε; Συνεχίζουμε να πειραματιζόμαστε ή το βλέπουμε πιο σοβαρά; Κι αν αποφασίσουμε το δεύτερο, τί στ' αλήθεια σημαίνει "σοβαρά"; Και πώς μπορεί, δηλαδή, το "δόντι" να γίνει "σοβαρό"; Το πρώτο τεύχος ήταν - δεν μπορούμε να το αρνηθούμε - ένας πειραματισμός. Ένα ρίσκο. Μια διάθεση να δοκιμαστούμε και να δοκιμάσουμε. Να δοκιμαστούμε για το πώς μπορούμε να υλοποιήσουμε μια ιδέα (ας μην ξεχνάμε ότι μια καλή ιδέα δεν είναι και τίποτα δύσκολο...) και να δοκιμάσουμε την υποδοχή που επιφυλάσσει σε τέτοιες απόπειρες.

Ετοιμάζοντας τη συνέχεια του εγχειρήματος, είχαμε πρώτα σιγουρευτεί - και μακριά από μας οι δήθεν μετριοφροσύνες - πως βρισκόμασταν σε καλό δρόμο. Δεν ανακαλύψαμε την Αμερική με το να κάνουμε ένα δωρεάν διανεμόμενο έντυπο για τον πολιτισμό, ούτε γράψαμε ιστορία στο χώρο του τοπικού Τύπου με το να συγκεντρώσουμε μια σειρά από καλά κείμενα φίλων και γνωστών (χωρίς να γίνουμε βέβαια και περιοδικό παρέας). Καταφέραμε, όμως, να είμαστε αξιοπρεπείς και τίμιοι με αυτά που υποσχόμασταν.

Στο δεύτερο τεύχος, αυτού του είδους τα στοιχήματα αποτελούν παρελθόν. Γιατί - κακά τα ψέματα - δεν θέλουμε να μένουμε μια ζωή απλώς αξιοπρεπείς. Θέλουμε να πάμε και λίγο παραπέρα. Θέλουμε το "δόντι" να έχει άποψη και να τη λέει. Θέλουμε οι αναγνώστες του να το περιμένουν και να συμμετέχουν στις μικρές και μεγάλες αλλαγές του.

Θέλουμε το "δόντι" να μην πουλάει εξυπνάδα και εξουσία σε κανέναν, αλλά θέλουμε ταυτόχρονα να μην αρνείται και να εξοργίζεται όταν το νιώθει. Ακόμα και για ασήμαντα πράγματα ή γεγονότα εκτός του δικού μας μικρόκοσμου. Όπως για παράδειγμα με το θέμα του Μουσείου Ολοκαυτώματος στα Καλάβρυτα για την κατασκευή του οποίου όλοι έχουν συμφωνήσει αλλά για κάποιο μυστήριο λόγο δεν προχωράει. Γιατί;

Στο δεύτερο "δόντι" ξεκινάμε - νωρίτερα απ' όσο υπολογίζαμε - τις ...επεκτάσεις. Αίγιο, Καλάβρυτα, Πύργος και - γιατί όχι - λίγο πιο μακριά θα είναι οι επόμενοι σταθμοί διανομής του περιοδικού. Και φυσικά θέλουμε όσο τίποτε άλλο να καταφέρουμε από το τρίτο κιόλας "δόντι" να έχουμε και θεματολογία εκτός ...σχεδίου πόλης.

Βιαζόμαστε; Ίσως. Τουλάχιστον έχουμε διάθεση να δουλέψουμε.

Αυτό μας αρκεί...

Γ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΤΟΥΤΑ

Έκθεση Αυτοκινήτων ΤΟΥΤΑ

Ανταλλακτικά ΤΟΥΤΑ

Επίσημο Service ΤΟΥΤΑ

Χρηματοδότηση ΤΕΦΙΝ

Επίσημο Φανοποιείο ΤΟΥΤΑ

Τ - AUTOTRUST μεταχειρισμένα

AUTO PLAN ασφάλειες αυτοκινήτων

ΣΧΕΣΗ ΖΩΗΣ!

Καθημερινά, προχωρώντας με σταθερά βήματα και
βασιζόμενοι στην εμπειρία και την γνώση μας,
καθώς και σε πρωτοποριακά προγράμματα που αποδεικνύουν
την θέληση μας να σταθούμε δίπλα στον άνθρωπο,
χτίζουμε την νέα αντίληψη στην φροντίδα του αυτοκινήτου σας
και την εξυπηρέτησή σας.

 TOYOTA

"Όπως σε θέλω. Πάντα κονιά μου."

ΚΟΡΙΝΘΟΥ 376, ΠΑΤΡΑ, ΤΗΛ.: 321.743

Greece - Italy **SUPERFAST**®

YEAR ROUND DAILY DEPARTURES

PATRAS - ANCONA IN ONLY 19 HOURS • PATRAS - IGOUMENITSA - BARI

 SUPERFAST FERRIES

The Youngest and Fastest Fleet

TH. FILOPOULOS - K. PARTHENOPOULOS S.A.
OTHONOS AMALIAS 12, 262 23 PATRAS TEL.: (061) 622.500, FAX: (061) 623.574

ΔΙΕΘΝΕΣ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΠΑΤΡΑΣ

Δεκαετία χρόνια ...φαγούρας

ΟΤΑΝ Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΑΠΟ ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΝΕΤΑΙ ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΑ

Του Γιάννη Γεωργόπουλου

Η μόνη περίπτωση που, από ένα παιδί δεκατριών ετών μπορείς να έχεις την απαίτηση, εκτός του να δείχνει, να είναι και ώριμο, είναι αυτή του Διεθνούς Φεστιβάλ της Πάτρας. Το ερώτημα όμως που πλανάται είναι κατά πόσο τα πράγματα είναι έτσι. Για την ακρίβεια, πόσο διδάχθηκαν και διδαχθήκαμε όλοι και πόσο βίωμα μας έγινε η θέση, σύμφωνα με την οποία ο πολιτισμός δεν είναι πολυτέλεια αλλά ανάγκη.

Το Διεθνές Φεστιβάλ της Πάτρας είναι πλέον δεκαετιών χρόνων. Δεκαετία χρόνια παρέμβασης στο πολιτιστικό γίγνεσθαι της χώρας, με γκρίνιες, σύνθεση απόψεων, φιλοδοξίες, οράματα, κτυπήματα κάτω από τη ζώνη, πολιτικές αντιπαραθέσεις και προπάντων ελπίδες, ότι το μέλλον είναι ανάγκη να είναι καλύτερο.

Δυστυχώς ή ευτυχώς, το 1999 δεν είναι και δεν θα μπορούσε άλλωστε να είναι 1986 και με οδηγό αυτή τη θέση θα πρέπει να πορευτούμε. Ο ενθουσιασμός και οι στόχοι των πρώ-

των χρόνων καθώς και οι φιλοδοξίες, εκ των πραγμάτων δεν μπορούν να είναι ίδια.

Ο νυν αναπληρωτής υπουργός εξωτερικών Γ. Παπανδρέου, είναι απλά αυτό που είναι και όχι υπουργός πολιτισμού ώστε πακτωλός εκατομμυρίων να ρέει όπως έρεε κάποτε. Άλλωστε, όποιος φαντάζεται ακόμα ένα φεστιβάλ το οποίο θα ξοδεύει για να έχει και να φέρνει αυτό που θέλει, απλά κάνει όνειρα θερινής νυκτός. Αποτέλεσμα των αναγκών που προκλήθηκαν από την πολυτέλεια που παρείχαν αυτά τα εκατομμύρια, ήταν και η δημιουργία χώρων, όπως οι σταφιδαποθήκες Μπάρρου, το κτίριο Μαραγκόπουλου, η Αγγλικανική εκκλησία, το θέατρο του Κάστρου, οι σκάλες Γιογκαράκη και πολλοί άλλοι.

Οι παρουσίες - από το 1986 μέχρι το 1990 - των σημαντικότερων ονομάτων του διεθνούς καλλιτεχνικού χώρου, όπως οι Μπομπ Ντύλαν, Γιεχούντι Μενουκίν, Τζόαν Μπαέζ, Τσικ Κορία, Γκάρυ Μπάρτον, Ραβί Σανκάρ, Ιάννης Ξενάκης, Βιτόρια ντε λος Άνχελες, Ειρήνη Παπά, Κηθ Τζάρρετ, Σολιστ του Μπολασί, Αλ ντι Μέολα, Ίβο Πογκορέλιτς, Όρεγκον Γκρουπ, Ντιζζυ Γκιλέσι, Πάκο Πένια, Μάνος Χατζιδάκης, Μίκης Θεοδωρά-

κης, Κάρολος Κούν, Νίκος Κεσανλής, έρχονται να επιβεβαιώσουν ότι γι' αυτό το διάστημα, το Διεθνές Φεστιβάλ Πάτρας έχει καταγραφεί σαν το σημαντικότερο Φεστιβάλ της χώρας. Δεν είναι τυχαίο ότι αυτή την περίοδο, το Φεστιβάλ συναντά καθολική αποδοχή τόσο από το κοινό όσο και από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας και το χώρο του θεάματος.

Η πρωτοτυπία, η φαντασία, ο πλουραλι-

Τζαννετάκη να το χρηματοδοτήσει. Το βαρύ κλίμα που διαμορφώνει αυτή η εξέλιξη επιβαρύνεται ακόμα περισσότερο με την παραίτηση Μικρούτσικου, δέκα ημέρες πριν την έναρξη του Φεστιβάλ.

Η λύση, όχι βέβαια ανάγκης, αφού ήταν βασικός στυλοβάτης της προσπάθειας, ακούει στ' όνομα Βασίλης Φιλιππάτος και η πραγματοποίηση των εκδηλώσεων τη συγκεκριμένη χρονιά γίνεται μόνο με τη στήριξη του Δήμου Πατρέων.

Έχουμε πλέον εισέλθει στην περίοδο των ισχνών αγελάδων, όπου το Διεθνές Φεστιβάλ έχει ν' αντιμετωπίσει την πολεμική της κεντρικής εξουσίας, που μετατρέπεται σε κόψιμο κάθε μορφής επιχορήγησης και στέρση χώρων όπως το Αρχαίο Ωδείο. Κάτω από αυτές τις συνθήκες η παραίτηση Φιλιππάτου δεν άργησε να γίνει γεγονός.

Είναι προφανές ότι το διάστημα από το 1990 μέχρι το 1994 είναι το πιο δύσκολο για τον δεσμό, καθώς σε ορισμένες περιπτώσεις απλά και μόνο δη-

Από τις συναυλίες του Μίκη Θεοδωράκη, μέχρι τις συμμετοχές έργων Πικάσο στις εκδόσεις, το Διεθνές Φεστιβάλ πρόσφερε κάποτε σημαντικά... Τώρα,

σμός, αποτελούν τη συνταγή αυτής της πρώτης περιόδου, που συνοδεύονται από παραγγελίες για παραγωγές καθώς και τις πρώτες εκδόσεις του Φεστιβάλ.

Ηθικών διδάγμα: Ο βήχας και ο παράς δεν κρύβονται, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για παραγωγή πολιτιστικού προϊόντος. Η χρυσή περίοδος του φεστιβάλ κλείνει το 1990, μετά από την άρνηση της τότε κυβέρνησης,

λώνει την ύπαρξή του. Από το 1994 και μετά, το Διεθνές Φεστιβάλ Πάτρας εισέρχεται στην τρίτη περίοδο. Λίγο νωρίτερα, τον Ορέστη Σκαλτσά έχει αντικαταστήσει ο Δημήτρης Πεφάνης. Είναι η περίοδος που στη Μέκκα των πολιτικών και πολιτιστικών εξελίξεων, κυφορείται από τον υφυπουργό πολιτισμού - πλέον - Θ. Μικρούτσικο, το σενάριο του Εθνι-

κού Πολιτιστικού Δικτύου Πόλεων (Ε.Π.Δ.Π.).

Το Διεθνές Φεστιβάλ Πάτρας γίνεται με χρηματοδότηση από το ΥΠ.Π.Ο. και το Δήμο.

Εχουμε εισέλθει στην περίοδο που επιχειρείται η αναβίωση του θεσμού, χωρίς ωστόσο να λείπουν και πάλι οι τριβές, εντάσεις και ενστάσεις - στις περισσότερες των περιπτώσεων όχι άδικα - καθώς η τότε Δημοτική Αρχή επί μακρόν δεν έχει ξεκαθαρίσει καν εάν επιθυμεί ή όχι την ένταξη της Πάτρας στο ΕΠΔΠ.

Το 1995, βρίσκει το θεσμό να συνοδεύεται από την υπογραφή της σύμβασης για ένταξη της Πάτρας στο Εθνικό Πολιτιστικό Δίκτυο Πόλεων και την τοποθέτηση του Νότη Μαυρουδή στη θέση του Καλλιτεχνικού Διευθυντή. Για πολλούς, έχει αρχίσει ένας ι-διόμορφος κύκλος ομηρίας του Φεστιβάλ από την κεντρική εξουσία αλλά και ελέγχου του, αποκλειστικά και μόνο από τον διευθυντή, ο οποίος σε καμία περίπτωση δεν έπεισε για τις δυνατότητες και για τους στόχους που είχε, με αποτέλεσμα ο θεσμός να μην μπορέσει να αιτιολογήσει ούτε κατ'ελάχιστον τον τίτλο **διεθνές**. Το καλοκαίρι του 1995, το Φεστιβάλ έρχεται τελικά να αναπαράγει την κρίση του, με τον κύκλο των εκδηλώσεων να θυμίζει έντονα παιχνίδι των ατζέντηδων και τον Νότη Μαυρουδή να μέσως με την αποκλήρωσή του, να εξάγει ζετα μεταξύ και επαγγελματικών υποχρεώσεων. Η αποπομπή Μαυρουδή

Νότη Μαυρουδή
α
ο-
σή
φάνι-
κάπου
Αθήνας
επαγγελμα-
τικών υποχρεώσεων.
Η αποπομπή
Μαυρου-
δή

8

δεν αργεί να έρθει και όσοι εί-

χαν ελπίσει σε κάτι καλύτερο γελάστηκαν.

Ένα μήνα πριν το Φεστιβάλ του '96, γίνονται κάποιες δειλές προσπάθειες από την τριμελή επιτροπή που έχει αναλάβει την διεξαγωγή του, για παραγωγές, συνέδρια και παραγγελιές. Όμως η ιστορία έρχεται γι' άλλη μια φορά να δείξει ότι δεν αρκεί μόνο η διάθεση όταν ο προγραμματισμός βρίσκεται σε νηπιακή κατάσταση.

Θεωρητικά, το Διεθνές Φεστιβάλ εισέρχεται στην τέταρτη φάση του από το 1997, με την ανάληψη καθηκόντων Καλλιτεχνικού Διευθυντή από τον Ηλία Ανδριόπουλο.

Στην αρχή όλα είναι ρόδινα και ο έρωσ μεταξύ Δημοτικής Αρχής και καλλιτεχνικού διευθυντή αμοιβαίος, με τη μόνη διαφορά ότι αυτά τα πράγματα δεν κρατάνε πολύ.

Σε καθαρά καλλιτεχνικό επίπεδο, η φράση "ίδια γεύση" τα λέει όλα και όποιος υποστηρίζει ότι κάτι άλλαξε σε αυτό το δίχρονο πέρασμα του Ηλ. Ανδριόπουλου από το Φεστιβάλ, μάλλον αυταπατάται. Άλλωστε τα μεγέθη μιλούν από μόνο τους και καταδειχνουν πως είναι άλλο να γράφεις το "θα σε ξανάβρω στους μπαξέδες" και άλλο να παράγεις πολιτισμό. Λίγο πριν το πέρασμα στη νέα χιλιετία, το Διεθνές Φεστιβάλ Πάτρας παραμένει ακέφαλο καθώς γι' άλλη μια φορά η ηλεκτρική καρέκλα του καλλιτεχνικού Διευθυντή παραμένει κενή. Η νέα Δημοτική αρχή και να ήθελε δεν θα μπορούσε σε αυτή τη φάση να πει τι θέλει και πολύ περισσότερο να 'χει διαμορφωμένη άποψη. Αφήστε που η ιστορία έδειξε πως το ζητούμενο δεν είναι να 'χεις άποψη αλλά να ξέρεις τί θέλεις και μέχρι πού μπορείς να πας. Μέχρι να συμβεί αυτό, το μόνο σίγουρο είναι πως δεν θα "πηγαίνει" το

Διεθνές Φεστιβάλ με αποτέλεσμα η λέξη "διεθνές" να είναι σε λίγο μάλλον περιττή.

Ο Θάνος Μικρούτσικος, εμπνευστής, ψυχή και πρώτος διευθυντής του Διεθνούς Φεστιβάλ, έφυγε νωρίς...

και η γνώση γίνεται παιχνίδι

ΜΙΚΡΟΠΟΛΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Για παιδιά 4-12 ετών

ΠΡΟΤΥΠΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Σαρανταπόρου 32, 26223, Πάτρα Τηλ./fax: 439.054

Τι αγοράζουμε; Τι ακούμε;

Η ιδέα του να καταγράψεις τις μουσικές προτιμήσεις μιας μερίδας κοινού μέσω των πωλήσεων των δίσκων είναι τόσο παλιά όσο και η μουσική βιομηχανία. Κι επειδή αρκετούς τους επηρεάζει πολύ σε ποια δέση στους 10, 20 ή 50 καλύτερους δίσκους θα δουν τη δικιά τους ή την αγαπημένη τους δουλειά, η βιομηχανία της μουσικής είχε πάντα τον τρόπο να "φτιάχνει" κατά βούληση τέτοιες λίστες.

Στα δικά μας τώρα. Επειδή σχεδόν ποτέ στην Πάτρα δεν έχουν παρουσιαστεί οι μουσικές μας προτιμήσεις μέσα από σχετικές λίστες, σκεφτήκαμε να κάνουμε μια πρώτη απόπειρα. Συγκεντρώσαμε τα στοιχεία από τρία δισκοπωλεία (Musical, Discover, Sticky Finger) και δημιουργήσαμε το δικό μας top - 10 για την περίοδο Δεκεμβρίου - Ιανουαρίου. Δοκιμαστικά περισσότερο και για να δούμε κάποιες πρώτες τάσεις. Στόχος να το μετεξελέξουμε σε μια κοινά αποδεκτή λίστα για όλη την Πάτρα, αντιπροσωπευτική και προσφερόμενη για διάφορα συμπεράσματα.

Μια διευκρίνιση μόνο: Οι περισσότερες από τις λίστες που κατά καιρούς δημοσιεύονται σε εφημερίδες και περιοδικά, ακόμα και οι πιο επίσημες, δεν αφορούν στις πωλήσεις που έκαναν οι δίσκοι, αλλά στις ποσότητες που διένειμαν οι εταιρείες τους, άσχετα αν πουλήθηκαν ή όχι. Το παρακάτω "top" για την ελληνική και ξένη μουσική προέρχεται από τις καθαρές πωλήσεις.

Ελληνικά

1	ΙΕΡΑ ΟΔΟΣ (II)	ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΤΑΛΑΡΑΣ
2	ΤΟΣΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ	ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΡΙΟΣ
3	ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΟΝΕΙΡΟΥ	ΕΛΕΝΗ ΤΣΑΛΙΓΟΠΟΥΛΟΥ
4	ΣΤΙΛΒΗ	ΠΥΞ ΛΑΞ
5	ΓΙΑ ΜΕΝΑ	ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΚΚΟΤΑΣ
6	ΣΤΟΥ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ ΤΗΝ ΟΧΘΗ (3)	ΣΥΛΛΟΓΗ
7	ΕΝ ΒΡΑΣΜΩ ΨΥΧΗΣ	ΣΤΕΛΙΟΣ ΡΟΚΚΟΣ
8	Ο ΔΙΚΟΣ ΜΟΥ Ο ΔΡΟΜΟΣ	ΠΑΣΧΑΛΗΣ ΤΕΡΣΗΣ
9	ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΕΓΡΑΦΑ ΓΙΑ ΦΙΛΟΥΣ	ΣΥΛΛΟΓΗ ΛΟΓΙΕΡΜΑ ΣΤΟ Δ. ΣΑΒΒΟΠΟΥΛΟ
10	ΣΑΝ ΚΦΑΙΣΤΕΙΟ ΠΟΥ ΣΥΠΝΑ	ΑΛΚΗΣΤΗ ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗ

Ο κατά Τζίμν Πανούση ...ακατανόμαστος, είναι, φυσιολογικά στην πρώτη θέση του ελληνικού καταλόγου. Οι καινούριοι δίσκοι είναι πάντως εμφανώς η μειοψηφία, αφού κυριαρχούν συλλογές και παλιότερες επιτυχίες. Οι γιορτές που μεσολάβησαν εξηγούν το γιατί.

Ξένα

1	THE BEST OF... (1980-1990)	U2
2	LADIES AND GENTLEMEN	GEORGE MICHAEL
3	CARMINE MEO	EMMA SHAPPLIN
4	THE BEST OF...	MARIAN CAREY
5	GOLD BALLADES VOL. 5	ΣΥΛΛΟΓΗ
6	GARAGE INC	METALLICA
7	SAVAGE GARDEN	SAVAGE GARDEN
8	HITS	PHIL COLLINS
9	GRAND TOURISSIMO	CARDIGANS
10	PRIVILEGE NIGHTS	ΣΥΛΛΟΓΗ

Αναμενόμενη η πρωτιά του best των U2 στη λίστα του ξένου ρεπερτορίου. Εξίσου αναμενόμενες και οι προτιμήσεις των Πατρινών στις πιο κάτω θέσεις. Συλλογές, George Michael, αλλά και ...μπόλικο ροκ.

Γράφει ο Κώστας Λογαράς

→ **Χρόνια τώρα** είχαμε συνηθίσει να περνάμε τις γιορτές με τη συγχωρεμένη την Αλίκη. Φέτος τις περάσαμε με το Χριστόδουλο. Ο σταρ! Προς τα εκεί βλέπω το πράγμα να πηγαίνει. Εκτός κι αν εξελιχτεί σε Λωξάντρα, την πληθωρική και πηγαία ηρωίδα της Ιορδανίδου. Μακάρι. Θα 'ναι μια πρόοδος κι αυτό.

→ **Ούτε έναν καφέ** δεν μπορείς πια να πείς σαν άνθρωπος. Να κάτσεις το πρωί και να τον απολαύσεις σ' ένα απ' αυτά τα πολύ ζεστά, όντως, cafe της πόλης. Έρχονται κάτι τύποι με τα κινητά τους και κουρδίζονται δίπλα σου. Κι είσαι υποχρεωμένος ν' ακούς την κινητή κουβέντα τους, τη φωναχτή και εις επήκοον. Τα προβλήματα τους, τα προγράμματα της μέρας τους, τις εντολές που δίνουν τάχαμου σε υποταχτικούς: στους υπαλλήλους τους, στις υπηρέτριες, στους οδηγούς τους να 'ρθουν να τους πάρουν. Κάθε επιδειξιμανής πουλάει μούρη. (Στα δάχτυλα μετριούνται αυτοί που στ' αλήθεια τόχουνε ανάγκη). Τόσα χρόνια πώς μπορούσαν δίχως κινητό; Ω, ναι, πρέπει ν' απαγορευτεί η χρήση κινητού στους χώρους του πρωινού - τουλάχιστον - καφέ. Δεν είναι μόνο η πρόκληση, αλλά αποτελεί και αισθητική έκπτωση. Να κλείνονται στις πολυτελείς τουαλέτες των cafe, αν θέλουν. Από κει να κάνουν τα τηλεφωνήματά τους, σαν να επρόκειτο για τηλεφωνικούς θαλάμους.

→ **Κάποιος πρέπει** να κατεβάσει όλη την κουρελαρία που τα καρναβαλικά γκρουπ έχουν αναρτήσει στα γραφεία - αποθήκες τους. Σκισμένα λιόπανα, λινάτσες και λογιής παλιασαριές με αναγεγραμμένη την ονομασία των πληρωμάτων. Τόση αισθητική υποβάθμιση δεν είχαμε ποτέ. Και στις σκάλες Γιογκαράκη (εκατέρωθεν) και στη στενωπό κάτω απ' τα Εισόδια και φάτσα κάρτα Γούναρη στο παλιό "Παλλάς" (γωνία μαγαζί). Κακογραμμένα και άκρως απωθητικά πανό προς άγραν πελατείας. Υποτίθεται ότι διαφημίζουν το εμπόρευμα αλλά η αισθητική απαξία της κουρελαπλάδας τους είναι εντελώς αντιεμπορική. Και καλά αυτοί. Όμως οι έχοντες το πάνω χέρι πρέπει να αντιδράσουν. Ας κάνουν μια βόλτα στη γύρα να μας πουν δυο λόγια. Κι απ' του χρόνου, ας υπάρξουν κάποιες αισθητικές προδιαγραφές και όροι για τα τρισάθλια αυτά μαγαζιά των πληρωμάτων.

→ **Τον τελευταίο καιρό** παρατηρώ μια τάση στις εφημερίδες να αναγράφουν όσο το δυνατόν περισσότερα ονόματα στις λογιής κοινωνικές εκδηλώσεις. Ποιοί παραβρέθησαν, πού τους είδανε να τρώνε, να γλεντάνε, τέτοια. Μ' αυτόν τον τρόπο υποθάλπεται, φυσικά, η ματαιοδοξία των ανθρώπων και ικανοποιείται η επιθυμία για κοινωνική τους προβολή. Μέχρις ενός σημείου όμως. Από κει και πέρα το πράγμα καταντά υπερβολή. Και κάποτε γίνεται μπουόμερανγκ για τις ίδιες τις εφημερίδες. Γιατί, μπορεί, βεβαίως, να αυξάνεται η πώληση - κι αυτός είναι ο στόχος, ολοφάνερος πλην θεμιτός - αλλά ο κραυγαλέος πληθωρισμός, το άνευ λόγου μπουόκωμα και ο σωρός επιφέρει έτσι κι αλλιώς μίαν έκπτωση, μίαν υποβάθμιση σε καταστάσεις, σε ανθρώπους και συμπεριφορές. Ενώ, αντίθετα, όταν θέλει κάποιος να κρατήσει ένα κύρος, κάνει αναγκαστικά επιλογές, όχι με πνεύμα ελιτίστικο αλλά πλατύ. Κοινωνικά πλατύ και μαζί αξιολογικό. Διαφορετικά κανείς δεν εκτιμά μια τέτοια αναγραφή. Ίσα - ίσα προκαλεί αποστροφή ακόμα και στους αναγραφόμενους. Δεν είναι να 'ναι ανοίκεια κι απρόσιτη μια εφημερίδα - όπως κάποτε - ή να κοιτάζει αφ' υψηλού. Όχι όμως και να φαίνεται κάθε πρωί ότι μοιράζει συσσώπιο κι άντε όλοι κουτσοί - στραβοί στον Άη Παντελήμονα. Ποτέ δεν θα 'λεγα να καταντήσει η εφημερίδα μου ένα life style περιοδικό ή σαν το Ciao.

Ποιός άλλος σας Προσφέρει τόσα Πολλά...

Προσφέρει

• Τραπεζικές υπηρεσίες υψηλού επιπέδου καλύπτοντας άμεσα όλο το φάσμα των τραπεζικών εργασιών

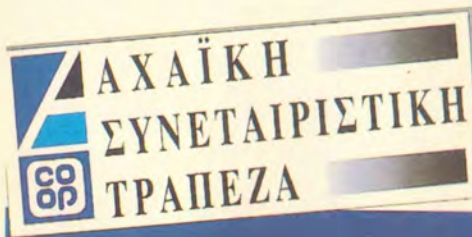

Διαθέτει

- Σύγχρονη τραπεζική αντίληψη
- Δυναμική και ευελιξία
- Μοντέρνο - φιλικό περιβάλλον

Αποκτήστε

μέχρι 30/12/98
μία υποχρεωτική και
έως 100 προαιρετικές
Συνεταιριστικές Μεριδες
συνολικής αξίας έως 7.777.000
(Αξία Μεριδας 77.000 δρχ.)

Για το δικό σου συμφέρον
Στήριξε και εσύ
τη **Δική σου Τράπεζα!**

Δύο κείμενα του Μίνωα Δούνια για το Σίμωνα Καρά

"Να ένας φανατικός πολεμιστής..."

"...Όποιος δεν συγκινείται μ' ένα τόσο θαυμάσιο έργο, πρέπει να είναι, αλήθεια, κούτσουρο απελέκητο, ανάξιος για την ευγενικιά αυτή μουσική, μαθημένος ν' ακούη μόνο τις άγριες γαϊδουροφωνάρες των ψαλτάδων"
Λούθηρος, "Μουσικής Εγκώμιον" 1658

Είχαμε σχεδόν ξεχάσει ότι υπάρχει και πρόβλημα εκκλησιαστικής μουσικής στον τόπο μας. Οχι βέβαια από αδιαφορία. Πιστεύουμε ότι η μουσική τότε μόνο θα ριζώσει σαν ηθική δύναμη στη ψυχή μας, όταν παύσουμε να την βλέπουμε μόνο σαν διακοσμητική τέχνη στα Ωδεία μας ή στην αίθουσα συναυλιών και την κάνουμε αξιόπιστο σύντροφο του βίου μας σε κάθε εκδήλωση ζωής: είτε στο σχολείο, είτε στο σπίτι, είτε στην εκκλησία μας σαν ύμνο και σαν θυσία στο Θεό (...)

Αλλά να ένας άνθρωπος των έργων και της δράσεως, φανατικός πολεμιστής, ακλόνητος στις πεποιθήσεις του, που έρχεται να μας θυμίσει το τι είχαμε, το τι χάσαμε, και το πώς μπορούμε να το ξαναβρούμε: ο Σίμων Καράς. Στην καθημερινή βιοποριστική ρουτίνα ο αφανής υπάλληλος σε κάποια κρατική υπηρεσία, πιο βαθιά όμως ο άνθρωπος με την πύρινη καρδιά, το δυνατό μυαλό, και την αυθόρμητη ψυχή αγνού παιδιού, έθεσε σκοπό της ζωής του να μελετήσει την εθνική μουσική, λαϊκή και βυζαντινή, ως τις τελευταίες λεπτομέρειες, γυρεύοντας ιστορική αλήθεια και το αισθητικά γνήσιο στην πιο απόλυτη μορφή του. Εμφυχωτής μιας σχολής βυζαντινής μουσικής, διευθύνει κι έναν πρότυπο βυζαντινό χορό συγκροτημένο από λίγους διαλεχτούς νέους ποτισμένους με τα ιδανικά του μαγιστορός των.

Ο Καράς δεν βασιζείται μόνο στο μουσικό του ένστικτο. Συνδυάζει με τα προσόντα του εμπνευσμένου καλλιτέχνη και τις γνώσεις ενός βαθυστόχαστου μουσικολόγου. Εργάζεται πάνω στα παλιά χειρόγραφα και τα θεωρητικά κείμενα των βυζαντινών μ' έναν κύριο αντικειμενικό σκοπό: Να ζωντανέψει την γνήσια βυζαντινή μουσική και ν' αποκαταστήσει μια παράδοση που κινδυνεύει να χαθεί ολότελα.

Στην τελευταία του διάλεξη για τον σύλλογο των Μεσαιωνικών γραμμάτων μάς ανέπτυξε τα πορίσματα των ερευνών του για τον μεγάλο Κουκουζέλη, δίδοντάς μας στο τέλος με την πρότυπη χορωδία του μια αριστουργηματική εκτέλεση του μαθήματος του Κουκουζέλη "άνωθεν οι προφήται". Μάλιστα, εκείνο που ακούσαμε ήταν αγνή βυζαντινή μουσική, κατάνυξη και καλλιτεχνική απόλαυση.

Δεν μπορεί να πη κανείς ότι ο Καράς "εναρμονίζει" το βυζαντινό πρωτότυπο. Μπαίνει ολότελα στο πνεύμα του, ανακαλύπτει τις απόκρυφές του τονικές δυνάμεις και μ' ένα σύστημα απλών, διπλών και τριπλών ίσων, σύμφωνα με τις πρακτικές οδηγίες των βυζαντινών θεωρητικών, πλουτίζει τον ήχο και από αρμονικής απόψεως, χωρίς όμως να διξή το χρώμα, το ύφος, την διάθεση, την φυσική μελωδία του πρωτότυπου. Η εργασία του Καρά πάλλεται από την πιο βαθιά γνώση των βυζαντινών μουσικών πραγμάτων. Είναι συνάμα, μια τέχνη λεπτής και ευγενικιάς εμπνεύσεως, ικανή να πείσει και τον πιο κανταδόρο ψάλτη. Δεν περιγράφεται με λόγια, πρέπει να την ακούσει κανείς για να νιώσει το μεγαλείο της.

Φύγαμε από την συμπαθητική αίθουσα της Αρχαιολογικής Εταιρείας με το σίγουρο συναίσθημα, ότι όσο έχουμε προσωπικότητες σαν τον Καρά υπάρχουν ακόμη ελπίδες να βρούμε στην εκκλησιαστική μας μουσική τον σωστό δρόμο. Πότε όμως θα ευδοκήσουν οι ιδυόντες ν' ακούσουν την προφητική φωνή τους;

..... (5 Ιουνίου 1937)

Μόνον όποιος βασάνισε τη σκέψη του με τα προβλήματα της ελληνικής μουσικής είναι εις θέσιν να εκτιμήσει τη σημασία του έργου που ανέλαβε ο Σίμων Καράς. Ο σκοπός του είναι σαφής: να περισώσει εθνικά πνευματικά κειμήλια από την παραφθορά και τον αφανισμό. Στον ευγενικό του αυτόν αγώνα αντιμετωπίζει, κατά την γνώμη μου, εκτός από την πλατιά αμάθεια περί τα ελληνικά μουσικά ζητήματα και την καταστρεπτική φορά των πραγμάτων, που το πλατύ κοινό αλλά και οι υπεύθυνοι πνευματι-

λωδίας, εξήγησε ο ομιλητής, είναι η πλαστικότητα. Τα "λυγίσματα" και τα "τσακίσματα" της φωνής αποτελούν μελικά σχήματα - γνωστά και στους αρχαίους τραγικούς και θεωρητικούς - με τα οποία εκφράζεται και σήμερα το πανελλήνιον. Αυτή η μελωδική ευαισθησία αποτελεί την φύσιν του ελληνικού άσματος, και όπως η οξεία και βαρεία εκφράζουν "πάθη" της γλωσσικής απαγγελίας, έτσι και τα βυζαντινά μουσικά σημεία υποδηλούν πάθη της μουσικής απαγγελίας, δηλ. αλλοιώσεις της φωνής, ανάλυση της

μελωδίας σε μελίσματα (...)

Όστόσο και οι εντεταλμένοι με την φροντίδα και διαφύλαξη των εθνικών μας θησαυρών, οι εκκλησιαστικοί μας ψάλται, ιδίως των μεγάλων κέντρων, έχουν χάσει την επαφή με τη γνήσια βυζαντινή παράδοση. Η λυγρή πλαστικότητα των μελωδιών καταστρέφεται με την γνωστή αφόρητη "ξηροφωνία". Αλλά το κακό δε σταματά ως εδώ. Από ρυθμικής και μελωδικής απόψεως οι βυζαντινές με-

λωδίες παραλλάσσονται, διορθώνονται, επιμηκύνονται ή κουτσουρεύονται από τους συγχρόνους Προκρούστας, καρυκεύονται με λαρυγγώδη έκφραση και δέχονται με την γνωστή τετραφωνη κανταδοποιία την χαριστική βολή(...)

"Αν ήτο δυνατόν ο Καράς από το παρόν αγωνιστικό στάδιο της προσπάθειάς του να περάσει στο επόμενο της καθαρά καλλιτεχνικής εφαρμογής, αν επλούτιζε την χορωδία του με περισσότερα καλλίφωνα στελέχη και αν ευρίσκετο κάποιος Μαικήνας να υποστηρίξει το μέγα αυτό έργο, θα είχαμε

αποτελέσματα που θα συγκινούσαν εκτός από τους ιδυόντας και αυτούς ακόμα τους "οφθαλμοβγάλτας" των ελληνικών μελωδιών, τους "τραγελαφικούς κανταδόρους".

..... (19 Ιανουαρίου 1949)

Τα κείμενα, από όπου προέρχονται τα παραπάνω αποσπάσματα, περιέχονται στο Βιβλίο "Μουσικοκριτικά" του Μίνωα Δούνια ("Βιβλιопωλείον της "Εστίας" 1963).

Ευχαριστούμε τον Παναγιώτη Ανδριόπουλο για την ιδέα της δημοσίευσής τους και την παραχώρηση του βιβλίου.

Ο Σίμων Καράς, δεξιά, διευθύνει την ορχήστρα του Συλλόγου προς Λιάδοι της Εθνικής Μουσικής. Κάτω, στο παρεκκλήσι του συλλόγου.

κοί μας ηγέται παρακολουθούν με τόση μοιρολατρική απάθεια.

Ο Καράς δεν ζη μόνον εντατικά την ελληνική μουσική. Πονεί και πάσχει γι αυτήν και πολεμά για τα δίκαιά της, για την διατήρηση του ήθους της και της συνοχής της στα πλαίσια της μακραιώνης ιστορίας της. Στην τελευταία του διάλεξη ένα πολυπληθές ακροατήριο είχε την ευκαιρία να παρακολουθήσει τον εξαιρετικόν αυτόν καλλιτέχνη και ερευνητή της ελληνικής μουσικής σ' ένα ειδικό θέμα: "Τα βασικά γνωρίσματα της βυζαντινής εκκλησιαστικής μουσικής" (...)

Το εξέχον χαρακτηριστικό της ελληνικής με-

Μουσείο; Ποιό Μουσείο;

Της Γιώτας Κοντογεωργοπούλου
Φωτο: Χρήστος Σταματόπουλος

Ο ρόλος ενός μουσείου, εξυπακούεται ότι έχει να κάνει με την ασφαλή φύλαξη, την προβολή και την ανάδειξη της σημασίας των εκθεμάτων

του, του πολύτιμου ανασκαφικού υλικού.

Υπ' αυτή την έννοια, ένα μουσείο θα πρέπει να έχει τις κατάλληλες υποδομές, να είναι

έναν ζωντανός οργανισμός - σε αντιδιαστολή με το ακίνητο - των εκτιθέμενων σε αυτό ευρημάτων.

Το μεγάλο πρόβλημα προκύπτει, όταν ένα μουσείο, κινδυνεύει να γίνει το ίδιο μουσειακό είδος, ένα μουσείο "φάντασμα" σε μια πόλη που αγνοεί ακόμα και την ύπαρξή του.

Σ' αυτή την περίπτωση, δύο τινά συμβαίνουν:

Είτε οι πολίτες και οι επισκέπτες δεν ενδιαφέρονται για την ιστο-

ρία της πόλης έτσι όπως προκύπτει μέσα από το ανασκαφικό "μωσαϊκό", είτε δεν γνωρίζουν πραγματικά την ύπαρξή του, λόγω ανεπαρκούς ενημέρωσης και προβολής του.

Όταν σ' όλα αυτά έρχονται να προστεθούν και η παντελής έλλειψη υποδομής, ο περιορισμένος χώρος που κάνει τα εκθέματα να "περιμένουν" στις αποθήκες, και οι απαρχαιωμένες αίθουσες, τότε τα πράγματα σοβαρεύουν και η πόλη θα πρέπει να αποφασίσει αν θέλει ή όχι να διαφυλάξει και να προβάλλει την ιστορική της κληρονομιά και την αμεσότητα που μπορούν να προσφέρουν, κυρίως τα απομεινάρια του χθες, έτσι όπως έρχονται στο φως από την αρχαιολογική σκαπάνη. Κι όταν αυτή η πόλη τυχάνει να είναι μια μεγάλη πόλη όπως είναι η Πάτρα, με τα προβλήματα της προσέλευσης εσωτερικού και εξωτερικού τουρισμού, τότε μπορούμε με σιγουριά να πούμε ότι η πόλη αυτή στερείται σοβαρότητας σε ό,τι έχει να κάνει με το αίτημά της για ανάπτυξη τουριστική.

Πάμε λοιπόν στο μουσείο της Πάτρας, Μαιζώνος και Αράτου.

Αν σταθείτε ακριβώς απέξω και ρωτήσετε "Ποιο είναι το μουσείο" στοιχηματίζουμε ότι πέντε στους 10 δε το γνωρίζουν και εννέα στους 10 δεν το έχουν επισκεφθεί ποτέ.

Τις περισσότερες ημέρες το μουσείο είναι άδειο, κι αν κάποια παρουσία κρίνεται ικανοποιητική, αυτή είναι των μαθητών των σχολείων που το επισκέπτονται για λόγους εκπαιδευτικούς.

Το σίγουρο είναι ότι το μουσείο αυτό δεν πληρεί τις προδιαγραφές ενός σύγχρονου μουσείου. "Είναι ένα μουσειάκι της σειράς μιας μεγάλης πόλης" όπως λέει ο προϊστάμενος της ΣΤ' Εφορίας Αρχαιοτήτων Λάζαρος Κολώνας.

Τα ευρήματα που προέκυψαν τα τελευ-

ταία χρόνια σίγουρα δεν μπορούν να κωδέσουν σ' αυτό.

Πού βρίσκονται; Στοιβαγμένα στις αποθήκες της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας περιμένουν την κατασκευή του νέου μουσείου, όταν και αν αυτό γίνει (γιατί και αυτή η εκδοχή είναι ανοιχτή).

Ας ξεκινήσουμε λοιπόν από το ήδη υπάρχον μουσείο, για να μάθουμε ποια ευρήματα φιλοξενεί μιας και φαντάζει χλωμό να το διαπιστώσουν οι περισσότεροι από κοντά.

ΤΑ ΕΚΘΕΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

Για τον εισερχόμενο στο μουσείο, στο αριστερό μέρος έχουμε:

α) Τον προθάλαμο με το εκδοτήριο εισιτηρίων και τα λίδινα.

β) Κύρια αίθουσα: Δεξιά στον εισερχόμενο έχουμε την ομάδα των κλασικών γλυπτών ακολουθούν γυναικεία κεφαλή του 4ου αι. π.Χ., αναθηματικό ανάγλυφο, η κεφαλή του Αυγούστου ή Τιβέριου και το σημαντικότερο εύρημα, το ρωμαϊκό αντίγραφο της Αθηνάς Παρθένου με την ανάγλυφη ασπίδα.

Στη νότια πλευρά της αίθουσας έχουν εκτεθεί γλυπτά και τεφροδόχοι. Ανάμεσά τους αγαλμάτιο Αφροδίτης, κεφαλή κόρης, εικονιστική γυναικεία κεφαλή, τεφροδόχος κάλλιπη και η ανδρική

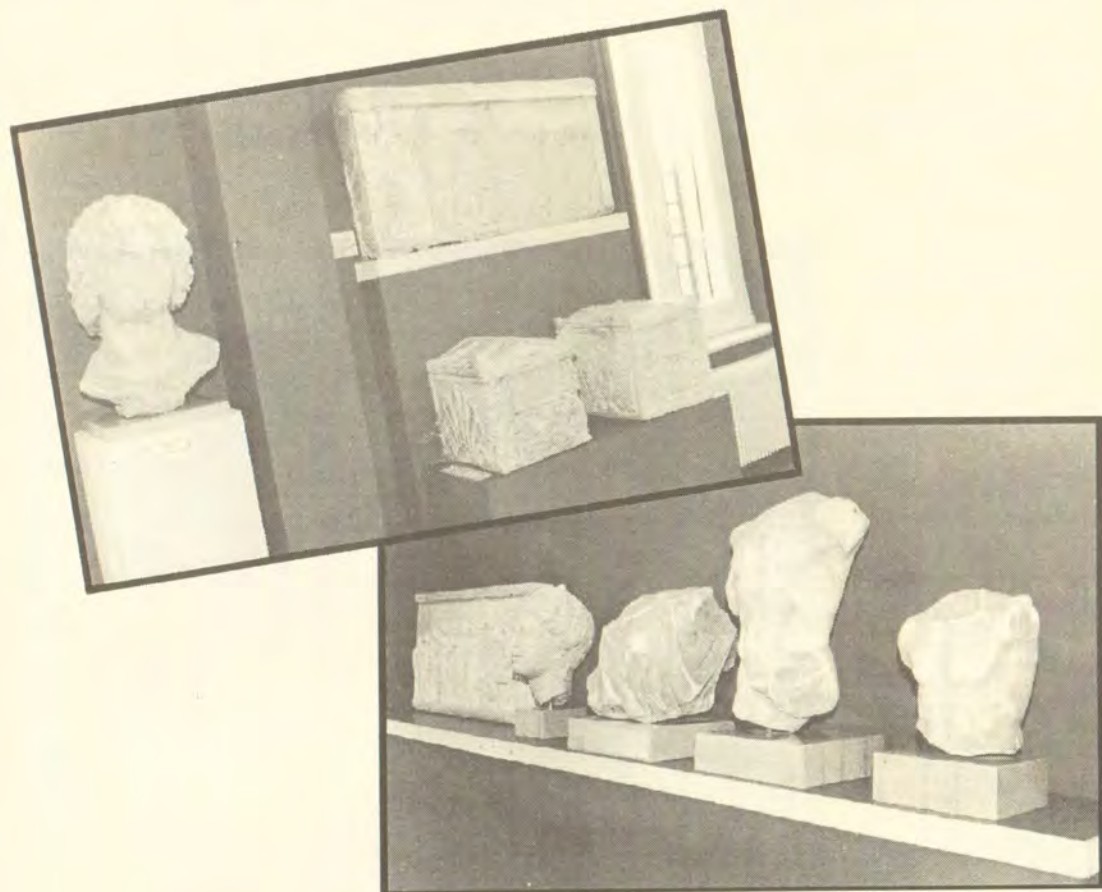

προτομή, αντίγραφο του Ευβουλέα της Ελευσίνας. Στην ανατολική πλευρά το άγαλμα σατύρου, τεφροδόχος κάλη, επιτύμβιο ανάγλυφο οπλίτη και το άγαλμα του Ηρακλή.

Δίπλα και το μεγάλο υπέροχο ψηφιδωτό δάπεδο, που προέρχεται από την περιοχή των Ψηλαλωνίων, και που τα θέματά του α-

και της ευρύτερης περιοχής της που χρονολογούνται από το 3000 - 800 π.Χ. Πρόκειται για ευρήματα είτε από οικισμούς είτε από νεκροταφεία, είτε από ιερά.

Στη δεύτερη μικρή αίθουσα τρεις προθήκες με ευρήματα των κλασικών και ελληνοιστικών χρόνων, που κυρίως προέρχονται από τις σωστικές ανασκαφές της Πά-

ναφέρονται στη μουσική και τη γυμναστική τέχνη.

γ) Για τον εισερχόμενο στο Μουσείο, δεξιά έχουμε την αίθουσα των αγγείων και άλλων μικροευρημάτων. Η αίθουσα η οποία υποδιαιρείται σε τρεις μικρότερες, προήλθε από τη διαρρύθμιση του ισογείου χώρου του Μουσείου.

Στο νέο χώρο καταβλήθηκε προσπάθεια για μία διαχρονική έκθεση των ευρημάτων.

Στην πρώτη μικρή αίθουσα τρεις προθήκες με ευρήματα της Πάτρας.

Τα σημαντικότερα στην αίθουσα αυτή είναι τα χρυσά και ασημένια ευρήματα που προέρχονται από τους τάφους, που βρέθηκαν στις οδούς Κανακάρη, Αγίας Σοφίας και Αγίων Σαράντα.

Σε ειδικά βάθρα έχουν τοποθετηθεί μεμονωμένα ευρήματα όπως το χάλκινο πτυκτό κάτοπτρο με παράσταση κενταυρομαχίας, το τεφροδόχο αγγείο - κάλη, το σύστημα ασημένιων σπλεγγίδων και χρυσό στεφάνι πάνω σε κρανίο σκελετού.

Στην τρίτη μικρή αίθουσα τέσσερις προθήκες με ευρήματα της ρωμαϊκής και υ-

στερορωμαϊκής περιόδου, που προέρχονται από τις σωστικές ανασκαφές της πόλης των Πατρών. Σε ειδικό βάθρο έχει τοποθετηθεί γυάλινος δίσκος, πιθανώς υαλόφραγμα παραθύρου.

Τα ευρήματα που εκτίθενται στο μουσείο, είναι αρχαϊκής, ελληνοιστικής και υστεροελληνικής εποχής, μυκηναϊκά, υστερομυκηναϊκά, μεσοελλαδικά (που θεωρούνται πολύ σημαντικά) και Ρωμαϊκά.

ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΑΠΟΘΗΚΕΣ,

Ο πλούτος των ευρημάτων στην Πάτρα, δεν σταματά όμως στο μουσείο της οδού Μαιζώνος.

Λίγα τετράγωνα πιο πέρα, στην οδό Υψηλάντου, στις αποθήκες της αρχαιολογικής υπηρεσίας είναι κρυμμένο ένα σημαντικό κομμάτι της προϊστορικής και κλασικής εποχής της Πάτρας. Και άλλο ένα κομμάτι στις αποθήκες του μουσείου. Τα τελευταία 20 χρόνια τα ευρήματα είναι τόσο πολλά που δεν επαρκεί το μουσείο για να τα στεγάσει.

Το ερώτημα είναι: "αυτά τα ευρήματα είναι τόσο σημαντικά ώστε να δικαιολογούν την ίδρυση ενός σύγχρονου μουσείου;"

"Υπάρχουν μεγάλα σύνολα και οικιστικά και ταφικά τα οποία είναι πολύ σημαντικά και θα εκτεθούν στο νέο μουσείο - όταν αυτό γίνει - σε μεγάλους χώρους", λέει ο κ. Κολώννας.

Οι μελέτες για το νέο μουσείο, είναι το μόνο σίγουρο που υπάρχει αυτή τη στιγμή. Το άλλο βέβαιο είναι οι συνεχείς καθυστερήσεις και οι αναβολές.

Εχει γίνει το κτιριολογικό πρόγραμμα και έχει προβλεφθεί τι θα μπει στο νέο μουσείο, από το 1993. Τα εκθέματα θα διαταχθούν στο νέο χώρο σε τρεις ενότητες. Πρόκειται για την ενότητα του ιδιωτικού βίου των κατοίκων της πόλης της Πάτρας, την ενότητα του δημόσιου βίου (εκδηλώσεις, θέατρα, στάδια, ωδεία και γυμνάσια) και τρίτη την ενότητα που περιλαμβάνει, νεκροταφεία και ταφικά ευρήματα.

"Μπαίνοντας κανείς μέσα στο νέο μουσείο, λοιπόν, θα έχει πάρει βγαίνοντας μια πλήρη ενημέρωση γύρω από το ιστορικό της πόλης την οποία έχει επισκεφθεί".

Η ανυπαρξία σύγχρονου μουσείου έρ-

χεται να προστεθεί στην ήδη υπάρχουσα τουριστική "δυσκαμψία" της Πάτρας και στο έλλειμμα αρχαιολογικών χώρων.

Ένα νέο υπερσύγχρονο μουσείο εκτός του ότι θα προκαλέσει το ενδιαφέρον των ιδίων των Πατρινών θα γίνει πόλος έλξης και για τους επισκέπτες ή τους περαστικούς από την Πάτρα.

ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΚΟΥΜΕ ΑΛΛΑ ΔΕΝ ΒΛΕΠΟΥΜΕ

Το μουσείο που έχει προβλεφθεί να γίνει (έκτασης 5.000 τ.μ.) κόστιζε το 1993 οπότε και προκηρύχθηκε ο πανελλήνιος αρχιτεκτονικός διαγωνισμός για την ίδρυσή του περί τα 6 δισ. Η υποδομή του θα είναι τέτοια ώστε θα πάρει θέση στην πρώτη τριάδα των μεγάλων μουσείων της χώρας. Για τη δημιουργία του έχει παραχωρηθεί έκταση στο χώρο της Γεωργικής Σχολής. "Μια διέξοδος που αναζήτησε πρόσφατα ο υπουργός Πολιτισμού για την ίδρυσή του, είναι η ένταξή του στο πακέτο της πολιτιστικής πρωτεύουσας" λέει ο κ. Κολώννας. "Η δεύτερη δυνατότητα όμως είναι η ένταξή του στο ΣΑΝΤΕΡ 1. Πάντως δεν έχει αποκλειστεί η ίδρυση του μουσείου. Ελπίζω ότι θα γίνει".

Όλη αυτή η προσπάθεια συναρτάται από τη διάθεση και τις κινήσεις των τοπικών αρχόντων οι οποίοι και θα πρέπει να πιέσουν σ' αυτή την κατεύθυνση αφού είναι θέμα πρεστίτζ της πόλης αλλά και δείκτης πολιτισμού και προτεραιότητας.

Είναι σχεδόν σίγουρο ότι δίχως συντονισμένη προσπάθεια το μόνο που μένει είναι οι υποσχέσεις και οι "διαδρομές" τους από τον Άννα στον Καϊάφα.

Παρόλα αυτά, η Αρχαιολογική υπηρεσία συνεχίζει τις προσπάθειές της και στο μεταξύ οι αποθήκες... γεμίζουν.

ΕΝΑ ΣΤΑΔΙΟ ΣΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Μπορεί οι περισσότεροι από εμάς να έχουμε υπόψιν μας μόνο το Αρχαίο Ωδείο και το Κάστρο, όμως υπάρχουν και άλλες τοποθεσίες που κρύβουν μυστικά και μάλιστα στην καρδιά της Πάτρας.

Ο πιο σημαντικός αρχαιολογικός χώρος μέσα στην Πάτρα είναι

το στάδιο που περικλείεται από τις οδούς Ηφαιστου και Αγίου Γεωργίου. Πρόκειται για ένα ρωμαϊκό στάδιο.

"Είναι ένα από τα σημαντικά μνημεία που έρχεται στο φως με την ευκαιρία εκτέλεσης ανασκαφών για την ανέγερση οικοδομών. Σιγά - σιγά προσδιορίσαμε το περίγραμμά του και κρίναμε όλο το χώρο ως αρχαιολογικό. Έχουν γίνει οι απαλλοτριώσεις και συνεχίζουμε".

Πέρα από το Ρωμαϊκό στάδιο υπάρχει και ένα οικοπέδο στην οδό Β. Ρούφου, το οποίο θα στεγαστεί τους επόμενους δύο μήνες. Είναι ένας Ρωμαϊκός δρόμος.

Άλλο ένα σημαντικό εύρημα είναι το λουτρό που έχει βρεθεί στο συγκρότημα Χελά.

Στην ευρύτερη περιοχή, η πιο σημαντική θέση για τα μυκηναϊκά χρόνια, είναι η Βούντηνη. Ακολουθούν τα μυκηναϊκά νεκροταφεία στο Κλάους, την Καλλιθέα, στη βιομηχανική ζώνη, Μιτόπολη, Ελαιχώρι και το τείχος του Αράξου με το οποίο ασχολείται αυτή την εποχή η Αρχαιολογική υπηρεσία. Το τείχος ξεκινάει από τα προμηκυναϊκά χρόνια 2.500 π.Χ. έως τα χρόνια της Βενετοκρατίας.

"Το έργο αυτό έχει ενταχθεί στο Ταμείο Διαχείρισης πιστώσεων μεγάλων ευρωπαϊκών έργων και έχουμε ασφαλή χρηματοδότηση. Υπάρχουν κάποιες ιδιοκτησίες, οι οποίες πρέπει να απαλλοτριωθούν. Το έργο προχωράει, θα αναδειχθεί, θα περιφραχθεί, θα γίνει πρόσβαση, διαδρομές και όλα τα υπόλοιπα, και θα τοποθετηθούν ενημερωτικά ταμπλό. Έχουμε ξεκινήσει από τη βορινή πλευρά του και σιγά - σιγά θα αναδειχθεί ολόκληρο" εξηγεί ο κ. Κολώνας.

"Αυτή τη στιγμή όμως υπάρχουν σοβαρά προβλήματα, η κατάσταση είναι άθλια αφού λόγω των ιδιοκτησιών ένα μεγάλο μέρος είναι εντελώς αφύλακτο".

ΤΗΝ ΑΡΧΗ ΕΚΑΝΕ Ο ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ

Πρώτος περιέγραψε τις αρχαιότητες των Πατρών, ο Παυσανίας. Ο ραββίνος Βενιαμίν ανέφερε αργότερα ότι είδε στην Πάτρα "μεγάλα κτίρια αρχαία", ενώ ο Francis Vernon από την Σμύρνη έγραψε την 10-1-1676 ότι στην πόλη των Πατρών, βρίσκονται πολλά ογκώδη ερείπια, τα οποία λίγοι γνωρίζουν τι είναι. Ακολουθή-

σαν οι περιηγητές της Τουρκοκρατίας. Ο Leake μάλιστα έκανε σημαντική ανασκαφική μελέτη ενώ ο Rouqueville επιχείρησε το 1816 και ανασκαφές στο χώρο του Γαλλικού προξενείου. Τότε έγινε πρώτη φορά λόγος για την δυνατότητα ίδρυσης μουσείου στην Πάτρα. Επί Τουρκοκρατίας έγιναν σημαντικές καταστροφές αρχαιοτήτων.

Ακόμα και αρχαιοκαπηλείες έγιναν στην Πάτρα. Από εδώ και από την Τριταία τα λατρευτικά αγάλματα, πήραν το δρόμο για τη Ρώμη, αναφέρει ο Τριανταφύλλου. Οι περισσότερες από τις αρχαιότητες θάφτηκαν κάτω από τους νέους οικισμούς. Σήμερα το επίπεδο του εδάφους σε σχέση με την αρχαιότητα είναι ανυψωμένο μέχρι και 7 μέτρα.

Μετά την απελευθέρωση δημιουργήθηκε αρχαιολογική αποθήκη στο Α' Γυμνάσιο Πατρών. Πάρα πολλές όμως αρχαιότητες μεταβιβάζονταν στην Αθήνα. Το 1911 εμφανίστηκαν οι πρώτοι έφοροι αρχαιοτήτων.

Ο διοικητής της Αχαΐας επί Καποδίστρια εξέδωσε ειδική διαταγή και θησαυροί αναζητούνταν από το 1828.

Το παλαιότερο δείγμα παρουσίας ανθρώπινης στην Πάτρα βρέθηκε το 1988 σε πέντε κλειστούς κιβωτιόσχημους τάφους μεσαιελλαδικής περιόδου, επί της οδού Σμύρνης.

Το 1938 με δωρεά του Ιωάννη Καραμανδάνη προς το Δήμο Πατρέων του κτιρίου της πλατείας Ολγας, στεγάζονται επιτέλους οι αρχαιότητες της Πάτρας με την επιμέλεια του αρχαιολόγου Γιάννη Μηλιάδη. Από τότε λειτουργεί το μουσείο Πατρών. Το 1983 ετοιμάστηκαν δύο νέες αίθουσες. Από τον Ιούλιο του ίδιου έτους το έργο του μουσείου συνέχισε ο νυν προϊστάμενος της ΣΤ Εφορίας Αρχαιοτήτων Λάζαρος Κολώνας.

Το 1989 άρχισαν ήδη να διαφαινονται τα προβλήματα χώρου.

Ο σεισμός του 1993 κράτησε για πολύ καιρό κλειστό το μουσείο.

Ένα μουσείο που έχει ολοκληρώσει τον κύκλο του και τείνει να ξεχαστεί.

Ένα μουσείο που δεν το γνωρίζουν ούτε οι περαστικοί...

Το μόνο που μένει είναι να ελπίζουμε ότι αν όχι εμείς, τουλάχιστον τα παιδιά μας, θα προλάβουν να δουν ένα νέο μουσείο, στην είσοδο της Πάτρας. Ένα μουσείο που θα έχει και τους επισκέπτες τους. Ένα μουσείο πρότυπο.

ΦΩΤΟΑΝΤΙΓΡΑΦΙΚΑ - ΕΚΤΥΠΩΤΕΣ - FAX - ΠΟΛΥΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ

Η ΠΙΟ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΣΕΙΡΑ ΜΗΧΑΝΩΝ ΓΡΑΦΕΙΟΥ XEROX

ΑΠΟ ΤΗΝ

N. ΑΡΒΑΝΙΤΟΠΟΥΛΟΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.

Η μεγαλύτερη και πιο σύγχρονη σειρά μηχανών γραφείου Xerox είναι στη διαθεσή σας από τον αντιπρόσωπο της XEROX στους νομούς ΑΧΑΪΑΣ - ΗΛΕΙΑΣ - ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ. XEROX Ε.Π.Ε. ΕΚΤΥΠΩΤΕΣ ΕΓΧΡΩΜΟΙ ΚΑΙ ΑΣΠΡΟΜΑΥΡΟΙ, LASER ΚΑΙ INKJET, FAX, ΠΟΛΥΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ, ΨΗΦΙΑΚΑ ΦΩΤΟΑΝΤΙΓΡΑΦΙΚΑ, ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΧΕΔΙΩΝ, PLOTTERS, ΧΑΡΤΙ ΚΑΙ ΑΝΑΛΩΣΙΜΑ ΥΛΙΚΑ που εξυπηρετούν κάθε ανάγκη του σύγχρονου γραφείου.

Η ασύγκριτη τεχνολογία Xerox και το αξιόπιστο και γρήγορο Service, αποτελούν τον ιδανικό συνδυασμό για το σύγχρονο γραφείο. Ένα κορυφαίο μηχάνημα μπορεί τώρα να γίνει εύκολα δικό σας, χάρη στα ειδικά προγράμματα χρηματοδότησης και απόσυρσης Xerox

- Εγγύηση και Δωρεάν Service και Ανταλλακτικά έως και 3 χρόνια.
- Αξιοπίστο και γρήγορο Service.
- TOTAL SATISFACTION GUARANTEE (Εγγύηση Αντικατάστασης μηχανήματος για 3 χρόνια).

061-223.657

ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΗΜΕΝΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ

ΑΧΑΪΑΣ - ΗΛΕΙΑΣ - ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

N. ΑΡΒΑΝΙΤΟΠΟΥΛΟΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.

ΑΓ. ΑΝΔΡΕΟΥ 115 - ΠΑΤΡΑ

Τηλ.: 223.657, 221.293, 224.986, FAX.: 622.769

Σπυρίδων Περεισιάδης, 80 χρόνια από το θάνατό του

Όταν η "Γκόλφω" θριάμβευε στην Αχαΐα

Του Γιάννη Μουγγολιά

Η δασκευή της ιταλικής μονόπρακτης κωμωδίας "Μυλωνάδες" αγνώστου συγγραφέα και ο εμπλουτισμός της με ανάλαφρα τρα-

γούδια έπαιξαν αποφασιστικό ρόλο το 1870 - εντελώς συμπτωματικά - στη δημιουργία ενός νέου θεατρικού είδους για την ελληνική πραγματικότητα. Το νέο αυτό είδος είναι το κωμειδύλλιο, που ενίσχυσε το φτωχό δραματολόγιο του νεοελληνικού θεάτρου και με την παρουσία δημοτικών τραγουδιών και άφθονης μουσικής αποτέλεσε τον πρόδρομο της επιθεώρησης.

Σύμφωνα με τον ορισμό του ιστορικού του νεοελληνικού θεάτρου Γιάννη Σιδέρη το κωμειδύλλιο είναι μια σειρά κωμικών έργων με θέματα που διαδραματίζονται στην ύπαιθρο, κυρίως τη νησιωτική, και με τραγούδια σε σκοπούς λαϊκούς. Χαρακτηριζόταν από το ηθογραφικό του περιεχόμενο.

Το κωμειδύλλιο, εκτός από τη μουσική και τους χορούς, έφερε στο θέατρό μας και τους χαρακτηριστι-

κούς τύπους της επαρχίας κι έτσι το θέατρο ήλθε κοντά στην ντόπια πραγματικότητα. Η παρουσία της φουστανέλλας πάνω στη σκηνή με χαρακτήρα αισθηματικό, προσέλυσε την προσοχή του κοινού και εγκατέστησε την πρώτη μορφή του νατουραλισμού και του λαογραφικού στην Ελλάδα.

Σαν εισηγητής του κωμειδύλλιου και του δραματικού ειδυλλίου θεωρείται ο Αθηναίος **Δημήτριος Κορομπλάς** αφού το έργο του "**Η τύχη της Μαρούλας**" (1889) ήταν το πρώτο κωμειδύλλιο, ενώ σαν τελευταίο έργο του είδους ο Γιάννης Σιδέρης αναφέρει τη "**Νύφη της Κούλουρης**" (1896) του Ευάγγελου Παντόπουλου.

Ένας από τους κυρίαρχους εκπρόσωπους του δραματικού ειδυλλίου, που το τελειοποίησε, είναι ο **Σπυρίδων Περεισιάδης**, Γεννημένος στο Μεσορούγγι της Νωνάκριδας, στο ειδυλλιακό τοπίο του Χελμού, το 1864, τελείωσε το Ελληνικό Σχολείο της Ακράτας και εργάστηκε για λίγο σαν δημόσιος υπάλληλος στο Υπουργείο Οικονομικών. Από δύο τραγικά χτυπήματα (το ένα στην παιδική του ηλικία και το άλλο πολύ

αργότερα) χάνει οριστικά την όρασή του το 1893. Τυφλός θα γράψει τα δεκατέσσερα έργα του. Στην Ακράτα έζησε πολλά χρόνια πριν την ολική τύφλωσή του. Από τις αρχές της δεκαετίας του 1890 ο πνευματικός ορίζοντας της Ακράτας αρχίζει να διευρύνεται. Γύρω από τον Σπυρίδωνα Περεισιάδη έχει αναπτυχθεί ένας αξιόλογος πυρήνας από τους λιγοστούς φιλόμους και φιλοπρόοδους νέους συμπεριλαμβανομένων και των Ακρατινών ελληνοδιδασκάλων του Ελληνικού Σχολείου Κώστα Χριστόπουλου και Δημήτρη Παμπούκη. Τον Απρίλη του 1891 ο πνευματικός αυτός κύκλος με επικεφαλής τον Περεισιάδη εκδίδει τη χειρόγραφη εβδομαδιαία εφημερίδα "**Αστραπή**" ενώ παράλληλα συμμετέχει ο ίδιος σε ερασιτεχνικές θεατρικές παραστάσεις.

Το Μάιο του 1893 οι Ακρατινοί έχουν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν την πρώτη θεατρική παράσταση με έργο ντόπιου συγγραφέα στην πόλη τους. Πρόκειται για τη θρυλική "**Γκόλφω**", ένα ειδυλλιακό δράμα με πέντε πράξεις, που κατέχει ξεχωριστή θέση στα έργα του ελληνικού δραματολογίου. Ο Γιάννης Σιδέρης γράφει χαρακτηριστικά το 1951: "**Ακόμη στα πανηγύρια των πιο μακρινών χωριών, η "Γκόλφω" του έχει την πρώτη δυνατή δημοτικότητα και τα ανδρείκελλα ντύσανε τις κούκλες τους με τα βλάχικα κοστούμια των ηρώων του, τη Γκόλφω την ξέρουν οι μακρινοί μας χωρικοί αποστήθιση, καθώς οι Κρητικοί τον Ερωτόκριτο - είναι το αισθηματικό αποκούμπι των ερωτευμένων με τη διδακτική της πλοκή: Στηλιτεύει την απιστία και τη λατρεία στο χρήμα. Ο Περεισιάδης δεν είναι ο αγριεμένος δυστυχής που με τη δυνατή του έμπνευση θα κάνει επίθεση στις πηγές του κακού, είναι ο παραπονεμένος τραγουδιστής της στάνης και θρηνεί υπομονετικά - Ο θρήνος γλυκαίνει τους καημούς**".

Το 1894 η "**Γκόλφω**" ανεβαίνει στην Αθήνα και γνωρίζει πραγματικό θρίαμβο. Την επόμενη χρονιά το έμμετρο δραματικό ειδύλλιο παρουσιάζεται στην Πάτρα. Στις 21 Ιανουαρίου του 1895 η εφημερίδα "**Πελοπόννησος**" σημειώνει: "**Κατά την σήμερον εσπέραν δοθησομένην παράστασιν εν τω θεάτρω "Απόλλων" του εξόχου όντος κωμειδύλλιου "Η Γκόλφω" του ποιητή κ. Περεισιάδου, θέλουσι παραστεί πλείστοι Αιγίεις και πατριώται του συγγραφέως επίτηδες ελθόντες ίνα δαιμάσσωσι το υψηλόν της τέχνης**

ην η ταχύπτερος φήμη από άκρου εις άκρον διέδωκεν".

Η ίδια εφημερίδα την επομένη μέρα αναφέρει για την ανταπόκριση του έργου στο κοινό: "**Το θέατρον "Απόλλων" επί τη επαναλήψει της "Γκόλφως" ήτο μέχρις αποπνιγμού. Στέφανοι και άνθη προσεφέρθησαν τη πρωταγωνιστρία κ. Ζάμπου. Η επιτυχία χδες την εσπέραν ήτο άριστη όλων εν γένει των ηθοποιών. Ο ποιητής εκλήθη και πάλιν επί της σκηνής ευχαριστήσας το κοινόν**".

Η "**Γκόλφω**" αποτελεί το έργο που έκανε πασιγνωστο τον Περεισιάδη. Το έργο γνώρισε μια πρωτοφανή σταδιοδρομία, που σφείλεται στη βαθύτατη ανθρωπιά και τη δραματική θεματολογία του. Στην επιτυχία του έργου συνέβαλε και η ικανοποίηση του λαϊκού αισθήματος κατά τη διάρκεια μιας εποχής που οι εθνικοί αγώνες ήσαν σε έξαρση. Η "**Γκόλφω**" μέχρι τις μέρες μας παίζεται σε σχολικές παραστάσεις σε όλη την Ελλάδα.

Επίσης ωραιότατη λαϊκή εικόνα με θέμα "**Η Γκόλφω και ο Τάσος**" κοσμεί μέχρι σήμερα πολλά καταστήματα των χωριών και των πόλεων σε όλη την Ελλάδα, κυρίως καφενεία, γαλακτοπωλεία, ζαχαροπλαστεία... Οι παλιότεροι θα θυμούνται σχετικό πίνακα λαϊκού ζωγράφου στο καφεζαχαροπλαστείο "**Κόντου**" στη γωνία Κορίνθου και Πλατείας Γεωργίου Α' που βρισκόταν απέναντι απ' το Μορφωτικό Ίδρυμα της Εθνικής Τράπεζας.

Άλλα έργα του Περεισιάδη είναι το πρώτο του δράμα σε πεζό "**Μαργαρίτα**" (1892), η "**Σκλάβο**" (1894), η "**Εσμέ η Τουρκοπούλα**" (1896). Το 1897 πηγαίνει στην Αθήνα όπου θα γράψει τα υπόλοιπα έργα του: το δραματικό ειδύλλιο "**Μόρφω**" (1898), το πατριωτικό δράμα "**Χορός του Ζαλόγγου**" (1904), το "**Μαγεμένο βοσκό**" (1909), την "**Πάρνα**" (1911), την κωμωδία "**Προεστώς του χωριού**" και άλλα καθώς και την ποιητική συλλογή "**Καινούργιες Δάφνες**" (1914), που ο Περεισιάδης έγραψε για να υμνήσει τις ελληνικές νίκες στους Βαλκανικούς Πολέμους (1912-13).

Τα περισσότερα έργα του είναι γραμμένα σε δεκαπεντασύλλαβο και λαϊκή γλώσσα. Ο Περεισιάδης είναι βαθύς γνώστης της ελληνικής λαϊκής γλώσσας με την οποία ειρωνεύεται την καθαρεύουσα των δήθεν μορφωμένων και λόγιων κοτσαμπάσδων που γεννήθηκαν μετά το τέλος του αγώνα. Το εξευγενισμένο

χιούμορ ολοκληρώνει τη συνταγή της επιτυχίας των έργων του.

Η "Σκλάβια" και η "Εομέ, η Τουρκοπούλα" είχαν και αυτά μεγάλη επιτυχία. Στο φύλλο του "Νεολόγου", που κυκλοφόρησε στις 17 Δεκεμβρίου του 1896, γίνεται εκτεταμένη αναφορά στην παράσταση της "Εομέ" στο Θέατρο "Απόλλων" της Πάτρας.

Η εικόνα του θεάτρου και οι αντιδράσεις του κοινού φαίνονται απ' τα ακόλουθα: "Η αναβίβασις επί της σκηνής του Απόλλωνος του τρίτου δραματικού έργου του κ. Περεισιάδου απετέλεσε δια τας Πάτρας γεγονός της ημέρας...

... Ο Περεισιάδης είχε και έχει ενταύθα εκτιμήσεις ως δραματικός συγγραφέυς, γνωστός εκ των άλλων έργων του της "Γκόλφως" και της "Σκλάβιας".

Εκτιμήσεως, ιδιαιτέρως, και αγάπης περισσοτέρας και σεβασμού μείζονος απολαύει παρά τοις πατριώταις του Καλαβρυτινοίς, τοις αξιολόγοις συμπολίταις μας, οι οποίοι την επιτυχίαν της "Εομέ" υπελάμβανον ως κορωνίδα της υπερηφανείας των επί τοις θριάμβοις του πατριώτου των Περεισιάδου...

...Το εσπέρας του Σαββάτου, το πλήθος των ακροατών δεν ήτο πολύ. Ήσαν πλήρη τα καθίσματα της πλατείας και τα θεωρεία της Β' σειράς. Τα θεωρεία της Α' ήσαν κενά".

Από ένα άλλο απόσπασμα του άρθρου φαίνονται τα πλεονεκτήματα του έργου: "Ο Περεισιάδης εις το δράμα αυτό φαίνεται ανώτερος εαυτού. Τα γλυκύτερα ερωτικά συναισθήματα, τα αγιώτερα υπέρ της Πατρίδος, η αυστηρότης εις το καθήκον, ο θριάμβος της προς την θρησκείαν πίστewς, το αίσθημα της ευγνωμοσύνης, η αυταπάρηνσις, ο άγιος πατριωτισμός, η συγκίνησις και η έκπληξις, η υψηλή έμπνευσις, αι ωραιόταται και επιτυχείς παρο-

μοιώσεις, αι έντεχνοι μεταπτώσεις από αισθήματος εις αισθημα, η οργή εν κορυφώματι, η συγκίνησις εν ευρεί σταδίω, το καθήκον εν θριάμβω, η αλληλουχία η αρμονικωτάτη όλων αυτών των περιόδων του δράματος, ευλόγως συνεκίνησαν τους ολίγους θεατάς του Σαββάτου, τους πολυπληθείς της Κυριακής, ευλόγως συγκινοῦσι τον Έλληνα, ευλόγως εξυψοῦσι τον τυφλόν ποιητήν της "Εομέ της Τουρκοπούλας" εν τη συνειδήσει του κοινού ως δραματικόν συγγραφέα προσενεγκόντα τα ασφαλέστερα θεμέλια εις εδραίωσιν της Ελληνικής

Αναμνηστική φωτογραφία από την παράσταση της "Σκλάβιας" που ανέβηκε στις 25 Μαρτίου 1931 στο Α' Γυμνάσιο Αίγιου.

σκηνής".

Στη δημοσίευση του "Νεολόγου" υπάρχουν όμως και αρνητικά σχόλια σχετικά με το επίπεδο της ερμηνείας των ρόλων από τους ηθοποιούς. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι αναλυτικά τεκμηριωμένες απόψεις του γράφοντος: "Και αν οι υποκριταί ήσαν επιμελέστεροι, αν δεν υπεκρίνοντο υπό το κράτος των διεπουσών αείποτε δυστυχώς όλην την δράσιν των, μικροφιλοτιμιών και ερίδων αν εδεικνυον μείζονα σεβασμόν προς τους συγγραφείς, ων τα έργα διδάσκουσιν, η "Εομέ η Τουρκοπούλα" θα παρουσιάζετο έτι μάλλον μεγαλοπρεπής. Αι μικροφιλοτιμίας των ηθοποιών έφερον επί της σκηνής ως "Εομέ" την κ. Χαρίκλειαν Ταβουλάρη αποτυχοῦσαν οικτρώς εν τη υποδύσει του κυριωτέρου τούτου προσώπου του δράματος, το οποίον εφοδιάζει την "Εομέν"

Η "Γκόλφω" στο "Θίασο"

Η "Γκόλφω" επίσης περνά μέχρι και στις σύγχρονες δημιουργίες Ελλήνων καλλιτεχνών. Στην πολυβραβευμένη ταινία - σταθμό για τον ελληνικό κινηματογράφο "Θίασος", ο σκηνοθέτης Θόδωρος Αγγελόπουλος ξεκινά την ιστορία της ταινίας του με μια οικογένεια ηθοποιών, που έχουν σχηματίσει ένα θεατρικό μπουλούκι και ταξιδεύουν στην Ελλάδα απ' το 1939 έως το 1952 παίζοντας το ποιμενικό έργο "Γκόλφω η Βοσκοπούλα". Ο Αγγελόπουλος έχει ενσωματώσει στο σενάριο αποσπάσματα από την πρώτη και τρίτη πράξη της "Γκόλφως". Ο "Θίασος" ξεκινά με την αναγγελία της παράστασης, "Γκόλφω", που θα γίνει στο Αίγιο μια φθινοπωρινή βραδιά του 1939, από τον ηθοποιό Γιάννη Φύριο (στο ρόλο του ακκορντεονίστα): "Ο έρωτας της Γκόλφως τραγικός, στα βάθη της καρδιάς σας θα μιλήσει κι ο θάνατός της θα σας συγκινήσει". Επίσης ακούγεται το τραγούδι "Για ξεμπόρε" σε μουσική Λουκιανού Κηλαπδόνη και στίχους του συνθέτη, του Νίκου Γκάτσου και του σκηνοθέτη που είναι διασκευή πάνω στο παλιό τραγούδι "Γειά σου αμόρε" που έλεγαν Ιταλοί θεατρίνοι και τραγουδιστές - πρώτοι δάσκαλοι του βαριετέ στην Ελλάδα - προς τους θαμώνες των καφέ - σαντάν. Με αυτοσχέδιους στίχους, και στην περίπτωσή μας με τη μορφή επιθεωρησιακού προλόγου για την προσέλευση θεατών πριν την παράσταση "Γκόλφω", πέρασε στα ελληνικά μπουλούκια.

με τα λεπτότερα αισθήματα, με τας τεχνικωτέρας μεταπτώσεις, με τα αγιώτερα καθήκοντα, με την ηρωικωτέραν αυταπάρηνσιν, όλα αισθήματα τα οποία αντίκεινται εις την φυσικήν ψυχρότητα και την ολίγην πείραν της γυναικός ταύτης. Αυτό ήτο εν τόλμημα του διάσου, τόλμημα υποβιάσαν πολύ τον έξοχον χαρακτήρα της ηρωίδος "Εομέ". Περί των άλλων προσώπων τούτο μόνον πρέπει να σημειωθή, ότι ώφειλον να μελετήσωσι πλειότερον. Αυτός ο Ταβουλάρης υπήρξεν υποδεέστερος της αγενγνωρισμένης αξίας του, φωνάζων διατόρως εκεί όπου δεν υπεδεικνύετο, παντάσχι τότε παράχορδος οξύτης φωνής, και ψιθυρίζων δι' εαυτόν μόλις ή τον χώρον της σκηνής, εκεί που εχρειάζετο ν' ακούσουν οι θεαταί καλλίτερον.

Ο Φυρσι αν δεν μετέδωσεν επακριβώς τον χαρακτήρα του Δρόση, είναι όμως ελλιπίς να το κατορθώση εις το μέλλον μελετών περισσότερον και αποφεύγων ακαίρους τινάς κινήσεις και ακανόνιστα σχήματα. Η "Εομέ η Τουρκοπούλα" έχει ανάγκη μείζονος

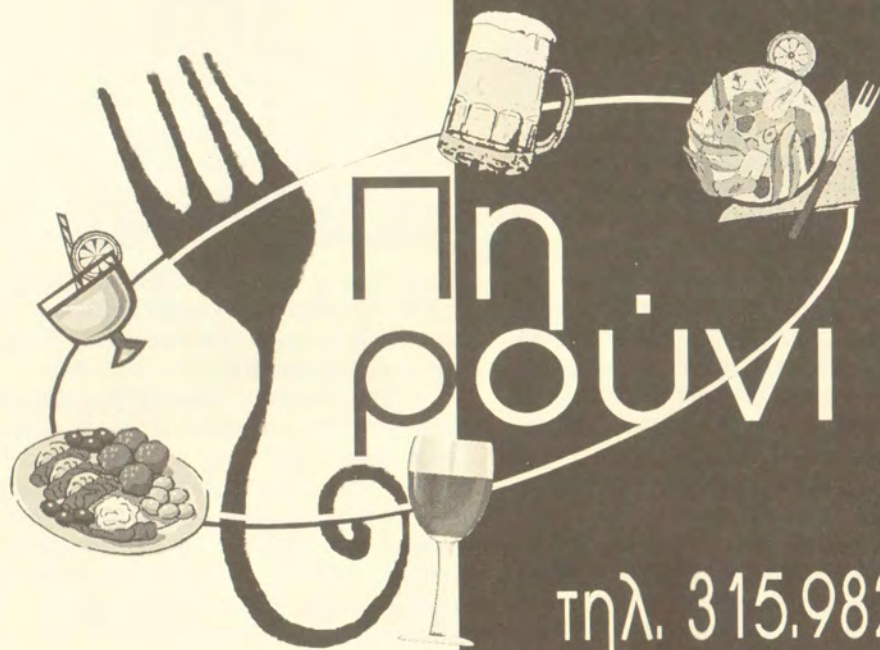
τελειότητος υποκριτών του δι' όπερ θα επιτευχθή αν λείψουν αι χαρακτηρίζουσαι τον βίον των ηθοποιών μας διαιρέσεις και οι μικροπρεπείς εγωίσμοι".

Ο Σπυριδωνας Περεισιάδης πέθανε το 1918 στην Αθήνα, όπου έζησε τα τελευταία είκοσι χρόνια της ζωής του, τα περισσότερα απ' τα οποία κοντά στον ανηψιό του Κωνσταντίνο Περεισιάδη, τον φημισμένο δημοσιογράφο του συντηρητικού χώρου, διευθυντή του πολιτικού γραφείου του Λαϊκού Κόμματος και προσωπικό φίλο του Πατρινού πολιτικού Δημητρίου Γούναρη.

Τριών Ναυάρχων
και Κανακάρη 233

Μεζεδοπωλείον

τηλ. 315.982

Ο ...πόλεμος της Πάτρας

Καρναβάλι '99

Η Έρση Σωτηροπούλου διηγείται τον "Πόλεμο της Πάτρας"
Το ημερολόγιο όλων των Καρναβαλικών εκδηλώσεων
Ένα "σχολείο γελοιοποιών" στους Πατρινοίς δρόμους
Το Καρναβαλικό Κομμάτι παρουσιάζει...
Ο Κώστας Καρωτάκης για τις Απόκριες του ...2027

Ο πόλεμος της Πάτρας

"Ελα", είπε ο Δίας στην Αρτεμη, "ας κατέβουμε κάτω".

Οι πολιτικές ανακατατάξεις στο νότιο ημισφαίριο της πόλης, με τις ταραχές και τα μαχαιρώματα που ακολούθησαν, είχαν ξεσηκώσει τους πάντες και τα πάντα, χήρες, επιληπτικοί και καφετζούδες στην πρώτη γραμμή. Από νωρίς το πρωί της Κυριακής της Τυροφάγου, ένα παλιό ελικόπτερο όργωνε ασταμάτητα το χειμωνιάτικο ουρανό σκορπίζοντας παντού ακαταλαβίστικα μηνύματα. Μέρρες αργότερα ο δήμαρχος της πόλης, προσπαθώντας να δικαιολογήσει μπροστά σε δώδεκα τακτικούς παίκτες τάβλι τη σκοπιμότητα μηνυμάτων όπως *Τρέχα με βουλωμένα αυτιά ή Γνώθι ψευδόν* ή ακόμα *Ήταν ή δύο πράσινα άλογα*, επικαλέστηκε επίμονα την ανάγκη να διατηρηθεί πάση θυσία, εκείνη τη ζοφερή μέρα, η ψυχραιμία του πληθυσμού για να αποφευχθούν δυσάρεστα επεισόδια "αφού, αγαπητοί συμπολίτες, ένα μήνυμα σαν το *Μολών το αγγούρι της μάνας σου*, τυπωμένο σε χαρτί κι επιπλέον μοιρασμένο από ελικόπτερο, αποκλείεται να προκαλέσει πανικό, ίσως φέρει σύγχυση, ναι, αυτό το παραδέχομαι, αλλά ποτέ πανικό".

Οι παίκτες βρόντηξαν τα χρωματιστά πουλία, κάποιος έβρισε μέσα απ' τα δόντια του, γιατί εκείνη την Κυριακή είχαν αισθανθεί όλοι γελασμένοι, εξαπατημένοι και μια γριά γυναίκα από την πάνω πόλη, βγαίνοντας το πρωί από το σπίτι της, βλέποντας τον ουρανό να βρέ-

Διήγημα της Ερσης Σωτηροπούλου

χει αυτό το χαρτομάνι και τους γείτονες έξαλλους να πετιούνται μισοντυμένοι στα σοκάκια, είχε νιώσει ότι ήρθε η ώρα της κρίσεως και πέφτοντας συνεπαρμένη στα γόνατα μάζεψε από τη μέση του δρόμου ένα χαρτάκι με το ακαταλαβίστικο *Ανδρών επιφανών κι ο κολιός τον Αύγουστο*, που το βρήκαν σφιγμένο στο χέρι της και που κανείς δεν ξέρει αν το διάβασε, γιατί την πάτησε το κάρο ενός γύφτου κι έμεινε στον τόπο. Γέροι και νέοι, προσπαθώντας να υπακούσουν σε διαφορετικά και συχνά αντίθετα παραγγέλματα, σκόνταφταν στις γωνίες, μπερδεύονταν, λοξοδρομούσαν. Διαβάζοντας π.χ. *Ο χρόνος είναι κρήμα*, ξεκινούσαν τρεχάτοι για την κεντρική πλατεία μέχρι που τυχαία έπεφτε το μάτι τους στο μήνυμα *Όποιος βιάζεται σκοντάφτει*, και ξέμειναν αποσβολωμένοι καθ' οδόν προσπαθώντας με τρόπο να κατασκοπεύσουν τα μηνύματα που κρατούσαν άλλοι στα χέρια τους, εξίσου αντιφατικά τις περισσότερες φορές, έκαναν δύο τρία δισταχτικά βήματα, κάποια στιγμή το παίρναν απόφαση, γύριζαν σπίτι τους και ξέσπαγαν με αγριοφωνάρες στις γυναίκες τους.

Αυτά μέχρι το μεσημέρι της Κυριακής. Αργότερα μαθεύτηκε ότι, εκείνη περίπου την ώρα, ορισμένοι παράγοντες από την κάτω πόλη, ύστερα από ένα σωρό άσκοπα ψαξίματα, κατάφεραν να βρουν το δήμαρχο που έτρωγε στιφάδο και τηγανητούς γαύρους στο πίσω μέρος του κομμωτηρίου της Δήμητρας.

"Η πόλη χάνεται" του είπαν.

Ο δήμαρχος, κατακόκκινος και μπουκωμένος σηκώθηκε, παραμέρισε ένα παραβάν με τροπικά σχέδια και τους οδήγησε στον

κύριο χώρο του κομμωτηρίου όπου, αφού τους ζητήθηκε να καθίσουν, τους εξήγησε ότι μιὰ και δεν υπήρχε ασύρματος δεν είχε πια τρόπο να σταματήσει τον οδηγό του ελικόπτερου, στον οποίο άλλωστε είχε δώσει σαφείς οδηγίες για τη διάρκεια της αποστολής του. "Μέχρι τις εννέα το πρωί", διαβεβαίωσε, σκαλίζοντας μανιωδώς με μια οδοντογλυφίδα τα δόντια του. Δεν ήξερε τίποτα περισσότερο, πόσο μάλλον για ποιο λόγο ο οδηγός είχε αγνοήσει την εντολή του. Καθισμένοι στο μισοσκόταδο κάτω από

πελώριες κάσκες σεσουάρ, βλέποντας ο καθένας το πρόσωπό του να αντανακλάται σε καθρέφτες, οι παράγοντες συζητήσαν έντονα παίζοντας κάθε τόσο νευρικά με ένα μπιγκουτί ή μια χτένα, μέχρι που η Δήμητρα άρχισε να φοράει με αργές κινήσεις τη ρόμπα της, σημάδι πως έπρεπε να του δίνον. Κατέβηκαν τις σκάλες του κομμωτηρίου παραπατώντας με το δήμαρχο μπροστά, ζαλισμένοι από τις μυρουδιές της κολόνιας και των βαφών για μαλλιά. Είχαν αποφασίσει να αναδέσουν σε ένα συνεργείο εδελοντών να γράψει τεράστια συνθήματα με κατράμι στην κεντρική πλατεία μπροστά στο Δημοτικό θέατρο, ειδοποιώντας τον οδηγό του ελικόπτερου ότι τον περίμενε κακό τέλος αν δεν κατέβαινε αμέσως. Όμως, δύο τετράγωνα πιο πέρα, σε μια άλλη πλατεία, το ελικόπτερο είχε ήδη προσγειωθεί πλάι στο άγαλμα της Ελευθερίας, λόγω έλλειψης καυσίμων, κι ο οδηγός του παραζαλισμένος με γουρλωμένα μάτια αντιμετώπιζε τώρα ένα πλήθος που τον υποδεχόταν με ανάμικτα αισθήματα, άλλοι βρίζοντας κι άλλοι συχαιρόντάς τον.

Εν τω μεταξύ, άγριες ορδές Πατριών ερεδισμένων από τη μυρωδιά του αίματος

που εδώ και μέρες βρωμοκοπούσε μυστηριωδώς η πόλη, παρ' όλο που αίμα ακόμα δεν είχε χυθεί, εξαγριωμένοι δικηγόροι και μπακάληδες, καβαλάρηδες από τα γύρω χωριά και πεζοί συνωστίζονταν στην οδό Αγίου Νικολάου, κι ύστερα μαιάνδρος από ζωντανά κουφάρια σκαρφάλωναν βαριανασαίνοντας τις σκάλες προς το κάστρο μέσα στις κλαγγές και στο ποδοβολητό. "Ήταν ή επί τας" ακούστηκε κάποιος να φωνάζει.

Μπροστά από όλους, μεσόκοποι καβγα-

τζήδες από την κάτω πόλη σταματούσαν στη μέση της σκάλας κι έριχναν ένα φαρμακωμένο βλέμμα στην αυλή της Πατρινέλλας, καζάνι, σκάφη, μανταλάκια, τα πάντα έτοιμα για την αυριανή μπουγάδα, σαν να μη συνέβαινε τίποτα, σαν να μην επρόκειτο να στενάξει η πόλη της πάνω στο σταυρό της δικινοίας, κοντοστέκονταν λοιπόν εκεί με την ψυχή σκοτεινιασμένη, αλλά λίγο, μόνο για λίγο κι ύστερα έπαιρναν πάλι τον ανήφορο κατάκοποι, κάδιδροι από την τσιγαροβρογχίτιδα μέσα στα σκούρα κουστούμια και τα λασπωμένα παπούτσια τους, ακολουθούμενοι από μικροπωλητές με αχνιστό σαλέπι και μήλα φέτες, τα έκοβε ο ίδιος ο άγιος Σαλός με

μαχαίρια moulinex 220 V., το βλογημένο χεράκι του με τρία δάχτυλα, όσα του άφησε ο εξορκισμός μιας δαιμονισμένης, θαυματουργά μήλα διαβασμένα και φιλημένα από ανήλικες καλόγριες, κάθε μήλο τέσσερις φέτες, ποτέ δεν έκλεβε, άξιος για το ιερό αξίωμα του κοψίματος και του τυλίγματος με σελοφάν: "Πάρτε όλοι, μήλα με σερβικόσπορο...".

Όταν ανέβηκαν τις σκάλες γύρισαν να δουν το λιμάνι, βαρκαρόλες, γρι γρι και κακή μεταγωγικά με τα βρυλώνια, αυτά τα παράξενα πουλιά να σουλατσάρουν συνοφρυωμένα στο κατάστρωμα, δυσκίνητα και παχιά σαν γαλοπούλες, κανείς δεν ήξερε ποιος τα είχε φέρει στην πόλη κι από κοντά οι δύο ηλεκτρονικές σχεδίες της δημοτικής αντικατασκοπείας, όλο λαμπάκια και περίπλοκα καλώδια και Ω επιτέλους! η "Ωραία Αμφισσα" των Βοιωτών, το τελευταίο θαύμα της τεχνολογίας, δόξα σοι ο Θεός, ύψωσαν όλοι τα χέρια τους στον ουρανό, αναστέναξαν ανακουφισμένοι, σκουντούσαν ο ένας τον άλλον στον ώμο προσπαθώντας να φανταστούν το δήμαρχο με τους Βοιωτείς στο πρώτο σαλόνι του βαποριού, ενώ αμίλητοι οινοχόοι, κάτι ομορφόπαιδα μέχρι εκεί πάνω, θα σερβίρουν ούισκι Chinas μαύρη ετικέτα, σε κρυστάλλινες κούπες και κοντά στην πρύμνη, στο δεύτερο σαλόνι, όλους τους δούλους από τα περίχωρα μαζεμένους να αλλάζουν δεκατρία χρώματα, με φανερά σημάδια σεξουαλισμού από τις πολλές διαταγές που τους έπεφταν απανωτά.

Όταν ανέβηκαν τις σκάλες γύρισαν να δουν το λιμάνι, βαρκαρόλες, γρι γρι και κακή μεταγωγικά με τα βρυλώνια, αυτά τα παράξενα πουλιά να σουλατσάρουν συνοφρυωμένα στο κατάστρωμα, δυσκίνητα και παχιά σαν γαλοπούλες, κανείς δεν ήξερε ποιος τα είχε φέρει στην πόλη κι από κοντά οι δύο ηλεκτρονικές σχεδίες της δημοτικής αντικατασκοπείας, όλο λαμπάκια και περίπλοκα καλώδια και Ω επιτέλους! η "Ωραία Αμφισσα" των Βοιωτών, το τελευταίο θαύμα της τεχνολογίας, δόξα σοι ο Θεός, ύψωσαν όλοι τα χέρια τους στον ουρανό, αναστέναξαν ανακουφισμένοι, σκουντούσαν ο ένας τον άλλον στον ώμο προσπαθώντας να φανταστούν το δήμαρχο με τους Βοιωτείς στο πρώτο σαλόνι του βαποριού, ενώ αμίλητοι οινοχόοι, κάτι ομορφόπαιδα μέχρι εκεί πάνω, θα σερβίρουν ούισκι Chinas μαύρη ετικέτα, σε κρυστάλλινες κούπες και κοντά στην πρύμνη, στο δεύτερο σαλόνι, όλους τους δούλους από τα περίχωρα μαζεμένους να αλλάζουν δεκατρία χρώματα, με φανερά σημάδια σεξουαλισμού από τις πολλές διαταγές που τους έπεφταν απανωτά.

Αλλά τώρα ο δήμαρχος, μαυροντυμένος και βλοσυρός στην πλώρη, θα έδινε το σύνθημα για τα πυροτεχνήματα και ο δολός ουρανός ξεσκισμένος από άγριες λάμπες θα ξύπναγε στις καρδιές όλων έναν αρχέγονο Πατρινό, έναν Πατρινό σταλμένο από την αυγή των αιώνων και στημένο προσωρινά εκεί στις

παρυφές του κάστρου ή στο κατώφλι των ουζερι του λιμανιού, με το στόμα μισάνοιχτο και το ζωνάρι σφιγμένο, έτοιμο να μαρτυρήσει στους επόμενους τον ξιπασμό και τα φτηνά κόλπα της Ιστορίας, αλλά το μπαρούτι είχε βραχεί από μια ψιλή βροχούλα, τυπικά πατρινή, πατέρες κρατώντας σφιχτά από το χέρι δύο και τρία και τέσσερα παιδιά περίμεναν με κομμένη την ανάσα στην άκρη της προκουμαίας, σχεδόν πάνω στο νερό, έχοντας ξεχάσει τις θηριωδίες και την αγωνία ξενυχτισμένα, γλείφοντας ξερά χείλη, περίμεναν σαρδελιασμένοι με λυμένα γόνατα, επιτέλους έριξαν το πρώτο, πολύ συνηθισμένο, μια ρουκέτα από κόκκινα αστέρια κι ύστερα το δεύτερο λίγο καλύτερο

κι ύστερα άλλα πολλά, πατέρες και παιδιά χαλάρωσαν κάπως το χειροσφιξιμο, πήραν ανάσα κι ο ουρανός γέμισε φτερωτά στεφάνια, χρυσές σφαίρες και βολίδες, ενώ η μπάντα του δήμου ξετρύπωσε από μια γαλαρία και με αποφασιστικό βήμα προχώρησε παίζοντας προς την προκουμαία.

Είναι μια γλυκιά μελωδία, σκέφτηκε

η Πατρινέλλα. Καθόταν στην αυλή του σπιτιού της κοντά στο κάστρο, όπου όποιος μπαίνει δεν ξαναβγαίνει. Ξαφνικά ένιωσε έναν πόνο στο στήθος, τα μέλη της μούδιασαν. Η μπάντα έπαιζε τώρα ένα ζωνρό μαρς. Ο ήχος των τυμπάνων ακουγόταν ξεκάθαρα και καθώς το ρεφραίν επαναλαμβάνονταν για τελευταία φορά, αυτή πρόλαβε να δει, με την αστραπή μιας στιγμιαίας έκστασης, το τέλος της πόλης της, την καταστροφή του λαού της.

Το διήγημα "Ο πόλεμος της Πάτρας" δημοσιεύτηκε στη συλλογή διηγημάτων "Χοιροκάμηλος" ("Κέδρος" 1992). Ευχαριστούμε την κ. Σωτηροπούλου για την ευγενική παραχώρηση του κειμένου.

Οι φωτογραφίες που συνοδεύουν το διήγημα είναι πινάκες του ζωγράφου Τζέιμς Ενσορ.

Βήμα - βήμα ως το τέλος...

1999
Πατρινό Καρναβάλι - Patras Carnival

Μπορεί να λέμε συχνά προς τα έξω ότι το Πατρινό Καρναβάλι κάθε χρονιάς, ξεκινά από την Καθαρά Δευτέρα της προηγούμενης... Μπορεί φέτος η μικρή σχετικά καρναβαλική περίοδος να έκανε όλο το πρόγραμμα περισσότερο συμπυκνωμένο... Στην πράξη όμως - κακά τα ψέματα - οι τελευταίες 10-15 μέρες είναι αυτές που ξεχωρίζουν και έχουν τη μαζικότερη συμμετοχή.

Εκτός από τα παιχνίδια του Κρυμμένου Θησαυρού και τα μπουρμπούλια που είναι για τους... μνημένους του είδους, το μεγαλύτερο βάρος δίνεται στους χορούς αλλά και στις παράλληλες εκδηλώσεις των φορέων της πόλης.

Εμείς συγκεντρώσαμε σ' ένα συνοπτικό πρόγραμμα όσες καρναβαλικές εκδηλώσεις μπορούσαμε να μάθουμε. Ας μην ξεχνάμε ότι το Καρναβάλι έχει πάντα και το στοιχείο του αυθορμητισμού, του μη προγραμματισμένου.

Καλό Καρναβάλι!

Τσικνοπέμπτη

Οι ... "Ραδινοί" ξανάρχονται!

Ενα δρώμενο πείνας, τσικνας και λιγούρας που θα ταρακουνήσει ουδέμελα το πολιτισμικό γίγνεσθαι κάθε ...πεινασμένου ετοιμάζουν, όπως οι ίδιοι λένε, οι καταστηματαρχές του πεζοδρομίου της Ραδινού για την Τσικνοπέμπτη, από τις 12 το μεσημέρι.

Το έθιμο της κατά γειτονία γιορτής της μέρας αυτής δεν είναι βέβαια καινούριο στην Πάτρα. Ιδιαίτερα από τότε που - πολύ σωστά - καταργήθηκε η αναπαράσταση του γάμου της Γιαννούλας της Κουλουρού, τα πανηγύρια στους δρόμους της πόλης είναι ό,τι πιο συμβολικό για την Τσικνοπέμπτη, αρκεί φυσικά να συνοδεύονται και από τα απαραίτητα εδέσματα.

Στη Ραδινού έχουν βέβαια φροντίσει και γι' αυτό. Ετσι εκτός από εκατομμύρια σουβλάκια που θα προσφέρονται στους περαστικούς, θα υπάρχουν τόνοι κρασιού (από την Αχάια Κλάους) και μπύρας (από την "Άμστέλ" και τη "Χάινκεν").

Κι αφού χωρίς μουσική γλέντι δεν γίνεται, παρέα στα ...σουβλάκια, το κρασί και τη μπύρα θα κάνει η μουσική που θα βάζουν οι dj. Στέλιος Αποστολόπουλος, Άκης Βαβαρούτας, Σάββας, David Morales (έδώ οι διοργανωτές κάνουν προφανώς πλάκα!) και ο Ανδρέας Κολύρας.

Πατριόθρονος - Patras Carnival

Δευτέρα 8/2/99

22.00: Χορός μάσκας Καρναβαλικού Κομιτάτου (Δημοτικό Θέατρο)

Τρίτη 9/2/99

22.00: Α' Μπουρμπούλι (Θέατρο "Απόλλων")

Εγκαίνια Πολυέκθεσης Καρναβαλικού Κομιτάτου (Υπό την αιγίδα του Δήμου Πατρέων)

Τετάρτη 10/2/99

16.00: Παιδικό πάρτι στη Μέριμνα

16.00: Φάση Κρυμμένου Θησαυρού

22.00: Μπουρμπούλι

22.00: Πλατεία Ελευθερίας - Προσφυγικά - Λαϊκή Γιορτή

Πέμπτη 11/2/99 (Τσικνοπέμπτη)

12.00: Πεζόδρομος Ραδινού (Τσικνισμα)

16.00: Θέματα Επιτροπής Κρυμμένου Θησαυρού

19.00: Γιορτή στην Ανω Πόλη "Τα εξώστου"

21.30: Λαϊκή Βραδιά Καρναβαλικού Κομιτάτου στο χώρο της Πολυέκθεσης

22.00: Χορός υπαλλήλων Δήμου Πατρέων (Δημοτικό Θέατρο "Απόλλων")

Παρασκευή 12/2/99

16.00: Θέματα Κρυμμένου Θησαυρού από Δήμαρχο, Υπεύθυνη Π.Κ.Κ., Χορηγού

19.00: Θέατρο Δρόμου "Το πλοίο των τρελών" ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Πάτρας

22.00: Ο χορός του Δήμου Πατρέων Θέατρο "Απόλλων"

Σάββατο 13/2/99

11.00: Καρναβαλικές κατασκευές πληρωμάτων (Πλ. Γεωργίου)

11.00: "Ο μαθητευόμενος μάγος" Παιδική θεατρική παράσταση στο Θέατρο "Απόλλων" από το Καρναβαλικό Κομιτάτο.

14.00: Liquid Team Bungee Jumping (προβλήτα Αγ. Νικολάου)

19.00: Θέατρο Δρόμου "Το πλοίο των τρελών" ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Πάτρας

21.00: Παράδοση Σακούλας από πληρώματα Κ.Θ. Είσοδος Μεγάλου Λόγου και Τέχνης

22.00: Μπουρμπούλι (Θέατρο "Απόλλων")

Συμπόσιο με θέμα "Ραδιόφωνο και Πατρινό Καρναβάλι" Διοργάνωση "Ράδιο Γάμμα". Υπό την αιγίδα του Δήμου Πατρέων (Παλιό Δημοτικό Νοσοκομείο)

Αποκριάτικο πάρτι για παιδιά στην "Πρωτοπορία"

Κυριακή 14/2/99

11.00: Ζωγραφίστε (Αγ. Νικολάου)

11.00, 15.00: "Ο μαθητευόμενος μάγος" Παιδική θεατρική παράσταση στο θέατρο "Απόλλων" από το Καρναβαλικό Κομιτάτο

14.00: Liquid Team Bungee Jumping (προβλήτα Αγ. Νικολάου)

19.00: Θέατρο Δρόμου "Το πλοίο των τρελών", ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Πάτρας

22.00 Μπουρμπούλι

22.00: Γιορτή ερωτευμένων, σκάλες Γεροκωστοπούλου. Διοργάνωση: R.T. Press

Δευτέρα 15/2/99

19.00: Θέατρο Δρόμου "Το πλοίο των τρελών" ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Πάτρας

22.00: Χορός ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Πάτρας με τους "Monie and Monie Coniente" στο Δημοτικό Θέατρο

22.00: "Η Βραδιά των άσων" Χορός της "Πάτρα Σπορ" "Volcano"

Τρίτη 16/2/99

19.00: Θέατρο δρόμου "Το πλοίο των τρελών", ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Πάτρας

22.00: Μπουρμπούλι. Θέατρο "Απόλλων"

Τετάρτη 17/2/99

18.00: Παράσταση "Γκροτέσκο" με το θίασο "Όρσε" από το Καρναβαλικό Κομιτάτο

19.00: Θέατρο δρόμου "Το πλοίο των τρελών" ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Πάτρας

22.00: Μπουρμπούλι Θέατρο "Απόλλων"

Πέμπτη 18/2/99

18.00: Καρναβαλικά επίκαιρα και ανεπίκαιρα. Τριήμερο ταξίδι σε πολλά Πατρινά Καρναβάλια 1970-1980 με την κάμερα του ερασιτέχνη. Καρναβαλικό Κομιτάτο - Κινηματογράφος ΕΛΙΤ

22.00: Μπουρμπούλι Θέατρο "Απόλλων"

Λευκός Χορός

Παρασκευή 19/2/99

14.00: Liquid Team Bungee Jumping (προβλήτα Αγ. Νικολάου)

18.00 Τα καλύτερά μας, Πλατεία Γεωργίου

18.00: Καρναβαλικά επίκαιρα και ανεπίκαιρα από το Καρναβαλικό Κομιτάτο, Κινηματογράφος ΕΛΙΤ

22.00 Χορός του ΤΕΙ Πάτρας, Θέατρο "Απόλλων"

23.00 Χορός Κινηματογραφικής Λέσχης Πάτρας στο "Gallery"

Σάββατο 20/2/99

14.00: Liquid Team Bungee Jumping (προβλήτα Αγ. Νικολάου)

18.00: Νυχτερινή Ποδαράτη Παρέλαση

18.00: Καρναβαλικά επίκαιρα και ανεπίκαιρα από το Καρναβαλικό Κομιτάτο, Κινηματογράφος ΕΛΙΤ

22.00: Χορός Μαύρου Ντόμινο

22.00 Χορός "Πατρικής Μαντολινάτας" στο "Πάρκο της Ειρήνης"

Κυριακή 21/2/99

10.00: Liquid Team Bungee Jumping

14.00: Μεγάλη Παρέλαση "Πατρινού Καρναβαλιού '99"

20.30 Τελετή Λήξης (Μώλος Αγ. Νικολάου)

21.00: Μπουρμπούλι, Θέατρο "Απόλλων"

23.00 Ο Χορός του Καρναβαλικού Κομιτάτου στο Οινοποιείο Νο 9 της Αχάια Κλάους

Πατριόθρονος - Patras Carnival

Το Καρναβάλι κάνει... τέχνη

Και ξαφνικά στην Πάτρα ενέσκηψε καρναβαλικός εικαστικός πυρετός. Ούτε μία, ούτε δύο, αλλά τρεις μεγάλες εκθέσεις παρουσιάζονται ταυτόχρονα σε αίθουσες της πόλης τις μέρες της Αποκριάς. Ενας καλός κράχτης όχι τόσο για τους πιστούς φίλους της μεγάλης γιορτής (αυτοί είναι κοινό περίπου... εξασφαλισμένο) αλλά κυρίως για όσους ανικανοποίητους (όχι πάντα αδικαιολόγητα) ψάχνουν για νέους τρόπους έκφρασης μέσα από το Καρναβάλι, πέρα από παρελάσεις, μπουρμπούλια και χορούς.

Τις δύο από τις τρεις εκθέσεις ανέλαβε να τις οργανώσει ο Δήμος, μέσω της Δημοτικής του Πινακοθήκης, κάνοντας - για τα δικά του μέτρα - οργανωτικό άλμα.

Το αποτέλεσμα: Τα δύο μεγάλα εικαστικά στέκια της πόλης (η Δημοτική Πινακοθήκη στη Μαιζώνος και το Παλαιό Δημοτικό Νοσοκομείο στην παλιά Πάτρα) έχουν γίνει πόλος έλξης για μικρούς και μεγάλους, τουρίστες και ...ιθαγενείς.

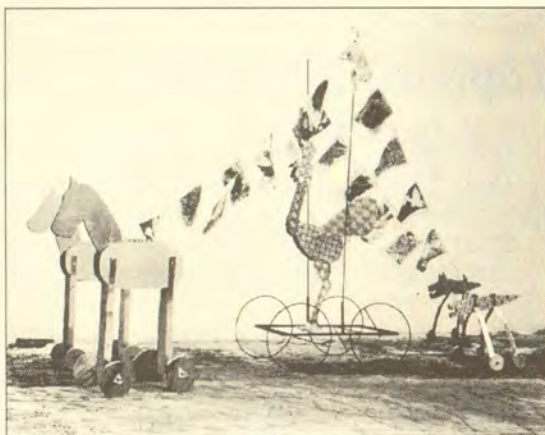
Αναλυτικά τώρα. Στη Δημοτική Πινακοθήκη δώδεκα καλλιτέχνες απ' όλη την Ελλάδα συνδέουν τον Καραγκιόζη με τις εικαστικές τέχνες. Με πρώτους στην τάξη τους... πατριάρχες Γιάννη Γαϊτή και Νίκο Κεσσανλή οι καλλιτέχνες δίνουν το δικό τους όραμα για το θέατρο σκιών, με έργα όχι μόνο ζωγραφικά αλλά σκόμα και με ολόκληρες κατασκευές στο εσωτερικό της αίθουσας.

Παράλληλα για να μην ξεχνάμε και τα... βασικά, υπάρχουν και εργαλεία καραγκιοζοπαιχτών από τη συλλογή των Ευγένιου και Σωτηρίου Σπαθάρη, Θανάση Σπυρόπουλου και Παναγιωταρά.

Η Μπία Παπαδοπούλου που οργάνωσε την έκθεση για τον Καραγκιόζη είναι, όμως, υπεύθυνη και για την έτερη εικαστική απόπειρα του Δήμου. Στο ανανεωμένο Παλαιό Νοσοκομείο ο τίτλος της έκθεσης μας μαθαίνει... Βακχικά. "Ευοί ευάν" επιγράφεται και σημαίνει "εβίβα".

Δεκαεπτά καλλιτέχνες, από την Πάτρα και αλλού, κλήθηκαν να απεικονίσουν τη σχέση του Καρναβαλιού με το Διόνυσο. Κλήθηκαν, δηλαδή να σατιρίσουν, να ζωτανέψουν, να μελαγχολήσουν, να αποκρυπτογραφήσουν, να κάνουν ό,τι... θέλουν αυτόν τον περιβόητο μύθο (αλήθεια ή ψέμα δεν έχει σημασία) της διονυσιακής καταγωγής του Καρναβαλιού.

Και οι δύο εκθέσεις θα κρατήσουν ως το τέλος του Καρναβαλιού, όμως τα έργα με τον Καραγκιόζη θα βρίσκονται στη Δημοτική Πινακοθήκη ως τις 5 Μαρτίου.

Μαθήματα χαράς και διασκέδασης από ένα... "Σχολείο γελωτοποιών"

Της Καλλιόπης Καλατζή

Ένα ξεχωριστό όσο και ιδιόμορφο είδος θεάτρου, το θέατρο δρόμου, θα παρουσιάζει το πεντάημερο 12-17 Φεβρουαρίου σε δρόμους και σε πλατείες της πόλης μας, στα πλαίσια του φετινού προ-

γράμματός του, το Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο (ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ.) Πάτρας.

Η συμμετοχή του θεάτρου μας στο Πατρινό Καρναβάλι, ήταν επιθυμία του καλλιτεχνικού διευθυντή του Γιώργου Κιμούλη, ο οποίος είχε τονίσει χαρακτηριστικά ότι το ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. "δεν πρέπει να αποστασιοποιείται από αυτό".

Έτσι, με την ευκαιρία διακοπής των παραστάσεων, λόγω της καθιερωμένης παραχώρησης του Δημοτικού Θεάτρου "Απόλλων" για την πραγματοποίηση καρναβαλικών εκδηλώσεων (Μπουρμπούλια, χοροεσπερίδες κ.ά.), μετακλήθηκε από την Αθήνα η Θεατρική Ομάδα Δρόμου "Σχολείο Γελωτοποιών" του Νίκου Χατζηπαπά.

Ο θίασος αυτός, που αποτελείται από επτά επαγγελματίες ηθοποιούς, ειδικά εκπαιδευμένους στα ξυλοπόδαρα, στη μιμική, τα ακροβατικά και τα ζογκλερικά, θα παρουσιάσει ένα μοναδικό θέαμα, τη "Χώρα των τρελλών", σε σενάριο-σκηνοθεσία Νίκου Χατζηπαπά. Όσον αφορά τις παραστάσεις του, θα δοθούν σε κεντρικά σημεία της Πάτρας (πλ. Γεωργίου, Αγ. Νικολάου, κ.ά.) και πρόκειται για ένα θέαμα ιδιαίτερος εντυπωσιακό, που αναμένεται να ενθουσιάσει με την πρωτοπορία του το Πατρινό κοινό. Δεν έχουν λόγο, αλλά βασίζονται στη μιμική, τη χορογραφία και είναι επενδυμένες καθ' όλη τη διάρκειά τους με έντονη μουσική. Οι ηθοποιοί, με πολύχρωμα κοστούμια, σημαίες, τύμπανα, φωτιές, μπάλες και ξυλοπόδαρα, χαρίζουν μοναδικές στιγμές χαράς. Πριν από την έναρξη κάθε εκδήλωσης, θα προηγηθεί μικρή παρέλαση στους κεντρικούς δρόμους της πόλης, με τύμπανα και σφυρίχτρες, δημιουργώντας μια χαρούμενη ατμόσφαιρα. Πέντε ξυλοπόδαροι μαζί με τους υπόλοιπους ηθοποιούς, θα προσφέρουν ένα θέαμα ζωντανής, άμεσης επικοινωνίας και διασκέδασης για μικρούς και μεγάλους, που κορυφώνεται με φαντασμαγορι-

ρικό σώου, με φωτιές και πυροτεχνήματα, συμμετέχοντας έτσι στο εορταστικό κλίμα των ημερών.

Η θεατρική αυτή ομάδα, ιδρύθηκε το 1987 από το Νίκο Χατζηπαπά με το όνομα "Μαγικό θέατρο", όμως το 1991 διέκοψε τη λειτουργία της. Το 1996, επανιδρύθηκε από τον ίδιο σκηνοθέτη, ονομάστηκε "Σχολείο Γελωτοποιών" και προσφέρει έως σήμερα γέλιο και χαρά όπου εμφανίζεται, μετά από προσκλήσεις δήμων και πνευματικών κέντρων. Έχει για ντεκόρ πεζοδρόμια, πλατείες και δρόμους και επιπλέον δεν διαθέτει την έλξη του κλειστού χώρου και της μαρκίζας των θεάτρων, κάτι που του δίνει ακόμη περισσότερη γοητεία.

Όπως μας δήλωσε ο κ. Χατζηπαπάς, "οι παραστάσεις είναι ένα σενάριο, ένας καμβάς πάνω στο δρόμο, βασισμένες σε παραδοσιακές φόρμες και μοτίβα του Νότου και της Ανατολής, με έθνικ στοιχεία και αυτή είναι η ουσιαστική μας διαφορά με άλλους αντίστοιχους διάσους, αφού οι δικές μας δεν βασίζονται στον αυτοσχεδιασμό. Είναι το είδος θεάτρου που κατεβαίνει στον κόσμο, εκεί που συχνάζουν οι άνθρωποι, προσφέροντας μια άλλη νότα στην καθημερινότητα της πόλης και επεμβαίνει άμεσα στον περίγυρο".

Στο ενεργητικό του "Σχολείου Γελωτοποιών" εντάσσονται πάρα πολλές επιτυχημένες εμφανίσεις σε όλες σχεδόν τις πόλεις της χώρας μας και αξίζει να σημειωθεί ότι είναι ο μοναδικός επαγγελματικός διάσος του είδους στην Ελλάδα. Παίζουν οι ηθοποιοί: Κατερίνα Βαρδακαστάνη, Τάσος Γιαννόπουλος, Μαρία Κοκκινάκη, Γιώργος Μαρινάκος, Βαλεντίνα Παπαδημητράκη, Γρηγόρης Πλαστάρας, Μάνος Τζιμπραγιάς.

Υπαίθριο Θέατρο

Υπαίθριο θέατρο ή θέατρο δρόμου) χαρακτηρίζονται τα διά-

φορα είδη λαϊκών θεατρικών παραστάσεων, που δίνονται σε ανοιχτούς χώρους - πλατείες - δρόμους. Θεωρείται ότι ξεκίνησε από την ιταλική Commedia dell'arte (=έντεχνη κωμωδία) και άκμασε στην Ευρώπη από τον 16ο έως το 18ο αιώνα, σημειώνοντας ιδιαίτερη επιτυχία στη Γαλλία και την Αγγλία (όπου υιοθετήθηκαν κυρίως η παντομίμα, ο αυτοσχεδιασμός και η φάρσα).

Τους ανοργάνωτους - κυρίως - αυτούς διάσους επάνδρωναν πλανόδιοι ηθοποιοί, ακροβάτες, γελωτοποιοί, που ψυχαγωγούσαν τον κόσμο στους δρόμους, ιδιαίτερα στις μεγάλες λαϊκές εκδηλώσεις (πανηγύρια, γιορτές, κ.λπ.). Τα "έργα" που πα-

ρουσίαζαν ήταν αυτοσχέδια και αντλούσαν τα θέματά τους από τοπικά ιδιώματα, ή ήταν παρωδίες επικαιρών ή μόνιμων μυθιστορηματικών τύπων, με άφθονη κωμική δράση και αναγνωρίσιμους χαρακτήρες. Σε πολλές δε περιπτώσεις, αντιμετώπιζαν με κριτι-

κό μάτι την κοινωνία, την πολιτική, τον πολιτισμό και τη θρησκεία, με λίγα λόγια όλες τις πλευρές της τότε σύγχρονης ζωής.

Σήμερα, αυτοί οι διάσοι, αν και αρκετά περιορισμένοι αριθμητικά, είναι εξαιρετικά διαδεδομένοι στη Γαλλία και δραστηριοποιούνται κυρίως σε μεγάλα αστικά κέντρα. Χρησιμοποιούν πολλές "γλώσσες": χορό, τραγούδι, μιμική, διάλογο με το κοινό, δημιουργούν την αίσθηση της συντροφικότητας, μειώνοντας την απόσταση ηθοποιού - θεατή.

Στην Πάτρα είχαμε άλλη μια ευκαιρία να απολαύσουμε έναν τέτοιο διάσο θεάτρου δρόμου, πέρσι στη διάρκεια της Καρναβαλικής περιόδου (28/2/98). Στην οδό Αγίου Νικολάου παρουσιάστηκε ο Γαλλικός διάσος "Maboul Distorsion" σε εκδήλωση που είχε οργανώσει το Παράρτημα Πατρών του Γαλλικού Ινστιτούτου Αθηνών σε συνεργασία με τη Γαλλική Πρεσβεία και το Δήμο Πατρέων.

Καρναβάλι χωρίς προσωπείο

Το Καρναβαλικό Κομιτάτο και οι φετινές επιλογές του

Ε

ικόνες από ένα καρναβάλι που για πολλούς αποτελεί πρότυπο. Στιγμές από τη Βενετία και σε έμμεση αντιπαράθεση σκηνές από την Πάτρα του '70 και του '80. Αυτή είναι με δυο λόγια η πρόταση των "ευγενών" του Πατρινού Καρναβαλιού ή πιο σωστά των ανθρώπων του Καρναβαλικού Κομιτάτου.

Κεντρική τους εκδήλωση, στην έβδομη κατά σειρά χρονιά της ζωής τους, η μεγάλη "Πολυέκθεση" που διοργανώνουν στο νεοκλασικό της γωνίας Κορινθίου και Βότση. Ο βασικός της κορμός θα είναι η έκθεση του Βασιλή Μπούτου με φωτογραφίες από τη Βενετία. Ασπρόμαυρες απεικονίσεις ενός άλλου καρναβαλικού κόσμου, που ο ίδιος ο Μπούτος γνώρισε την περίοδο που ήταν πρόξενος στην ιταλική πόλη.

Το λεύκωμα με τις φωτογραφίες του Βασιλή Μπούτου και τον τίτλο "Καρναβάλι χωρίς προσωπείο" είχε κυκλοφορήσει από το Μιλανέζικο οίκο "Charta" και παρουσιάστηκε τον περασμένο Δεκέμβριο στη "Στόα του βιβλίου", όμως τώρα τα έργα βρίσκουν το φυσικό τους χώρο και κυρίως την κατάλληλη εποχή για να εκτεθούν.

Βέβαια η έκθεση δεν θα έχει μόνο τις Βενετσιάνικες φωτογραφίες. Στο Κομιτάτο είναι ιδιαίτερα περήφανοι τόσο για τις καρναβαλικές κατασκευές που θα φιλοξενούν, όσο και για τη μηχανή παραγωγής κομφετί της οικογένειας Διονυσσοπούλου, η οποία είναι η πρώτη αυτού του είδους που ήρθε στην Πάτρα, πιθανότατα πριν τον πόλεμο. Κι επειδή Καρναβάλι εδώ δεν σημαίνει μόνο φωτογραφίες, κατασκευές και κρυφοκοιπάγματα προς Ιταλία μεριά, στην έκθεση του Κομιτάτου θα παρουσιαστεί και η διαδικασία κατασκευής ενός καρναβαλικού άρματος από την αρχή ως το τέλος.

Μία από τις φωτογραφίες του Βασιλή Μπούτου από το καρναβάλι της Βενετίας

Σινεμά στο Καρναβάλι:

Όμως στο Κομιτάτο θέλουν να μας βάλουν να δούμε και σινεμά τέτοιες μέρες. Και πιο συγκεκριμένα θέλουν να μας πάνε στο "Ελί" για να μας παρουσιάσουν μια σειρά από καρναβαλικά επικάιρα. Εικόνες του Πατρινού Καρναβαλιού από ερασιτέχνες και επαγγελματίες κινηματογραφιστές, εικόνες αυθόρμητες και στημένες, του δρόμου και των σαλονιών.

"Επικάιρα" (σαν τον παλιό καλό καιρό δηλαδή) που θα προβάλλονται κάθε απόγευμα το τελευταίο τριήμερο της Αποκριάς και θα αφορούν στις δεκαετίες '70 και '80. Ένα ιδιότυπο σήριαλ φαίνεται πως ξεκινά το Κομιτάτο, αφού πέρυσι μας είχε παρουσιάσει ανάλογες σκηνές από πρηγούμενες δεκαετίες και συνεχίζει ακάθεκτο. Και του χρόνου!

"...Απόκρεω 2027"

Μια ιστορία του Κώστα Καρυωτάκη
για ένα χορό μεταμφιεσμένων

Υστερα θυμόταν ένα χορό μεταμφιεσμένων. Υποχρεωτικό ένδυμα ορισμένης εποχής. Κυρίες, με μεταξωτά ροζ ή ουρανια κρινολίνα, με πουδραρισμένα μαλλιά, με πράσινες και χρυσές περούκες, έπεφταν ημίγυμνες, γεμάτες εμπιστοσύνη, στα χέρια των δουκών - χρηματομεσιτών και μαρκησιών - καπνεμπόρων.

Εσφίγγονταν τόσο που τα μέτωπά τους ακουμπούσαν κάποτε στα χείλη των καβαλιέρων και η στεφάνη του κρινολίνου ανασηκωνόταν.

Παραμερίζοντας όλοι, εσχημάτιζαν έναν κύκλο στο κέντρο της αιθούσης, και τέσσερα ζεύγη, τα πιο εξαυλωμένα, άρχισαν να χορεύουν μενουέτο. Η παραισθησις ήταν πλήρης. Το κομμάτι θα περιείχε βέβαια δυο - τρεις μαγικές νότες, που επαναλαμβάνονταν σε κάθε φράση, και οι νότες αυτές δημιουργούσαν την ατμόσφαιρα της περασμένης εποχής, συνεχή, κρυστάλλινη. Τα μικρά, γρήγορα βήματα, οι κομψές υποκλίσεις, τα νοσταλγικά βλέμματα, τα γεμάτα συγκρατημένο ερωτισμό χαμόγελα, περιεργές εστάμπες που είχαν διατηρηθεί άδικτες στην προδικη ενός μουσείου.

Επειτα έγινε το πιο απροσδόκητο. Οι χορευτές έχασαν το λογαριασμό τους. Ενώ έπρεπε

να υπολογίσουν ακριβώς πόσα χρόνια είχαν υποχωρήσει προς το παρελθόν, για να μπορέσουν να ξαναγυρίσουν και να βρουν την προσωπικότητά τους, έβλεπε κανείς πως είχαν γελαστεί. Ανεπανόρθωτα γελαστεί. Έ-

κατό ολόκληρα χρόνια επροχώρησαν, χωρίς βέβαια να το υποπτευθούμε.

Παρακολουθούσε τώρα τις κινήσεις τους. Οι τέσσερις γυναικείοι σκελετοί, θανάσιμα κομψοί, επήγαιναν προς τους αντρικούς, κι έπειτα επέστρεφαν με μελαγχολική χάρη, σα ν' αναγνώριζαν το λάθος τους. Οι καβαλιέροι σταματούσαν, και το κρανίο τους εβάραινε στη γη, ενώ ψηλά, με ηλεκτρικά γράμματα που άναβαν κι έσβηναν, ήταν γραμμένο:
ΑΠΟΚΡΕΩ 2027.

Το παραπάνω κείμενο είναι το δεύτερο μέρος από τον "Ονειροπόλο" του Κ. Καρυωτάκη.

Στους κινηματογράφους

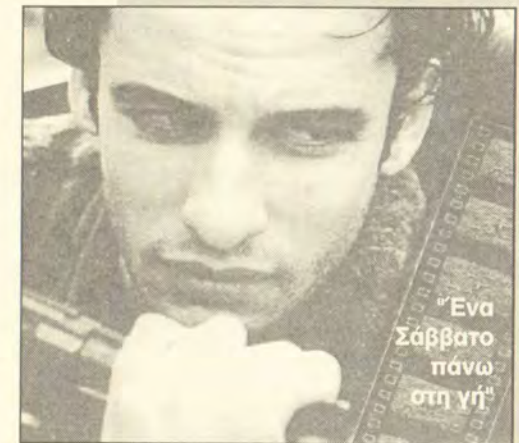
Πρωταπριλιά ολοκληρώνεται ο δεύτερος κύκλος των προβολών της Κινηματογραφικής Λέσχης. Στο εβδομαδιαίο - κάθε

Πέμπτη - πρόγραμμα υπάρχουν οι "Καλλιτέχνες... στον ύπνο τους" του Τομ Ντι Τσίλο στις 11 Φεβρουαρίου και ακολουθούν οι ταινίες "Ήταν κάποτε πολεμιστές" (Λι Ταμαχόρι), "Junk Mail" (Παλ Σλετάνε), "Η υπόσχεση" (Λικ και Ζαν Πιέρ Νταρντέν), "Ξέχασέ με" (Νοεμί Λ-Βοβσκή), "Η εξομολόγηση" (Ρόμπερτ Λεπάζ), "Η ελευθερία είναι ο παράδεισος" (Σεργκέι Μποντρόφ) και "Ένα Σάββατο πάνω στη γη" (Νταϊάν Μπερτράντ). Όλα στο "Πάνθεον".

Στο "Ελίτ" η ερωτική κομεντί με μπόλικη δόση τεχνολογίας "Έχετε μήνυμα στον υπολογιστή σας" θα παίζεται μάλλον ως τις 16 Φεβρουαρίου, ενώ από την Καθαρά Δευτέρα θα αρχίσει ο δεύτερος γύρος της προβολής της ταινίας του Μπενίνι "Η ζωή είναι ωραία". Ακολουθεί ο Μελ Γκίμπσον με τους "Ανοιχτούς λογαριασμούς".

Στο "Ιντεάλ" μετά το "Ronin", σειρά θα πάρει η καινούρια ταινία με τον Μπρους Γουίλις και τίτλο "Mercury rising". Κι αφού μ' αυτές τις δύο ταινίες το "Ιντεάλ" θα φτάσει περίπου ως τα μέσα Μαρτίου, οι επιλογές που υπάρχουν από και μετά είναι δύο: Είτε θα δούμε τον "Στρατιώτη Ράιαν" για δεύτερη φορά, είτε θα προβληθεί μια ακόμα φετινή ταινία με τον Ρόμπιν Ουίλιαμς και τίτλο "Patch Adams".

Όσο για το "Πάνθεον" κι ενώ τα "Ζουζούνια" αναμένεται να "κατακτήσουν" το πανί για πολλές εβδομάδες, από τις 19 Φεβρουαρίου ξεκινάει και η καριέρα της Τζούλια Ρόμπερτς με τη "Ζωή σε δύο πράξεις". Αμέσως μετά σειρά έχει "Ο σπάνιος Τζο", μια παραγωγή της Ντίσνεϊ με σκηνοθέτη τον Ρον Άντεργουντ.

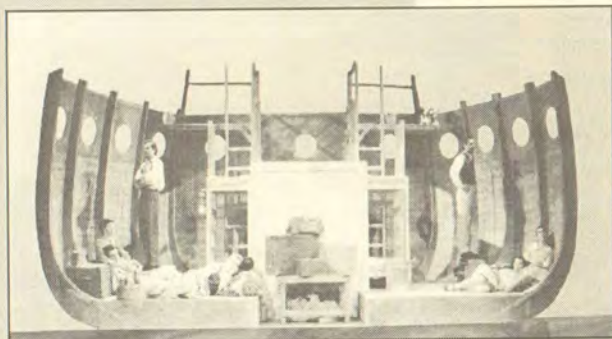

Προσεχώς

Τη δική του ματιά για το Καρναβάλι θέλει να δώσει το Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Πάτρας με **"Το πλοίο των τρελών"**. Μια σπουδή με το "Σχολείο γελωτοποιών" του Ν.

Από το ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ.

Χατζηπαπά ο οποίος θα την παρουσιάσει στους δρόμους της Πάτρας με τη θεατρική ομάδα δρόμου που διευθύνει.

Κι ενώ ολ' αυτά ξεκινούν στις **12 Φεβρουαρίου**, ένα περίπου μήνα μετά θα δούμε και τις πρώτες παραστάσεις των νέων παραγωγών του Θεάτρου. Στο Δημοτικό Θέατρο ο **"Εχθρός του λαού"** του Ίψεν σε σκηνοθεσία Κωστή Τσώνου με τον **Κώστα Καρρά** στον πρωταγωνιστικό ρόλο (πρεμιέρα μάλλον στις **5 Μαρ-**

τίου) και στο **"Επίκεντρο"** πιθανότατα από τις **10 Μαρτίου** οι **"Δύο Θεοί"** του Λένου Χρηστίδη σε σκηνοθεσία Βαγγέλη Θεοδωρόπουλου.

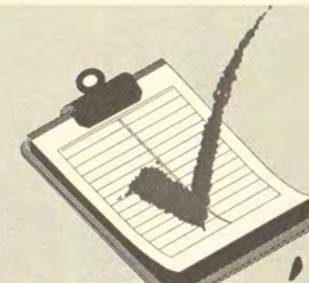
Παράλληλα το ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. έχει στείλει σε περιοδεία στους γειτονικούς νομούς την **"Οικογένεια Νώε"** (φωτο) της παιδικής του σκηνής για να τη φέρει μέσα στο Μάρτιο ξανά στην Πάτρα για όσους δεν την πρόλαβαν.

Τα παιδιά όμως δεν έχουν μόνο την "Οικογένεια Νώε" να δουν. Ήδη από τις **6 Φεβρουαρίου** ομάδες παιδιών από 5-13 ετών μαζεύονται κάθε Σάββατο στο Μέγαρο της Δημοτικής Μουσικής συμμετέχοντας στα **"Θεατροπαιχνίδια"**. Μια ιδέα της Αννέτας Παπαθανασίου που είχε λειτουργήσει και πριν τρία χρόνια για να έρχονται τα παιδιά σε επαφή με τα μυστικά του θεάτρου. Υλοποιούν την ιδέα η ηθοποιός Ανθή Τσαγκαλίδου και η εικαστικός Δήμητρα Ζάντζα.

Από τη Δημοτική Πινακοθήκη

Μέχρι το τέλος του Καρναβαλιού θα συνεχιστεί η έκθεση "Ο Καραγκιόζης, το Θέατρο σκιών και οι εικαστικές τέχνες" στο χώρο της Δημοτικής Πινακοθήκης, ενώ στο Παλαιό Δημοτικό Νοσοκομείο ως το τέλος του Καρναβαλιού θα βρίσκονται τα έργα των δεκαεπτά καλλιτεχνών από την έκθεση "ευοί ευάν".

Προσεχώς

Από τους Σολίστ της Πάτρας

Ενώ η ορχήστρα βρισκόταν σε αναμονή της επιλογής καινούριου μαστρού, είχαν ήδη προγραμματιστεί δύο συναυλίες στο **Μέγαρο Μουσικής Αθηνών**.

Η πρώτη είναι μια σύμπραξη με την **"Καμεράτα"** σε διεύθυνση Αλέξανδρου Μυράτ στα πλαίσια του κύκλου **"Μουσικές για την ειρήνη και τον πόλεμο"** σε έργα Eisler, Kleib και Gorecki στις **13 Φεβρουαρίου**. Στη δεύτερη συναυλία που θα πραγματοποιηθεί στις **23 Μαρτίου**, οι **"Σολίστ"** μαζί με τη **Ναταλία Μιχαηλίδου** στο πιάνο θα εκτελέσουν έργα του Περικλή Κούκου στην αίθουσα Δημ. Μητρόπουλου.

Από το Δημοτικό Ωδείο Πατρών

Στα **Μουσικά Πρωινά** του Μαρτίου στο Δημοτικό Θέατρο θα εμφανιστούν η **ορχήστρα Βαροque Μουσικής του Ιόνιου Πανεπιστημίου (7 Μαρτίου)** και ο πιανίστας **Tirgan Alikhanov** σε έργα Beethoven, Berg, Schoenberg και Moussorgsky. Ο Αναστάσιος Πάππας και μέλη της ορχήστρας **"Σολίστ της Πάτρας"** θα παίξουν στο **αφιέρωμα στον A. Schnittke** που θα γίνει στις **22 Μαρτίου** επίσης στο Δημοτικό Θέατρο. Από τη σειρά των σεμιναρίων που έχει προγραμματίσει το Δημοτικό Ωδείο ξεχωρίζει αυτό του καθηγητή Χάρη Ξανθουδάκη με θέμα **"Η αρμονία στο Μεσαίωνα και την Αναγέννηση"** που θα γίνει **5-7 Μαρτίου** στις αίθουσες του Ωδείου.

Από την Ορχήστρα Νυκτών

Στο στούντιο βρίσκεται αυτή την εποχή η Ορχήστρα Νυκτών Εγχόρδων του Δήμου Πατρέων για το δίσκο που αναμένεται γύρω στο Πάσχα με τη μουσική του **Γιώργου Ανδρέου** και τους στίχους του **Διονύση Καρατζά**. Ερμηνεύτριες οι **Τ. Τσανακλίδου, Ελ. Τσαλιγοπούλου, Μ. Κανά, Ε. Πασπαλά** και ένα - δυο "ονόματα" που ο Ανδρέου φυλάει για... έκπληξη. Στις **10 Φεβρουαρίου** η ορχήστρα περιμένει τον καταξιωμένο μαστρο **Keith Harris** για μια σειρά σεμιναρίων που θα διαρκέσουν περίπου έξι μήνες.

Προσεχώς

Από το "Πολύεδρο"

Συνεχίζεται στις αίθουσες του "Πολύεδρου" η έκθεση ζωγραφικής της **Μαρίας Κομπατσιάρη - Σαραντοπούλου** μέχρι τις **27 Φεβρουαρίου**, ενώ στις **12 Μαρτίου** θα τη διαδεχτεί μια ακόμα έκθεση ζωγραφικής με έργα της **Ρένας Φλώρου**.

Από το Μεθενίτη

Την εβδομάδα μετά την τελευταία Κυριακή της Αποκριάς προγραμματίζει το βιβλιοπωλείο "Μεθενίτης" την παρουσίαση του ποιητή **Νίκου Καρούζου** με την ευκαιρία της έκδοσης των πεζών του συγγραφέα από τις εκδόσεις "Ίκαρος". Στην εκδήλωση θα μιλήσουν και θα διαβάσουν οι λογοτέχνες Βασίλης Λαδάς, Παναγιώτης Φωτίου, Σωκρ. Σκαρτσής και Ευγένιος Αρανίτσας.

Από την "Πρωτοπορία"

Εκπαιδευτικά προγράμματα για τα παιδιά ξεκινά η "Πρωτοπορία" από τις **9 ως τις 12 Φεβρουαρίου**. Κάθε απόγευμα για δύο ώρες τα παιδιά θα μάθουν τη διαδικασία "γέννησης" ενός βιβλίου, θα γνωρίσουν μέσα από μύθους, αφηγήσεις και παιχνίδια τον πολιτισμό των Ινδιάνων και θα ταξιδέψουν φανταστικά μέχρι την Αίγυπτο. Τα προγράμματα για τα παιδιά θα παρουσιαστούν και εκτός... έδρας, σε σχολικές τάξεις, μετά βέβαια από ραντεβού.

Στο "περί τεχνών"

Αν και με μόλις λίγους μήνες λειτουργίας στην ...πλάτη του, ο χώρος "περί τεχνών" στη γωνία της Αράτου με την Κανακάρη, φτιαγμένος από το βιβλιοπωλείο **Αφοί Πανόπουλοι** έχει ήδη καταρτίσει ολοκληρωμένο πρόγραμμα. Οι εκδηλώσεις που αναμένονται είναι ένα αφιέρωμα στο μουσικό και εικαστικό έργο του **Νίκου Χουλιαρά** με την παρουσία της **Αλίκης Καγιαλόγλου**, μια βραδιά για τον φιλόσοφο **Παναγιώτη Κονδύλη** (φωτο), μια εκδήλωση για τον Πατρινό ποιητή **Γ. Καραχάλιο** με μελοποιημένα έργα του από τον Σωτήρη Σακελλαρόπουλο και παρουσίαση του βιβλίου της ποιήτριας και ηθοποιού **Ματίνας Μόσχοβη** "**Αιμωδία για τσέλλο και δύο φωνές**" που κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις "**Στιγμή**". Μια εκδήλωση - θεατρικοποίηση του παραπάνω βιβλίου με τη συμμετοχή και της ηθοποιού **Παρί Κοραχάη**.

Προσεχώς

Από τη Φιλαρμονική

Συναυλίες για πιάνο κυριαρχούν στις εκδηλώσεις του "Ωδείου Πατρών - Φιλαρμονική". Πέντε πιανίστες αποδίδουν έργα Μπαχ (**26 Φεβρουαρίου**), συναυλία - κοντσέρτο με τη **Μαρία Χαιρογιώργου** (**6 Μαρτίου**) και ρεσιτάλ της **Ελένης Σταμπόλη** με έργα Μπαχ, Σούμαν και Ραβέλ. Παρεμβάλλεται (**1η Μαρτίου**) ρεσιτάλ κιθάρας του **Γιώργου Μιχαηλίδη** με έργα του 20ού αιώνα. Από το **Μάρτιο** ξεκινάει ο θεσμός συναυλιών νέων καλλιτεχνών σε πανελλαδικό επίπεδο.

Από την "Πολυφωνική"

Ο **Βυζαντινός χορός** της "Πολυφωνικής" με χοράρχη τον **Αριστείδη Ροδόπουλο** θα λάβει μέρος σε εκδήλωση προς τιμήν του Σεβ. Μητροπολίτου Πατρών κ. Νικοδήμου στο Αρσάκειο Αθηνών στο τέλος Φεβρουαρίου. Επίσης θα συμμετέχει σε εκδήλωση για την Κυριακή της Ορθοδοξίας στη Διακίδειο Σχολή Λαού στις **27 Φεβρουαρίου**. Η Μικτή Χορωδία της Πολυφωνικής θα ταξιδέψει **27 με 28 Μαρτίου** στο **Βόλο** για το 11ο Φεστιβάλ Θρησκευτικής Μουσικής που διοργανώνει η Βολιώτικη χορωδία.

Από το Ωδείο Μότσαρτ

Βραδιά λυρικού τραγουδιού ετοιμάζει το Ωδείο Μότσαρτ με τους Πατρινούς μουσικούς **Ηλία Παπαδόπουλο**, **Αλεξία Μαράτου**, **Εύα Καρμπόνε** και το βαθύφωνο καθηγητή φωνητικής **Ονούφριο Σάχο**. Στο πιάνο θα συνοδεύσουν η **Βίκυ Σβώλη** και ο **Θεμιστοκλής Δράμης**. Σε μια άλλη εκδήλωση η **Μαρία Καρέλα** - συγγραφέας, ζωγράφος θα κάνει λογοτεχνικές προσεγγίσεις κειμένων ενώ θα υπάρχει και μουσική επένδυση.

Συνεχίζεται επίσης μέχρι τέλος Φεβρουαρίου η έκθεση δίσκων κλασικής μουσικής της εταιρείας "**Naxos**" που διοργανώνεται σε συνεργασία με τη Λέσχη του Δίσκου και το δισκοπωλείο **Musical** στις αίθουσες Συναυλιών του Ωδείου.

Από το Σύλλογο Φίλων Λυρικού Θεάτρου

Διάλεξη με θέμα "**Όπερα και αρχαία Ελληνική τραγωδία**" προγραμματίζει ο νεοσύστατος Σύλλογος Φίλων Λυρικού Θεάτρου το πρώτο δεκαήμερο του Μαρτίου. Η εκδήλωση θα πραγματοποιηθεί στην αίθουσα του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου με ομιλήτη τον πιανίστα και μαέστρο **Γιώργο Χατζηνίκο**.

ΠΡΟΣΕΧΩΣ

Συνεχίζεται στην Εθνική Πινακοθήκη μέχρι τις 15 Μαρτίου η έκθεση του Γιάννη Περδίου με θέμα "Θησαυροί της νεοελληνικής τέχνης" ενώ θα ακολουθήσει αναδρομική έκθεση του Παναγιώτη Τέτση.

Στην Εθνική Πινακοθήκη

Στο Μέγαρο Μουσικής

Στις 21 Μαρτίου κάνει πρεμιέρα στο Μέγαρο η όπερα "Λόεγκριν" του Βάγκνερ με τη Φιλαρμονική Ορχήστρα της Δρέσδης και τη χορωδία της Ουγγρικής Ραδιοφωνίας σε διεύθυνση του Michel Plasse και σκηνοθεσία Michael Hampe. Η όπερα θα παιχτεί επίσης στις 23, 26 και 28 Μαρτίου.

Στα απογευματινά της Τετάρτης που μαζί με τα Κυριακάτικα πρωινά είναι η "ευκαιρία" των νέων για μουσικά ταξίδια με χαμηλή τιμή, θα παρουσιαστούν: το συγκρότημα "Mode Plagal" (φωτο) με δημοτικά ακούσματα και τζαζ (17 Φεβρουαρίου) και το Ελληνικό κουιντέτο "Astor Piazzolla" με τανγκό του Αργεντινού συνθέτη (31 Μαρτίου).

Εξάλλου το Μέγαρο κάνει αφιέρωμα στα εκατό χρόνια τανγκό όπως και στην ινδική (6 Μαρτίου) και κέλτικη (10 Μαρτίου) μουσική, ενώ τέλος Μαρτίου (29 και 30) υπάρχει αφιέρωμα στον Κρητικό συνθέτη Φραγκίσκο Λεονταρίτη.

Στη Λυρική Σκηνή

Από 14 έως 26 Φεβρουαρίου θα παίζεται στη Λυρική η όπερα του Γ. Στράους "Νυχτερίδα" σε μουσική διεύθυνση του κ. Τρικολίδη και του Ντεγιάν Σάβιτς και σκηνοθεσία του Σπύρου Ευαγγελάτου ενώ παράλληλα θα συνεχίζονται μέχρι 20 Φεβρουαρίου οι παραστάσεις της "Φεντόρα" του Ο. Τζιορντάνο σε σκηνοθεσία Πλάμεν Καρτάλωφ και μουσική διεύθυνση Ηλία Βουδούρη.

Στο "Δροσερικό"

Για δύο τριήμερα μέσα στο Καρναβάλι (11-13/2 και 19-21/2), θα παίξουν ελληνική μουσική στο "Δροσερικό" ο Γρηγόρης Πετρόπουλος (μπουζούκι), ο Παναγιώτης Πετρίδης (πλήκτρα - κιθάρα) και η Ρούλα Νικολέττα (φωνή).

Στο χώρο του "Δροσερικού" εκθέτει επίσης τις μάσκες του ο Παναγιώτης Ζαχαρόπουλος με θέματα: "Απτές μεταμορφώσεις". Θα ακολουθήσει το Μάρτιο έκθεση με σχέδια του Στάθη Ανδρουτσάκη.

ΠΡΟΣΕΧΩΣ

Από το Πανεπιστημιακό Βήμα

Διακοπή για το Καρναβάλι κάνουν οι εκδηλώσεις του Πανεπιστημιακού Βήματος. Ετσι τα απογευματινά της Δευτέρας στο Μέγαρο Λόγου και Τέχνης θα ξαναρχίσουν την 1η Μαρτίου με στρογγυλή τράπεζα, θέμα "Η έρευνα στη χώρα μας" και συντονιστή το Μ. Φραγκούλη από το ΙΓΜΕ. Ακολουθεί ομιλία του καθηγητή του Τμήματος Φιλολογίας Ανδρέα Παναγόπουλου (8 Μαρτίου), στρογγυλή τράπεζα για την παιδική και νεανική λογοτεχνία με συντονιστή τον Ηρ. Καλλέργη, καθηγητή στους Νηπιαγωγούς (15 Μαρτίου), ομιλία του καθηγητή του τμήματος Φυσικής Γρηγόρη Αντωνακόπουλου για τη μετεωρολογία (22 Μαρτίου) και στρογγυλή τράπεζα με θέμα την οικογένεια και συντονιστή το Θ. Μυλωνά, αναπλ. καθηγητή στο Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης (29 Μαρτίου).

Από τους φοιτητές του Παν/μίου

Τρεις θεατρικές παραστάσεις ετοιμάζουν τα μέλη του θεατρικού τμήματος τις οποίες θα παρουσιάσουν πιθανότατα στο θεατράκι του Βιολογικού στο Πανεπιστήμιο μέχρι τις αρχές Απριλίου. Τις "Δούλες" του Ζαν Ζενέ σκηνοθετεί η Γωγώ Μαυραγάνη, ενώ δύο μονόπρακτα του Τσεχωφ "Η Αρκούδα" και "Πρόταση γάμου" θα παρουσιαστούν σε σκηνοθεσία Γιώργου Κομητόπουλου. Επίσης η θεατρική ομάδα ετοιμάζει το πολυακουσμένο έργο των Δημ. Κεχαΐδη και Ελένης Χαβιαρά "Με δύναμη από την Κηφισιά" σε σκηνοθεσία Γ. Αγγελόπουλου.

Όσο για το φωτογραφικό τμήμα θα κυκλοφορήσει μέσα στο Μάρτιο το τέταρτο άλμπουμ, ενώ μια μικρή ομάδα από τους φοιτητές θα εκθέσουν έργα τους στο "Εμπάργκο".

Από το Ινστιτούτο Γκαίτε

Συναυλία τζαζ για τις 22 Μαρτίου προγραμματίζει το Ινστιτούτο Γκαίτε. Στην αίθουσα της Φιλαρμονικής εταιρείας θα παρουσιαστούν ο πιανίστας Holger Mantey και ο σαξοφωνίστας Matthias Schubert.

Από το Γυναικείο Φωνητικό Σύνολο

Μια εμφάνιση στην εκδήλωση των Συλλόγων των Επανασίων θα κάνει το Γυναικείο Φωνητικό Σύνολο. Στις 8 Μαρτίου θα παρουσιάσει έργα από το ρεπερτόριό του στα πλαίσια της γιορτής για την ημέρα της γυναίκας.

Ο βασιλιάς Αλέξανδρος νανουρίζεται στα νερά της Μεσογείου

Του Γιάννη Μουγγολιά

ή, πώς η εκφραστική φωνή της Σαβίνας Γιαννάτου φωτίζει τη δισκογραφία

Σαβίνα Γιαννάτου και στην έκδοση των τριών ψηφιακών της δίσκων για τη χρονιά που μόλις έφυγε.

Οι δύο πρώτες ηχογραφήσεις αποτελούν επανεκδόσεις σπουδαίων δίσκων βινυλίου, που είχαν κυκλοφορήσει στο παρελθόν, ενώ η τρίτη είναι η τελευταία δισκογραφική κατάθεση της Γιαννάτου.

★ Στα "Νανουρίσματα" παρουσιάζονται παραδοσιακά τραγούδια, που συνέλεξε ο Νίκος Κυπουργός από τα αρχεία της Ακαδημίας, των Bourgault Ducoudray, του Baud-Bovy, του Perrot και του Merlier με τη βοήθεια του Μάρκου Δραγούμη, καλύπτοντας ένα ευρύ γεωγραφικό και πολιτιστικό φάσμα. Εξαιρετικά δείγματα από την Κάρπαθο, τη Σμύρνη, τη Χίο, την Κρήτη, την Αστυπάλαια, τη Μυτιλήνη, την Πελοπόννησο συμπληρώνονται από το "Τίκι-Τίκι-Τίκι" των ελληνόφωνων περιοχών της Κάτω Ιταλίας και το "Υπνε που παίρνεις τα παιδιά" τραγούδι της Θάσου, που αντλήθηκε από παλιό μικρό δίσκο της Ρόζας Εσκενάζι. Το γεγονός ότι τα περισσότερα

Περιδιαβαίνοντας στα ράφια των ελληνικών τμημάτων των δισκοπωλείων απαραίτητος σταθμός στις πρόσφατες εκδόσεις γίνεται σε μια από τις λα-

μπρότερες φωνητικές παρουσίες του εγχώριου τραγουδιού. Η αναφορά στη

τραγούδια ήταν καταγεγραμμένα σε νότες χωρίς να υπάρχει το ηχογραφημένο υλικό, αποτέλεσε δημιουργική πρόκληση για τον Κυπουργό να προχωρήσει σε συνθετικές παρεμβάσεις και να υιοθετήσει μια λιτή και μετρημένη ενορχηστρωτική γραμμή για να προσεγγίσει το υλικό του.

Ο ίδιος ο Κυπουργός συμμετέχει με κιθάρα, κανονάκι, ζίλια, ντέφι στην οργανική εκτέλεση των κομματιών, που οφείλει τα μέγιστα στα περίεργα παραδοσιακά όργανα τριών σημαντικών μουσικών: του Γιάννη Καϊμάκη, του Χρήστου Τσιαμούλη και του Δημήτρη Ζουμπούλη. Το νάι, ο αυλός του πανός, το κλαρίνο, το ούτι, το λαούτο, το σάζι, το μαντολίνο, η βιόλα, η ποντιακή λύρα

Σαβίνα Γιαννάτου Savina Yannatou

Ζει ο βασιλιάς Αλέξανδρος Dreams of the mermaid

και τα ιδιόμορφα κρουστά δημιουργούν το κατάλληλο μουσικό υπόστρωμα για να αναδειχθεί η διαύγεια της φωνής της Σαβίνας Γιαννάτου.

Η Γιαννάτου προσεγγίζει κάθε τραγούδι με διαφορετικό τρόπο και υποστηρίζει την ιδιαιτερότητα καθενός από αυτά. Φθάνοντας σε ζηλευτά επίπεδα ερμηνείας καταφέρνει να κινηθεί στις φορτισμένες συγκινησιακά διαδρομές των νανουρισμάτων με πληρότητα. Με ευαισθησία που σπανίζει συναρμολογεί το δικό της πανόραμα στα νανουρίσματα. Με χαρακτηριστική άνεση γλιστρά από τα παραδοσιακά τραγούδια στις τέσσερις νεότερες συνθέσεις του δίσκου (δύο του Χατζιδάκι και από μία των Θεοδωράκη και Κουρουπού). Ας επισημανθεί εδώ ο αρμονικός συνδυασμός των συνθέσεων αυτών με το παραδοσιακό υλικό, που δεν εξαντλείται στη θεματολογία των στίχων αλλά δικαιολογείται και μουσικά λόγω της σοβαρής αντιμετώπισης του Κυπουργού.

Η θαυμάσια αυτή ενότητα των "Νανουρισμάτων" πρωτοεκδόθηκε σε βινύλιο το 1985, κυκλοφόρησε πριν λίγο καιρό σε ψηφιακή μορφή με διαφορετικό εξώφυλλο, αισθητικά αρτιότερο α-

φού η αλλαγή των χρωματικών συνδυασμών προσφέρει περισσότερο.

★ Δεύτερη επανέκδοση δίσκου της Σαβίνας Γιαννάτου στις μέρες μας και ο τίτλος της "Ζει ο βασιλιάς Αλέξανδρος". Ο συγκεκριμένος δίσκος στην πρώτη του έκδοση κυκλοφόρησε έναν μόλις χρόνο μετά τα "Νανουρίσματα". Αρκετά ανανεωμένη αισθητικά η επανέκδοση σε cd του "Ζει ο βασιλιάς Αλέξανδρος" συνοδεύεται από καταποτιστικό ένδετο δίγλωσσο βιβλιαράκι (ελληνικά, αγγλικά).

Όσον αφορά στο περιεχόμενο έχουμε να κάνουμε με δεκατρία τραγούδια στα οποία τη μουσική έγραψε η Γιαννάτου και στα περισσότε-

ρα και τους στίχους. Πρόκειται για τραγούδια που έγραψε μεταξύ 1975 - 85. Όπως η ίδια η τραγουδίστρια σημειώνει στο εισαγωγικό σημείωμα δεν έχει ξαναγράψει από τότε στίχους, ενώ μουσική έχει γράψει μόνο κατά πα-

ραγγελία. Περιλαμβάνονται επίσης δύο τραγούδια σε στίχους της αδερφής της Σοφίας Γιαννάτου καθώς και η μελοποίηση αλλά και στιχουργική διασκευή σε ένα ποίημα του Γιώργου Κοροπούλη.

Η ενορχήστρωση της ίδιας της Γιαννάτου βασίζεται κυρίως στο διάλογο της κλασικής κιθάρας και του συνθεσάιζερ, που παίζει η ίδια, με τη λυρική χροιά των εγχόρδων του Στάμου Σέμση. Η φωνή εγγραμμένη πολλαπλά δημιουργεί μια αίσθηση αντίλαλου, που τονίζει το ονειρικό πνεύμα της μουσικής. Οι κατά περίπτωση συμμετοχές των Ανδρέα Γεωργίου (κιθάρα δωδεκάχορδη), Στέλιου Ζαχαρίου (κρουστά), Πάνου Γκέκα (πιάνο, συνθε-

σάιζερ), Βαγγέλη Πέππα (μπάσο), Χάρι Ανχάρα, (τσέλο), Χρήστου Τσιαμούλη (σιτάρ, θαμπούρα) και Κώστα Χατζόπουλου (μαντολίνο) προσφέρουν λεπτές μουσικές πινελιές στο τελικό αποτέλεσμα.

Το συνολικό ακρόαμα λυρικό και μελαγχολικό αποπνέει μια αίσθηση απώλειας και ενεργοποιεί συναισθήματα δυσεύρετα. Συχνά φέρνει στο νου την περίοδο της σπουδαίας συνεργασίας της Γιαννάτου με τη Λένα Πλάτωνος.

Η θλιψη και η μορφοφία των τραγουδιών δεν υποβόσκουν τις αντιστάσεις του ακροατή, αλλά τον τυλίγουν αργά και τρυφερά προσκαλώντας τον να μπει στον κόσμο που περιγράφουν, σε έναν κόσμο παιδικής αθωότητας και καθαρότητας. Τα όνειρα και οι προσδοκίες της Γιαννάτου κλείνονται σε κάθε τραγούδι σαν ανεπαίσθητοι ψίθυροι, σαν εσωτερική σιωπή. Κάθε τραγούδι και ένα τέλος.

Η φωνή της Γιαννάτου τρυφερή και αισθητική περιβάλλει τους όμορφους στίχους. Με εμφανές το στίγμα της πολυεπίπεδης μουσικής κουλτούρας της καταφέρνει να απελευθερώνει μια πρωτόγνωρη ενέργεια "ευγενικού" λυρισμού και να προσανατολίζεται με ακρίβεια στους δαιδαλούς των συναισθημάτων.

Κορυφαίες στιγμές του δίσκου αποτελούν το ομώνυμο τραγούδι και το "Πρωινό σε ξένη πόλη" σε στίχους Σοφίας Γιαννάτου, η "Οπτική Απάτη", η "Σαμοθράκη" και το "Τέλος" σε ποίηση Γιώργου Κοροπούλη.

Το "Ζει ο βασιλιάς Αλέξανδρος" είναι αντιπροσωπευτικό δείγμα της μερίδας των δίσκων εκείνων, που η αξία τους αναγνωρίζεται χρόνια αργότερα. Είναι ένας δίσκος που δεν κολακεύει τον ακροατή και απαιτεί επανειλημμένες ακροάσεις.

★ Η τελευταία φορά που η Σαβίνα Γιαννάτου μπήκε στο στούντιο είχε ως αποτέλεσμα να ηχογραφηθεί ένας από τους σημαντικότερους δίσκους της πρόσφατης ελληνικής παραγωγής. Πρόκειται για ένα πανόραμα δεκαεννέα τραγουδιών, που αντλήθηκαν από τις παραδόσεις των χωρών που αποτελούν τα γεωγραφικά όρια της "αρχαίας λιμνης του πολιτισμού", της Μεσογείου. Ο τίτλος του δίσκου είναι "Τραγούδια της Μεσογείου" και η προέλευση του μουσικού υλικού από την Ελλάδα, την Αλβανία, την Ιταλία, τη Σαρδηνία, την Ισπανία, την Κορσική, την Αραβοανδαλουσία, το Λίβανο, την Τουρκία και την Τυνησία.

Η επιδίωξη της Γιαννάτου ήταν να ανασύρει παραδοσιακά τραγούδια που

γοητεύουν στις μέρες μας και μέσα από την ερμηνεία τους να αναδυθούν οι πολιτισμικές ιδιαιτερότητες αλλά και η οργανική συγγένεια, που παρατηρούνται στην περιοχή.

Οι ιστορικές μετακινήσεις των πληθυσμών της περιοχής συντέλεσαν και στις μουσικές ανταλλαγές. Είναι αξιοσημείωτος ο τρόπος που υιοθετήθηκαν και αφομοιώθηκαν τα διάφορα μουσικά στοιχεία καθώς και η επιρροή της φυσικής κλίμακας των Αρχαίων, της βυζαντινής Οκτάηχου, των αραβικών τεταρτοτονιών, των νεότερων κλιμακων συνδυασμένη με τα καθοριστικά δάνεια της δυτικής Αρμονίας, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο ενορχηστρωτής Κώστας Βόμβολος.

Το εγχείρημα της Γιαννάτου και των Primavera en Salonico μεγαλεπήβολο χρειάστηκε αρκετή εργασία για να ολοκληρωθεί. Το στοιχείο της δημιουργού ήταν να εναρμονίσει το ακανόνιστο μουσικό αυτό υλικό με το προσωπικό της ύφος, έτσι ώστε το τελικό αποτέλεσμα να αναγνωριστεί σα σύγχρονο και αυθύπαρκτο έργο. Σκοπός της Γιαννάτου δεν είναι μια ακόμα διασκευή στις αυθεντικές εκτελέσεις, που στο κάτω κάτω δεν θα είχε νόημα, ούτε μια λαογραφική αποτύπωση. Αλλά η δυνατότητά της να δώσει το προσωπικό της στίγμα σεβόμενη τα γλωσσικά ιδιώματα και την εκφορά του λόγου σε κάθε περίπτωση.

Με βασικό εφόδιο τις απεριόριστες φωνητικές ικανότητές της ελίσσεται ανάμεσα σε βεδουϊνικές και αραβοανδαλουσιανές μελωδίες, σε μαρωνιτικούς χριστουγεννιάτικους ύμνους, σε σεφαραδίτικες ρομάντσες, σε ισπανικά νανουρίσματα, σε ερωτικά τραγούδια, σε θρακιώτικους δρήνους, σε μαγευτικούς εξορκισμούς του θανάτου στην Κάτω Ιταλία και μας προσφέρει εξαιρετικές ερμηνείες στο σμυρναϊκό μινόρε και στο παραδοσιακό της Καλύμνου "Μέρα μέρωσε" φθάνοντας σε μια από τις καλύτερες στιγμές της σταδιοδρομίας της όσον αφορά στην εκφραστικότητα και στην τεχνική της ερμηνείας.

Στο τελευταίο κομμάτι του δίσκου, που αποτελεί μίξη του παραδοσιακού ερωτικού τραγουδιού της Βόρειας Αφρικής "Rabi Blonni Bem-layan" (Ο Θεός μ' έχει κάνει δυστυχισμένο) με το ελληνικό "Γιατί πουλί δεν κελαηδείς", συμμετέχει η Τυνησια τραγουδίστρια Λάμια Μπεντιούι, που προσφέρει μαζί με τη Γιαννάτου ένα υπέροχο φωνητικό ντουέτο.

Η ενορχήστρωση ανήκει στον Κώστα Βόμβολο, ο οποίος παίζει και κανονάκι ενώ τα παραδοσιακά κρουστά του Λευτέρη Αγγουριδάκη, η

κιθάρα, το ούτι και ο ταμπούρας του Γιάννη Αλεξανδρή, το βιολί του Κυριάκου Γκουβέντα, το νέι και το φλάουτο με ράμφος του Χάρη Λαμπράκη και το κοντραμπάσο του Μιχάλη Σιγανίδη δημιουργούν το ιδανικό μουσικό πλαίσιο των Primavera en Salonico για τη φωνή της Γιαννάτου.

Τα "Τραγούδια της Μεσογείου" είχαν πρωτοφανή απήχηση και στο εξωτερικό. Εκτός από τις πετυχημένες συναυλίες του συγκροτήματος, το αγγλικό περιοδικό "Folk Roots" ζήτησε απολογισμό από 100 ειδικούς για τους καλύτερους δίσκους της χρονιάς το '98. Ο δίσκος φιγουράρησε στις επιλογές πέντε εξ αυτών ως αντιπροσωπευτικός των παραδοσιακών παντρεμάτων που έχουν απήχηση στο εξωτερικό. Επίσης τα "Τραγούδια της Μεσογείου" κατέλαβαν την εξηκοστή

πέμπτη θέση στη λίστα των 500 καλύτερων δίσκων "world music". Η λίστα συντάχθηκε από ραδιοφωνικούς παραγωγούς της Ευρώπης.

Η Γιαννάτου και οι Primavera en Salonico βρίσκονται στο στάδιο της προετοιμασίας ενός καινούριου ψηφιακού δίσκου, που θα εκδοθεί από τη Λύρα. Το μουσικό υλικό του δίσκου είχε παρουσιαστεί στη ζωντανή εμφάνιση της Γιαννάτου πέρυσι στο Μέγαρο Μουσικής. Πρόκειται για παραδοσιακά τραγούδια που συγκεντρώθηκαν από την Ιταλία, την Ισπανία, τις Αντίλλες, την Αργεντινή, την Ελλάδα και άλλες χώρες και έχουν σαν θεματικό σύνδεσμο την Παναγία. Ο αναμενόμενος τίτλος είναι "Οι Παναγίες του Κόσμου" ή "Τα τραγούδια της Παναγίας" και η ενορχήστρωση των τραγουδιών ανήκει στους Κώστα Βόμβολο και Χάρη Λαμπράκη.

ΣΑΒΙΝΑ ΓΙΑΝΝΑΤΟΥ

Γεννήθηκε στην Αθήνα. Μελέτησε τραγούδι με τη Γωγώ Γεωργιλοπούλου κι αργότερα με το Σπύρο Σακκά στο Εργαστήρι Φωνητικής Τέχνης. Τελείωσε τις σπουδές της στο τμήμα του μουσικού θεάτρου του Guildhall School of Music and Drama του Λονδίνου με υποτροφία του Μουσική.

Έκανε την παρθενική επαγγελματική της εμφάνιση στο Τρίτο Πρόγραμμα του Μάνου Χατζιδάκι. Η ερμηνεία των τραγουδιών της Λένας Πλάτωνος ήταν μέρος του υλικού από την εκπομπή "Εδώ Λιλιπούπολη" του 1979. Παράλληλα συμμετείχε στη Χορωδία της ΕΡΤ. Κατόπιν η Γιαννάτου συνεργάστηκε με σημαντικούς συνθέτες όπως ο Μ. Γρηγορίου, η Λ. Πλάτωνος, ο Δ. Μαραγκόπουλος, ο Ν. Μαμαγκάκης, ο Β. Κατσούλης, ο Ν. Κυπουργός. Αργότερα ασχολήθηκε με τον ελεύθερο αυτοσχεδιασμό, έχει συνθέσει μουσική για παντομίμα, βίντεο αρτ, ντοκιμαντέρ και για τα εργαστήρια του Τρίτου Προγράμματος. Έχει ηχογραφήσει πλειάδα δίσκων, εκ των οποίων το "Ζει ο βασιλιάς Αλέξανδρος" με δικές της συνθέσεις και στίχους. Από το 1983 είναι μέλος του Εργαστηρίου Παλαιάς Μουσικής ερμηνεύοντας μεσαιωνικά, αναγεννησιακά και μπαρόκ έργα σε συναυλίες και ηχογραφήσεις για ραδιόφωνο και τηλεόραση. Συμμετείχε στις παραστάσεις της "Όπερας των Σκιών" του Ν. Μαμαγκάκη στο Μέγαρο Μουσικής.

Έχει συμμετάσχει σε πολλά φεστιβάλ και σε μουσικά εργαστήρια ηλεκτρονικής και αυτοσχεδιαζόμενης μουσικής ως ερμηνεύτρια και συνθέτης.

ΕΠΙΛΕΚΤΙΚΗ ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΑ

Σαμποτάζ *Με τη Λένα Πλάτωνος (Λύρα 1981)*

Καρυωτάκης - 13 τραγούδια *Με τη Λένα Πλάτωνος (Λύρα 1982)*

Μάσκες Ηλίου *Με τη Λένα Πλάτωνος (Λύρα 1984)*

Νανουρίσματα *Με τον Νίκο Κυπουργό (Λύρα 1985)*

Ζει ο βασιλιάς Αλέξανδρος *(Λύρα 1986)*

Keyboard Music *Με τους Β. Κατσούλη, Μιχάλη Γρηγορίου και Μηνά Αλεξιάδη (Music Box 1987)*

Masko *Με τον Νίκο Τουλιάτο (Σήμαντρον 1994)*

Άνοιξη στη Σαλονίκη *Με τους Primavera en Salonico (Λύρα 1994)*

Αναπνοές *Με τη Λένα Πλάτωνος (Λύρα 1997)*

Αποχαιρετισμοί της θάλασσας *Με τον Μ. Γρηγορίου σε ποίηση Τ. Σινόπουλου (Λύρα 1997)*

Τα τραγούδια της Μεσογείου *Με τους Primavera en Salonico (Λύρα 1998).*

Το Λώμα

στον 20ό αιώνα

Της Τατιάνας Λοβέρδου

Ο 2ός αιώνας πλησιάζει στο τέλος του. Μια σειρά από παραμέτρους, επιρράζουν και αλλοιώνουν τον τρόπο που ζούμε και σκεπτόμαστε.

Καθώς μεγαλώνει η σχέση μας με την τεχνολογία, μειώνεται αισθητά η σχέση μας με το φυσικό περιβάλλον.

Τα μηχανήματα βρίσκονται διαρκώς δίπλα μας με σκοπό να καλύπτουν από τις πιο απλές έως τις πιο βαθιές ανάγκες μας.

Τα επαγγέλματα που έχουν σχέση με την χειρωνακτική εργασία τείνουν να εξαφανισθούν. Η καθημερινή φυσική κίνηση τείνει να εκλείψει, λόγω των διαφόρων μέσων που μας εξυπηρετούν - μεταφορικά μέσα, μηχανές, ασανσέρ, πλεκτρ. σκάλες κλπ, καλύπτοντας ακόμα και την στοιχειώδη μας διάθεση για περπάτημα, μιας και υπάρχει "πίεση χρόνου" ή "είμαστε κουρασμένοι από το ρυθμό ζωής" ή σε τελευταία ανάλυση προτιμάμε την εύκολη λύση.

Δεν χρειάζεται πια να κουράζεται κανείς για να επιλύσει μια σειρά από πρακτικά ζητήματα καθημερινής φύσης, αλλά και δεν είναι απαραίτητο να κουράζεται για να επιλύει ζητήματα που απαιτούν εγρήγορση, με έντονη διανοητική και πνευματική δραστηριότητα.

Η τηλεόραση, τα κομπιούτερ, το Internet, βρίσκονται εδώ, υποκαθιστώντας τον προσωπικό αγώνα που οφείλει να καταβάλλει κανείς, προκειμένου να βρίσκεται σε κατάσταση στοιχειώδους επαφής και ισορροπίας με τον εαυτό του.

Αν είμαι μόνος και αμήχανος είναι πολύ εύκολο να ανοίξω την τηλεόραση. Αν υπάρχει κάποιο πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπίσω, θα χρησιμοποιήσω την

τηλεόραση ή κάποιο άλλο μηχανήμα (που είναι οικείο) προκειμένου να ξεχαστώ. Αν επιζητώ σχέσεις με τους άλλους, αλλά δεν έχω συνηθίσει να τις διεκδικώ θα τις υποκαταστήσω πάλι με τον ίδιο τρόπο. Ακόμα και σε μέρη που θα πάει κανείς γυρεύοντας ψυχαγωγία και επικοινωνία (πχ. τα μπαρ) η μουσική είναι τόσο δυνατή - εσκεμμένα άραγε - που δεν σου προσφέρει τη δυνατότητα της συνομιλίας, άρα τη δημιουργία σχέσης.

Αποτέλεσμα και συνάρτηση όλων αυτών είναι ο νοητικός, πνευματικός, ψυχικός αλλά και σωματικός εκφυλισμός του σύγχρονου ανθρώπου. Δεν είναι ξεκομμένα ο νους, το πνεύμα, η ψυχή, το σώμα.

Ο εκφυλισμός του νου και του πνεύματος αντιστοιχεί σε εκείνον του σώματος. Και έχει σχέση είτε με την υπολειπόμενη μυαλού και σώματος - δεν χρησιμοποιούμε στοιχειωδώς τις δυνάμεις μας - είτε με την υπερλειπόμενη του μυαλού απέναντι στο σώμα που φυσικά δημιουργεί ανισορροπία.

Σκεφτόμαστε και λειτουργούμε όχι μόνο με το μυαλό αλλά και με το σώμα που είναι ο φορέας των σκέψεων, ιδεών, συναισθημάτων, προθέσεων, επιθυμιών κλπ.

Με το σώμα μας βιώνουμε τις καταστάσεις. Μέσα από αυτό υπάρχουμε είτε με θετικό είτε με αρνητικό τρόπο. Είναι το σώμα μας που καταδεικνύει την καλή ή κακή μας κατάσταση, την ύπαρξη ή μη της προσωπικής μας ισορροπίας.

Με το σώμα μας είτε εισπράτουμε είτε προσφέρουμε το καλό και το κακό. Το σώμα μας είναι αυτό που "ρουφάει" στην κυριολεξία αυτό που συμβαίνει. Είναι το όργανο στο οποίο καταγράφεται όχι μόνο η προσωπική μας ιστορία αλλά και η ιστορία του ανθρώπινου γένους.

Ο εικοστός αιώνας πλησιάζοντας στο τέλος του έχει να επιδείξει έναν τεχνολογικά προηγμένο πολιτισμό, μια σειρά από επιστημονικά επιτεύγματα και ανακαλύψεις, χιλιάδες αξιοθαύμαστα προϊόντα που απευθύνονται στις ανάγκες μας αληθινές ή επίκτητες και που υπόσχονται να μας χαρίσουν την "ευτυχία".

Δίπλα σε όλη αυτή την αφθονία και μαζί με το ότι οι πνευματικές αξίες καταρρέουν καθημερινά με συγκλονιστικό τρόπο, ο άνθρωπος χάνει την σχέση με το σώμα του όλο και περισσότερο.

Χάνοντας όμως τη σχέση με το σώμα του χάνει τη σχέση με τον εαυτό του.

Από τις αρχές του αιώνα μας ως το σήμερα οι πρωτοπόροι του σύγχρονου χορού - παράλληλα με των άλλων τεχνών - αναζήτησαν τη χαμένη αυτή σχέση. Αναζήτησαν μέσα από τη σχέση με το σώμα, τη σχέση με το βαθύτερο εαυτό, τις προθέσεις, τις επιθυμίες και τις ανάγκες του.

Αναζήτησαν και ανύψωσαν, τη χορευτική τέχνη, σε σφαιρικές υψηλότερες από αυτές της απλής επίδειξης, διασκέδασης, συνοδείας σε άλλες τέχνες κ.α.

Η *Ισιδώρα Ντάνκαν* πρώτη πέταξε τα περιοριστικά για το σώμα παπούτσια και κοστούμια του κλασικού χορού αναζητώντας την ελευθερία στην κίνηση και στην έκφραση. Αγκάλιασε τα ελληνικά πρότυπα και ιδεώδη ενώ ταυτόχρονα πλησίασε τη φιλοσοφία του Νίτσε ψάχνοντας το πνευματικό υπόβαθρο με το οποίο θα μπορούσε είτε να ταυτιστεί είτε να στηρίξει το νέο είδος κίνησης που πρότεινε. Η *Μάρθα Γκράχαμ* πρώτη μεγάλη ιέρεια του κωδικοποιημένου σύγχρονου χορού χρησιμοποίησε τους ελληνικούς μύθους (*Οιδίποδα*, *Μήδεια*, *Ιοκάστη* κ.α.) προτείνοντας έναν καινούριο τρόπο να χορεύει κανείς, που αγγίζει όχι μόνο την ομορφιά αλλά και την ασχήμια, τις δυσκολίες, και τα αδιέξοδα που είναι συνηθισμένα με την ανθρώπινη φύση.

Η *Μαίρη Βίγκμαν* στη Γερμανία έκφρασε μέσα από το χορό της το αδιέξοδο που ζούσε η χώρα της. Τη σύγκρουση, με έναν εξωτερικό κόσμο που σε συνέδλιβε, που σου στερούσε τη δυνατότητα να ζεις και να αναπνέεις. Κατηγορήθηκε για έλλειψη ωραιότητας, γιατί γύριζε να βιώσει με το σώμα της αυτό που έβλεπε να υπάρχει γύρω της.

Αυτοί και πολλοί άλλοι χορευτές, χορογράφοι και δάσκαλοι του σύγχρονου χορού προσπάθησαν να αφαιρέσουν όλα τα περιττά διακοσμητικά στοιχεία προκειμένου να φτάσουν σ' αυτή τη σφαίρα της κίνησης που η ανθρώπινη αλήθεια μπορεί και εκφράζεται γυμνή. Έτσι όπως στέκεται κανείς μπροστά στο Θεό. Μόνος και

άσπλος. Και από αυτό το σημείο και μετά βέβαια ένας ολόκληρος κόσμος αποκαλύπτεται. Ένας κόσμος που δεν έχει απαραίτητα σχέση με την εξωτερική ομορφιά μιας καλοσχηματισμένης φόρμας (χωρίς βέβαια να την αποκλείει) αλλά με την αναζήτηση του ανείπωτου, του άπιαστου, του κόσμου πέρα από τις λέξεις.

Ο χορός του 20ού αιώνα όπως και η ζωγραφική, η μουσική, η γλυπτική, η λογοτεχνία, η ποίηση, το θέατρο, σπάζοντας τις κλασικές φόρμες αναζήτησαν τις βαθύτερες αλήθειες και αξίες. Τις αλήθειες και αξίες που έβλεπαν να χάνονται με τρόπο συνταρακτικό ανάμεσα σε δύο πολέμους που εμπειρείχαν τέτοια βία και μίσος που δεν άφηναν περιθώρια για οποιαδήποτε ψευδαίσθηση και ωραιοποίηση.

Γεννήθηκαν χιλιάδες νέα ρεύματα, τάσεις, συστήματα κίνησης μέσα από τα οποία αναδείχθηκε ο νέος τρόπος ύπαρξης της χορευτικής τέχνης.

Νέοι τρόποι χορογραφίας αγκαλιάζουν και συνδέονται με τις άλλες τέχνες. Αγγίζουν μια σειρά από ζητήματα που αφορούν τον Άνθρωπο, τα προβλήματά του και την ανάγκη του για ομορφιά και μια αισθητική που δεν είναι φορτωμένη αλλά του επιτρέπει να αναπτύσσει μια ζωντανή σχέση με τον βαθύτερο εαυτό του και την πιο φυσική κίνηση.

Ο σύγχρονος χορός, θέλησε μέσα από την Ανατομία και την εμπειρία να εισχωρήσει στα μυστικά του ανθρώπινου σώματος. Εξερευνώντας τους φυσικούς νόμους που διέπουν την κίνηση πλησίασε ένα πεδίο που έχει και μπορεί να έχει στο μέλλον τεράστια σημασία. Το θεραπευτικό. Σ' αυτό, αξίζει κανείς να σταθεί ιδιαίτερα για να μπορέσει να δει ακριβώς πώς ξεκίνησε, πώς συνδέεται με το παρελθόν και τις διαστάσεις που έχει πάρει σήμερα σ' όλο τον κόσμο.

Ολοκληρώνοντας αυτό το άρθρο θα ήθελα να πω ότι ο καθένας μας μπορεί να κάνει μικροαλλαγές στη ζωή του ενσωματώνοντας την κίνηση στην οποιαδήποτε μορφή της. Αν φυσικά η κίνηση εμπεριέχει την έκφραση τότε μπορούμε να μιλήσουμε για ολοκλήρωση. Οποδήποτε πλησιάζει ταυτόχρονα τα διαφορετικά κομμάτια του εαυτού μας μπορεί και μας δίνει χαρά, ταυτότητα, διάθεση για να προχωρήσουμε.

Και είναι ακριβώς αυτή η ταυτότητα και η διάθεση που λείπουν όλο και περισσότερο σήμερα, κάνοντας τις κοινωνίες να συσσωρεύουν αρνητικά φορτία που εκφράζονται τόσο έντονα στα πολλά και διαφορετικά επίπεδα της καθημερινότητάς μας.

Βιβλίο "Είχα ανάγκη να ζήσω"

Μανώλη Πράτσικα

"Η περιπλάνηση του Κ."

Διηγήματα, Δωδώνη, Αθήνα - Γιάννινα 1997

Γράφει ο Παναγιώτης Φωτίου

Η Πάτρα δεν είναι τόσο μεγάλη ώστε να επιτρέπει εύκολα προκλητική αδιαφορία για πρόσωπα που προσφέρουν στο χώρο της Τέχνης. Είμαστε εδώ όλοι και αργά ή γρήγορα θα συναντηθούμε, θ' ακούσουμε, θα δούμε. Αυτό δε σημαίνει ότι λείπει εντελώς η επιδεικτική επαρχιώτικη αλαζονεία, η οποία δε μας αφήνει να δούμε, και πολύ περισσότερο να αναγνωρίσουμε, την όποια προσφορά του ΑΜΟΥ.

Βέβαια ο καθένας προσφέρει ό,τι μπορεί. Πολλοί μοχθούν και έχουν φιλοδοξίες. Αρκετοί φαίνονται. Ελάχιστοι ξεχωρίζουν και γίνονται αποδεκτοί στο ευρύτερο κοινό.

Πιστεύω ότι το "Δόντι" θα είναι ανοικτό σε κάθε φιλότιμη προσπάθεια στο χώρο της πνευματικής δημιουργίας και θα τιμήσει την πολιτιστική παραγωγή σ' όποιο τομέα κι αν συντελείται σ' αυτή την πόλη.

Ο Μανώλης Πράτσικας, έχει μια μακρά πορεία στο χώρο των γραμμάτων και η μέχρι τώρα προσφορά του στην πεζογραφία (διήγημα, δοκίμιο, κριτική) στην ποίηση και το θέατρο έχει αποτιμηθεί σε μεγάλο βαθμό. Ελπίζω ότι εν καιρώ θα αξιολογηθεί και αντικειμενικά.

Περιοδικά, όπως η "ΟΜΠΡΕΛΑ" στην Αθήνα και "ΦΗΓΟΣ" στα Γιάννινα, έχουν κάνει τιμητικές αναφορές. Αξίζει, με αφορμή τη συλλογή διηγημάτων που εκδόθηκε το 1997, ν' αναφερθούμε, σύντομα έστω, στο συγγραφέα Μανώλη Πράτσικα.

Δεν είναι από τους εύκολους συγγραφείς. Απαιτεί από τους αναγνώστες υπομονή και διάθεση να συνταξιδέψουν στο χρόνο μέσα από τα δύσκολα μονοπάτια της μνήμης και

τις συμπληγάδες της ζωής - γραφής.

Τα διηγήματά του και αυτή τη φορά αναφέρονται στο παρελθόν και στο παρόν, στους άλλους και σ' εμάς, στο ΕΓΩ και το ΕΣΥ. Θίγουν υπαρξιακά, μεταφυσικά και κοινωνικά προβλήματα. Η συλλογή "Η περιπλάνηση του Κ." αποτελείται από 13 διηγήματα. Το τελευταίο έδωσε και τον τίτλο στη συλλογή. Αποτελεί μάλιστα ένα διήγημα - δοκίμιο στη γραφή και το χρόνο.

"Και η μνήμη να γίνεται αναπόληση, να παίρνει τα χρώματα της δύσης και να δίνει σ' αυτόν την ερώτηση. Τι έγινε εκείνος; Ο άλλος; Εσύ ο γείτονας; Ο φίλος; Αραγε τον θυμούνται; Ζουν;" (σελ. 91-92).

Εχουμε μια περιπλάνηση ανάμεσα στο δρῆνο, τον καυσιέλο και τη βουβή διαμαρτυρία. Εχουμε ένα παράξενο ύμνο και δρῆνο για τη ζωή, για τον άνθρωπο.

Ο Κ., κεντρικό πρόσωπο των διηγημάτων, είναι ο αυτόπτης μάρτυρας. Αυτός που δίνει τις πληροφορίες στον αφηγητή - συγγραφέα και εμπλουτίζει το κείμενο με δράση διακριτική, εσωτερική κυρίως.

"Ίσως για να προστατευθεί από την επικίνδυνη και ποικίλη διαφοροποίηση της μνήμης και με την αποκλειστική επιδίωξη να μας αποδείξει την πάσα αλήθεια: ναι, ναι, αυτός ο Κ., ίσως είμαι κι εγώ. Ίσως ο άλλος, ίσως εσύ" (σελ. 44).

Πρόκειται για μια περσόνα του ίδιου του συγγραφέα που έτσι βρίσκει την ευκαιρία να κρίνει και να παρουσιάσει πιο αντικειμενικά τα πράγματα. Είναι ο σκηνοθέτης, ο "κατασκευαστής" του ανθρώπινου τοπίου των διηγημάτων.

"Έτσι σας πληροφορούμε λοιπόν ότι ο Κ. ήταν ένας σπουδασμένος σκηνοθέτης με ξεχωριστή παιδεία πάνω στο θέατρο" (σελ. 59).

"Τον πιστεύουμε για ένα αυτόπτη μάρτυ-

ρα. Αλλωστε αυτός ο Κ. έζησε εκεί αυτά τα χρόνια" (σελ. 15).

Τα περισσότερα πρόσωπα είναι πραγματικά, τα γεγονότα μάλλον ιστορικά συντελεσμένα. Ο συγγραφέας μας δίνει όμως μόνον ό,τι θεωρεί σημαντικό. Δεν επιδιέχεται σε λεπτομερείς περιγραφές. Με τρόπο αφαιρετικό και λόγο υπαινικτικό, αινιγματικό πολλές φορές, στήνει σκηνικά, διαγράφει χαρακτηρισ, σκιαγραφεί πρόσωπα και παρουσιάζει συγκρούσεις.

Κατοχή και εμφύλιος, προπολεμική και μεταπολεμική Πάτρα δίνονται με αδρές γραμμές μέσα από τις ιστορίες - σπαράγματα των ηρώων - φαντασμάτων και μέσα από το μάτι και τα βιώματα - τραύματα του ίδιου του συγγραφέα.

Δίνει στον έρωτα και τη δύναμη της θηλυκότητας, το πρώτο διήγημα "Απρίλιος", ενώ όλα σχεδόν τα υπόλοιπα υπηρετούν το βασικό στόχο - θέμα του συγγραφέα που είναι η ανάδειξη των αντιθέσεων και αντιφάσεων της ζωής. Ο καιρός είναι ο πιο σπουδαίος σκηνοθέτης της ανθρώπινης ζωής. Ο θάνατος είναι ο υπεύθυνος φωτισμού και ήχου. Ξεχωρίζουν κατά τη γνώμη μου, τέσσερα διηγήματα που τα θεωρώ και τα καλύτερα.

- Μια κοινότοπη ιστορία
- Η διαδρομή
- Μια παράσταση με Άμλετ στην Πάτρα
- Το φως το ιλαρόν.

Ιδιόρρυθμη γραφή, η οποία άλλοτε αποκτά - έχει την αφαιρετική πολυσημία του θεατρικού λόγου και άλλοτε τη δομή και το ύφος του δοκιμιακού λόγου. Κοφτές και σύντομες, ελλειπτικές προτάσεις. Πολλά τα

ερωτηματικά. Απότομες αλλαγές στον οπτικό άξονα - κέντρο για να φωτιστούν και άλλα "συν-γενή" γεγονότα και πρόσωπα.

Βασικός άξονας, σ' όλα τα διηγήματα ο ΧΡΟΝΟΣ ως ζωή, θάνατος, μνήμη, μνήμα, μνημόσυνο, τραγούδι, τραγωδία. Αυτός ο αγώνας του συγγραφέα με το ορατό και το αόρατο, το περασμένο και το τωρινό, το φθαρτό και το αθάνατο, υπάρχουν φορές που γεννάει κείμενο - λόγο ποιητικό με ιδιαίτερη συγκινησιακή δύναμη και άλλοτε άγχος, φόβο και πνευματικό άλγος.

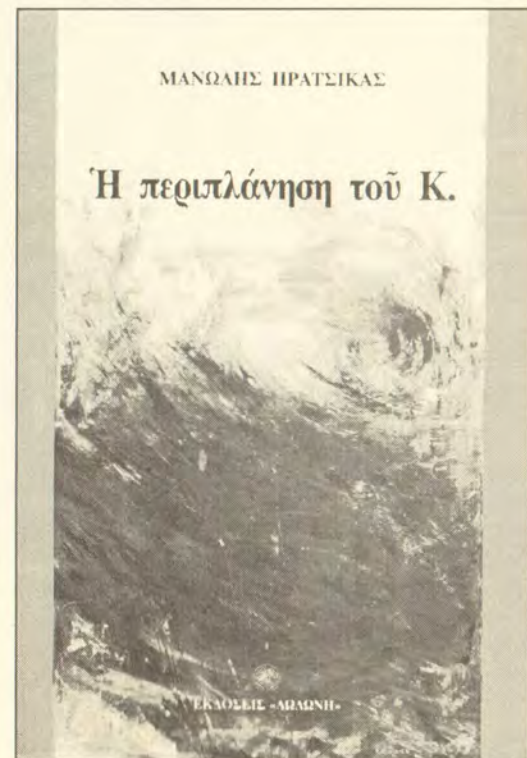
Ο Πράτσικας δε χαϊδεύει το μάτι και το αυτί του αναγνώστη. Δεν βολεύεται ούτε ο ίδιος σε εύκολη γραφή. Πειραματίζεται, δοκιμάζει, επιτυγχάνει και αποτυγχάνει ίσως. Μας καλεί σ' ένα δύσκολο αγώνα αυτοσυνειδησίας και καθάρσης, μέσα από τα πάθη και τη δράση των προσώπων - προσωπειών του.

Αναφερόμενος μάλιστα στο Πατρινό Καρναβάλι, σ' αυτή τη μαζική φυγή από την καθημερινότητα και την αποφυγή της πραγματικότητας, μας καλεί να δούμε όχι μόνο τη μισή μάσκα που γελεί, αλλά και την άλλη μισή του δρῆνου. Κι έτσι να φτάσουμε στην καθάρση και την αυτο-

συνειδησία φωνάζοντας:

"Βλέπω!! Ναι - Ναι - Τους ανθρώπους τα χρώματα και τις μάσκες - Αυτές που παίζουν με τη μοίρα μου" (Το φως το ιλαρόν, σελ. 71).

"Η Περιπλάνηση του Κ." είναι ένα οδοιπορικό για κλειστά και χαμένα μάτια". Η γνώση και η αυτογνωσία ήρθε στον Οιδίποδα πολύ αργά κι ύστερα από επώδυνες εμπειρίες. Ο τυφλός Τειρεσίας είχε προσεγγίσει την αλήθεια, ήταν σοφός, γιατί έβλεπε με τα μάτια της ψυχής".

"Οι τελευταίες επιστολές του Τζιάκοπο Όρτις"

Ούγος Φώσκολος

Μετάφραση: Έφη Καλλιφατιδής

Ιδεόγραμμα, ΑΘΗΝΑ 1998

Του Πέτρου Μάρνη

Οι επιστολές προς τον Τζιρόλαμο Όρτις φοιτητή του Πανεπιστημίου της Πάντοβας που σκοτώθηκε το Μάρτιο του

1796 σε ηλικία είκοσι τριών χρόνων έδωσαν στον Ούγο Φώσκολο τη δυνατότητα να μιλήσει για τα φαντάσματά του, να προσωποποιήσει τους δαιμονές του: ιδιωτικούς, πολιτικούς, μεταφυσικούς και να τους τοποθετήσει ξεριζωμένους - απογυμνωμένους ανάμεσα στο εγκόσμιο και ουράνιο ΑΙΝΙΓΜΑ.

Το αίνιγμα του γκρεμού, του άτυπου, του άρρυθμου, του αλλότριου και γι αυτό απελευθερωτικού.

Ο Τζιάκοπο Όρτις είναι ο ίδιος ο Φώσκολος που ζει τη δυστυχισμένη νιότη του. Αυτό το επιστολικό μυθιστόρημα είναι ένα ξέσπασμα που του δημιουργήθηκε από την ανανδρική συνθήκη του Καμποφόρμιο, και από το νόημα ακόμα της δυστυχίας του. Εμφανίζεται μέσα από τον ήρωά του υπόγειο, εικονοκλαστικό, σκοτεινό, σατανικό... παθιασμένο από τον ξεριζωμό του ανθρώπου δίχως πατρίδα (senza patria).

Σε αυτό το θαυμάσιο αισθηματικό και πατριωτικό μυθιστόρημα περιπλέκονται οι απογοητεύσεις της αγάπης με εκείνες τις πολιτικές.

Με αυτό το φανταστικό μυθιστόρημα ταυτίζεται η αναγέννηση της Ιταλίας, κι ο θάνατος του Όρτις έφερε την ανάσταση της Νέας Πατρίδας.

"... Τα πάντα έχουν το αντίβαρό τους. Τα έθνη καταβροχθίζονται, διότι το ένα δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς τα πτώματα του άλλου. Κοιτάζοντας τη Ιταλία από τούτες τις Άλπεις, κλαίω και ριγώ και ζητώ να πάρω εκδίκηση από τους εισβολείς, αλλά η φωνή μου χάνεται μες στο θρήνο τόσων λαών που χάθηκαν, όταν οι Ρωμαίοι λεηλατούσαν τον κόσμο, αναζητώντας πέρα από θάλασσες κι από ερήμους νέα βασίλεια για να τα αφανίσουν, όταν χαλούσαν τους θεούς των ηττημένων, αλυσοδέναν πρίγκιπες κι ελεύθερους λαούς, ώσπου, μη βρίσκοντας πια μέρος να βάψουν με αίμα τα όπλα τους, τα έστρεψαν ενάντια στα δικά τους σπλάχνα. Έτσι κι οι Ισραηλίτες κατέσφαξαν τους φιλήσυχους κατοίκους της Χαναάν, και οι Βαβυλώνιοι έσυραν στη σκαλαβιά τους ιερείς, τις μάνες και τα παιδιά του λαού του Ιούδα. Έτσι και ο Αλέξανδρος κατέστρεψε το βασίλειο της Βαβυλωνίας και, αφού πυρπόλησε μεγάλο μέρος της γης,

θύμωσε που δεν υπήρχαν κι άλλοι τόποι να κατακτήσει. Έτσι κι οι Σπαρτιάτες τρεις φορές κατέστρεψαν τη Μεσσηνία και τρεις φορές έδιωξαν από την Ελλάδα τους Μεσσηνίους, και ας ήταν και αυτοί Έλληνες, της ίδιας θρησκείας κι απόγονοι των ίδιων πατέρων. Έτσι σπαράζονταν και οι αρχαίοι Ιταλοί, ώσπου αφομοιώθηκαν από τις τύχες της Ρώμης. Αλλά μέσα σ' ελάχιστους αιώνες, η βασίλισσα του κόσμου έγινε βορά των Καισάρων, των Νερώνων, των Κωνσταντίνων, των Βανδάλων και των Παπών. Αχ, πόσος καπνός από ανθρώπινες πυρές δεν σκοτεινιάσε τον ουρανό της Αμερικής, πόσο αίμα αναρίθμητων λαών, που ούτε φόβο ούτε φθόνο προκαλούσαν στους Ευρωπαίους δεν έφερε ο ωκεανός, μολύνοντας με την ατιμία τις ακτές μας! Μα αυτό το αίμα μια μέρα θα πάρει εκδίκηση και θα χυθεί πάνω στα παιδιά των Ευρωπαίων! Όλα τα έθνη έχουν την ηλικία τους. Γίνονται σήμερα τύραννοι για να ωριμάσει η αυριανή σκαλαβιά τους, κι αυτοί που πρώτα πλήρωναν ταπεινά την υποτέλεια μια μέρα θα την επιβάλλουν δια πυρός και σιδήρου. Η γη είναι ένα δάσος με άγρια θηρία. Οι λιμοί, οι κατακλυσμοί και οι αρρώστιες είναι μέτρα της φύσης, όπως η ακαρπία ενός χωραφιού που προετοιμάζει την ευφορία του επόμενου χρόνου, και ποιος ξέρει; Ίσως ακόμα και οι συμφορές αυτής της σφαιρας να προετοιμάζουν την ευημερία κάποιας άλλης.

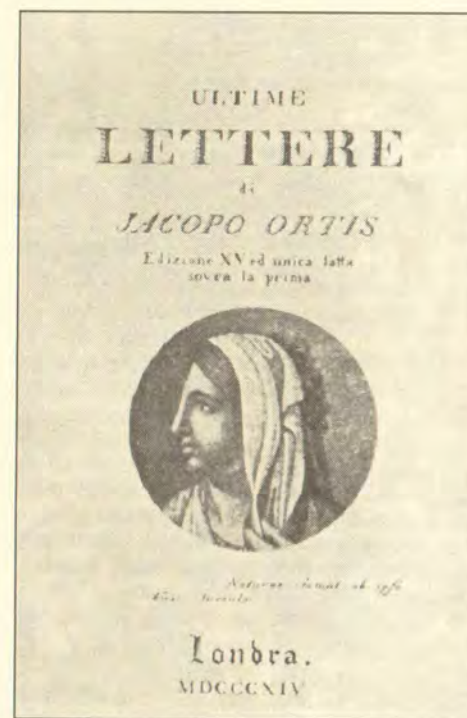
Στο μεταξύ, εμείς αποκαλούμε πομπηδώς αρετές όλες εκείνες τις πράξεις που αυξάνουν την ασφάλεια όσων διατάζουν και το φόβο όσων υπηρετούν. Οι κυβερνήσεις επιβάλλουν τη δικαιοσύνη, αλλά θα μπορούσαν να την επιβάλλουν, αν, για να κυβερνήσουν, δεν την είχαν πρώτα παρα-

διάσει; Αυτοί που από φιλοδοξία λήστεψαν ολόκληρες επαρχίες, στέλνουν με κάθε επισημότητα στην αγχόνη αυτόν που από την πείνα του έκλεψε ένα ψωμί. Πάντα, όποτε η ισχύς κατέλυσε όλα τα δικαιώματα, δέλοντας να τα κρατήσει για τον εαυτό της, εξαπατά τους θνητούς με επιφάσεις δικαίου, μέχρις ότου την καταστρέψει μια άλλη ισχύς. Ίδού ο κόσμος και οι άνθρωποι. Πού και πού, αναφαίνονται μερικοί πιο φλογεροί θνητοί, πρώτα χλευάζονται ως παράφρονες, και συχνά αποκεφαλίζονται ως κα-

κούργοι, μα αν μετά τους ευνοήσει η τύχη, που οι ίδιοι θεωρούν δική τους, αλλά που δεν είναι παρά μια υποροπτική κίνηση των πραγμάτων, τότε οι άλλοι τους υπακούουν και τους φοβούνται, και μετά θάνατον τους θεοποιούν. Αυτή είναι η ράτσα των ηρώων, των αρχηγών και των ιδρυτών των κρατών που, εξαιτίας της περηφάνειας τους και της βλακειάς του όχλου, θεωρούν ότι ανέβηκαν τόσο ψηλά χάρη στη δική τους αξία, ενώ δεν είναι παρά τυφλά γρανάζια του ρολογιού. Όταν στον κόσμο μας ωριμάζει μια επανάσταση, υπάρχουν κατ' ανάγκη κι οι άνθρωποι που θα την ξεκινήσουν και που τα

κρανία τους θα γίνουν σκαλοπάτια στο θρόνο αυτών που θα τη φέρουν σε πέρας.

Και καθώς το ανθρώπινο γένος δεν βρίσκει ούτ' ευτυχία, ούτε δικαιοσύνη επί γης, πλάθει θεούς προστάτες των αδύναμων και αναζητά μέλλουσες ανταμοιβές των τωρινών θρήνων. Αλλά οι θεοί, ανά τους αιώνες, φορούν τα όπλα των κατακτητών, και καταπιέζουν τους ανθρώπους με τα πάθη, την οργή και την πονηρία αυτού που θέλει να κυβερνήσει".

Εξώφυλλο από την πρώτη έκδοση "Οι τελευταίες επιστολές του Ιάκωβου Όρτις" (Ζυρίχη 1816) με λανθασμένη ημερομηνία (Λονδίνο 1814)

Τα προσωπεία του βίου

ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΒΙΟΓΡΑΦΙΕΣ

Του Αντώνη Σκιαθά (*)

*Και συχνά ενώ βαδίζεις ολομόναχος
στο δρόμο, τραβάς με αποστροφή το χέρι σου
σα ν' άγγιζες την άκρη ενός εγκλήματος.
Έτσι έζησα όλη τη ζωή μου κρύβοντας τα
χέρια μου σ' αυτά τα κουρέλια.
Κι ας νομίζουν οι άλλοι ότι επαίτώ...*

ΤΑΣΟΣ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗΣ

Οι αναγνώσεις των γεγονότων της ζωής ενός συγκεκριμένου προσώπου όπως αυτά περιγράφονται είτε από τον ίδιο τον ήρωα είτε από εκείνους που συλλειτούργησαν κατά τη διάρκεια του βίου του αποκτούν ξεχωριστό ενδιαφέρον όταν ο τρόπος γραφής, μας μεταφέρει σε κώδικες "μυθιστορίας" και το πρόσωπο που τα περιγράφει σηματοδοτεί μια ιστορική σκηνή, ή δημιουργεί ένα ιερό όπου "λειτουργεί" το κεντρικό πρόσωπο με μια μοναδική διαδικασία το οποίο έχει δημιουργήσει τέτοια σημεία αναφοράς στο χώρο της δράσης του που φετιχοποιούν αφ' ενός το βίο του και αφ' ετέρου την εποχή του.

Για τον αναγνώστη, η άμεση γοητεία αυτών των κειμένων είναι διπλή διότι αφ' ενός ανταποκρίνονται στην περιέργεια του να γνωρίσει την ανθρώπινη προσωπικότητα και αφ' ετέρου την επιθυμία του να αποκτήσει μια πραγματολο-

γική γνώση αποκαλύπτοντας τι ακριβώς συνέβη. Τι ακριβώς συνέβη τόσο κατά την πλοκή των γεγονότων τα οποία ανέδειξαν το υποκείμενο της βιογραφίας σε μοναδικότητα, όσο και κατά τη δράση των προσώπων που ως συνδαιτημένες ενός πλούσιου και πληθωρικού γεύματος συνέδραμαν σ' αυτή καθ' αυτή την πορεία του.

Φυσικά μια βιογραφία δεν μπορεί να αποτελέσει το εγκώμιο διάσημων προσώπων. Μπορεί να είναι και μια πραγματική ιστορική καταγραφή γεγονότων και πράξεων του ήρωα που από μόνα τους απομυθοποιούν το πρόσωπο για το οποίο μιλάμε, εάν αφαιρέσουμε το ιστορικό επίπεδο στο οποίο μπορούν να κινούνται άλλα και να δημιουργούν τα πρόσωπα που ως κεντρικοί ήρωες κάθε φορά μας απασχολούν στη μελέτη τέτοιων κειμένων. Εκτός από τα ιστορικά πραγματικά γεγονότα η περιέργεια υπήρξε η αιτία να γραφτούν πολυάριθμα βιογραφικά έργα.

Η δυσπιστία μας γι' αυτή την ιδιότυπη πράξη μπορεί να μας καταστήσει δύσπιστους και για την ίδια τη λογοτεχνική τους μορφή, που τις περισσότερες φορές ακροβατεί μεταξύ της μυθιστορηματικής γραφής που εμπεριέχει ταυτόχρονα το πλαίσιο της ιστορικής μυθιστοριογραφίας αλλά και της θεατρικής πρόζας μια και το κεντρικό πρόσωπο χρειάζεται και μια πλειάδα "κομπάρσων" τα οποία σε αλληπάλληλες θεατρικές πράξεις θα το στηρίξουν.

Όταν και όσο χρειάζεται σε μια εποχή όπου τα μέσα μαζικής ενημέρωσης ήταν ανύπαρκτα ή σχεδόν ανύπαρκτα, τα απο-

μνημονεύματα λειτουργούσαν και ως πηγή πληροφοριών για γεγονότα και πράξεις της συγκεκριμένης ιστορικής περιόδου.

Στην νεοελληνική "λογοτεχνική" πράξη τέτοιες βιογραφίες λειτούργησαν ως πρόδρομα λογοτεχνικά κείμενα και δεν είναι άλλα από τα απομνημονεύματα των αγωνιστών του 1821.

Στις μέρες μας όπου η παντοδυναμία των Μέσων Μαζικής "Ενημέρωσης" βιώνεται ταυτόχρονα με τη δημοσιογραφία της κρεβατοκάμαρας, αυτές οι προσπάθειες έχουν άλλη αξία και σηματοδοτούν μια διαφορετική γραφή, η οποία τις περισσότερες φορές συνδέει ένα συγκεκριμένο πρόσωπο από τα πολλά που μπορεί να φέρει ή έφερε κατά το βίο του ο ήρωας, δηλαδή είναι κυρίως γραφές που περιγράφουν δυνατότητες του χαρακτήρα του.

Οι οποίες φυσικά μεταξύ τους μπορεί και να διαφοροποιούνται ανάλογα με την ταύτιση που έχει ο βιογράφος με τον ήρωά του. Είναι δε πολύ σημαντικό - και αυτό εξαρτάται από το διαμέτρημα πνευματικό, κοινωνικό, επαγγελματικό του τιμωμένου προσώπου - να έχουμε παραπάνω από μία βιογραφικές γραφές για το ίδιο πρόσωπο οι οποίες μεταξύ τους να διαφέρουν στο πώς περιγράφουν το ηρωικό τους υποκείμενο και κυρίως στο ποιες ήταν εκείνες οι αρετές του χαρακτήρα του που τον ανέδειξαν.

Αναφέρθηκα σε προσωπεία διότι η βιογραφία συνήθως δεν είναι μυθιστόρημα δηλαδή το κεντρικό πρόσωπο μπορεί να είναι και ηρωικό με την επική ή τραγική σημασία του όρου, μπορεί να συνδυάζει γνωρίσματα θεϊκά ή

αρνητικά χυδαία και ευγενικά, κωμικά και σοβαρά, μπορεί να μεταμορφώνεται να εξελίσσεται και ταυτόχρονα να διδάσκει βιοματικούς κώδικες, οι οποίοι με τη σειρά τους δημιουργούν τις απαιτούμενες εξαρτήσεις με τους αναγνώστες.

Έτσι μπορεί σ' ένα πρόσωπο να αναγνώσουμε παραπάνω από ένα προσωπεία ανάλογα με την ιδεολογία, την αισθητική και την τακτική που ακολουθεί στη ζωή του ο αναγνώστης. Τα τελευταία χρόνια ασχολούμαι μ' αυτό το είδος της γραφής μια και μελετώ εργοβιογραφικά του συγγραφέα Αντώνη Σαμαράκη.

Δημιουργώντας με πολύ προσοχή την αντίστοιχη μονογραφία διαπιστώνω ότι είναι "αρκετά" τολμηρό το να βρίσκεται σε διαρκή επαφή με τον κειμενικό σου ήρωα, μια και πρέπει να αναγνωρίζεις τις αρετές και τα προτερήματα κατά τη συγγραφική κοινωνική του δράση και από την άλλη πρέπει να αποφύγεις όλα εκείνα τα στοιχεία που μυθοποιούν τον ήρωά σου, τα οποία δυστυχώς θα λειτουργήσουν εξαρχής λατρευτικά για τον αναγνώστη της μονογραφίας και όχι συμβουλευτικά ή καλύτερα ως προτάσεις βίου σε κάποια πιθανά αδιέξοδά του.

Έτσι αποστασιοποιημένος από τις φιλικές σχέσεις που δημιουργεί η καθημερινή σχεδόν επαφή με το κεντρικό πρόσωπο της βιογραφίας πρέπει να δημιουργήσεις εκείνο το προσωπείο το οποίο θα έχει προέλθει από πράξη δημιουργίας εκμαγείου και όχι ως πορτρέτο που δημιουργήθηκε από περιγραφές προσώπου που μερικώς ή ελλειπώς γνώρισαν τον κειμενικό ήρωα.

(*) Ο Αντώνης Δ. Σκιαθάς είναι ποιητής, διευθυντής του περιοδικού "Ελίτροχος" και ετοιμάζει την εργογραφία του Αντώνη Σαμαράκη

Το θολό τοπίο της κουλιούρας

Του Σταύρου Δημόπουλου

Στο κατώφλι της νέας χιλιετίας είναι αναγκαίο να επαναπροσδιορίσουμε την αξία και το μέγεθος της τέχνης. Οι καλλιτεχνικές δραστηριότητες που ορίζουν την κουλτούρα θα πρέπει να βρουν σύγχρονους τρόπους έκφρασης.

Ας σταματήσουμε πλέον να εμπιστευόμαστε οτιδήποτε που με διαπιστευτήρια ποιότητας τραβάει διαχωριστικές γραμμές δημιουργώντας το κλασικό σχήμα καλού - κακού.

Η σημερινή Ελλάδα φαίνεται ανί-

κανη να συνέλθει από το σοκ που της προκάλεσαν ατυχείς συγκυρίες. Η τουρκοκρατία, ο εμφύλιος, η χούντα επιβάρυναν το πολιτιστικό μας υπόβαθρο και αυτό φαίνεται να επηρεάζει ακόμα και σήμερα τόσο τον πολιτισμό ως καθημερινή κατάσταση όσο και τις καλλιτεχνικές δραστηριότητες.

Η σύγκριση με τους προγόνους μας βγάζει πληγωμένους, το ίδιο συμβαίνει και όταν βλέπουμε τους υπόλοιπους Ευρωπαίους να έχουν χρησιμοποιήσει καλύτερα τα φώτα που πήραν από την αρχαία Ελλάδα.

Πραγματικά έχουμε τεράστια πνευματική και πολιτιστική κληρονομιά μόνο που τη

συνηθίσαμε πίσω από τις προθήκες μουσειών, δεν την προβάλλουμε στο σήμερα και αποκομμένοι ουσιαστικά από το παρελθόν μας βρεθήκαμε μετέωροι με τη μισή Ελλάδα να κοιτάει ανατολικά και την υπόλοιπη δυτικά. Ας μου επιτραπεί η αυθαιρεσία αλλά πιστεύω ότι τα περισσότερα φαινόμενα που βασανίζουν τη σύγχρονη Ελλάδα έχουν τη ρίζα τους στην ανατολική εμπειρία μας.

Πώς γίνεται λοιπόν σήμερα να μιλάμε για πολιτισμό και για τέχνες; Αρκούν άραγε περισσότερα κονδύλια του κρατικού προϋπολογισμού; Γίνεται διαθέτοντας χρήματα να αναβαθμίσεις το πολιτιστικό επίπεδο ενός λαού που κοιτάει καχύποπτα ακόμα και απλές εκδόσεις ζωγραφικής;

Αν ανατρέξουμε στο παρελθόν θα βρούμε στο Αρχαίο κράτος των Αθηνών το ιδεώδες υπουργείο πολιτισμού. Οι χορηγίες, η εκπαίδευση των πολιτών, η άνθηση της φιλοσοφίας και των γραμμάτων δημιουργούσαν το ιδανικό περιβάλλον για τον πολιτισμό της καθημερινής ζωής με μια σχέση αμφίδρομη.

Στο σημερινό θολό τοπίο η παγκόσμια πραγματικότητα εισβάλλει εντεινοντας περισσότερο τη σύγχυση. Πληροφορίες, εικόνες, ήχοι, τρέχουν με ιλιγγιώδη ρυθμό και ο ήχος που παράγουν οι πόλεις που ζούμε μοιάζει περισσότερο με ήχο τεράστιας πολιορκητικής μηχανής. Τάσεις και ρεύματα ξεφυτρώνουν σε κάθε γωνιά του πλανήτη και το κυριότερο μπορούν τώρα πια να επικοινωνήσουν μαζί μας. Ο σύγχρονος κόσμος ψάχνει νέους τρόπους, νέα σχήματα για τη σκέψη, την τέχνη, για την καθημερινή ζωή. Πώς γίνεται να παγιδευτείς σε μια εποχή που έρχεται; Ίσως άμα δεν έχεις παρόν και να μπορεί να συμβεί.

Εμείς φαίνεται να ζούμε στο δικό μας χωροχρόνο, δεν μπορούμε να επεξεργαστούμε τα ερεθίσματα, δεν έχουμε διαλέξει ακόμα το όχημα που θα μας βγάλει στο μέλλον. Θα είναι ο αραμπάς ή το αεροπλάνο;

Κι όμως, σ' αυτό το περιβάλλον αναπτύσσονται καλλιτεχνικές δραστηριότητες (με τι κόστος άραγε εκ μέρους των δημιουργών;). Όπου τα ζιζάνια δεν προλαβαίνουν να ξεράνουν το λουλούδι, βγάζει και άνθη το ξεροχώραφο, μετά αναλαμβάνουν οι ειδήμονες να διαφωνήσουν, οι αριστεροί να ενοχοποιήσουν, οι παπάδες να ξορκίσουν, οι κουλτουριάρηδες να στιγματίσουν.

Και ο φαύλος κύκλος καλά κρατεί.

"Ετσι κι αλλιώς ο πολιτισμός είναι χώρος όπου ο καθένας μπορεί να επιβάλλει τον εαυτό του αρκεί να δηλώσει επίμονο ενδιαφέρον".

Ετσι δικαιολόγησε την παρουσία του στο ΥΠΠΟ ο σημερινός υπουργός (ο οποίος άλλωστε είναι μια μάλλον καλή περίπτωση προσώπου στη συγκεκριμένη θέση).

Επίμονο ενδιαφέρον...

✧ *Με υποψιάζουν αυτοί που δεν χάνουν έκθεση ζωγραφικής.*

✧ *Με υποψιάζουν αυτοί που σε κοιτούν υποτιμητικά αν δεν έχεις δει την τελευταία ταινία του Κουστουρίτσα.*

✧ *Με υποψιάζει όταν το low profile πουλάει περισσότερο.*

✧ *Δε μ' αρέσει ο όρος έντεχνο τραγούδι γιατί προϋποθέτει το υπόλοιπο να είναι άτεχνο.*

✧ *Δεν μ' αρέσει όταν το έντεχνο τραγούδι αναπαράγει παλιές φόρμες, σταβοκοιτάει ανατολικά και τραβάει διαχωριστικές γραμμές.*

✧ *Μ' αρέσουν τύποι σαν τα "Ημισοκούμπρια". Είναι τα ζιζάνια του ξεροχώραφου και το λένε.*

✧ *Δεν μπόρεσα να δω ολόκληρη παρά μόνο μια ταινία του Αγγελόπουλου.*

✧ *Δε μ' αρέσει να βλέπω καλλιτέχνες στα παράθυρα των ειδήσεων να έχουν λόγο για κάθε τι.*

✧ *Δε μ' αρέσει που αντιμετωπίζεται η κουλτούρα των νέων σαν κενή κι ανόητη.*

✧ *Δε μ' αρέσει που όλοι μαζί αποτελούμε το ανύπαρκτο πολιτιστικό ρεύμα της ελληνικής πραγματικότητας.*

✧ *Δε μ' αρέσει που γράφοντας έκανα χρήση της υπουργικής ατάκας.*

✧ *Βιωματική σχέση ... θα ήθελα.*

PAYPHONE

Δ. ΓΟΥΔΕΒΕΝΟΣ L.T.D.

Σύγχρονοι
Συνδρομητικοί
Τηλεφωνικοί
Κερματοδέκτες

Αρ. Έγκρισης
ΕΕΕΤ
ΕΛ 33082008

Εγκεκριμένοι από την Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών
για σύνδεση στο δίκτυο του ΟΤΕ

SERVICE
24
ΩΡΕΣ

Αρ. Έγκρισης
ΕΕΕΤ
ΕΛ 33082008

model
CX-96

model
CX-97

Αρ. Έγκρισης
ΕΕΕΤ
ΕΛ 33082010

ΜΕΙΛΙΧΟΥ 62 - Τ.Κ. 264 43 Κ. ΣΥΧΑΙΝΑ • ΠΑΤΡΑ
ΤΗΛ./FAX: 061-422.169 - 433.045

20

ΧΡΟΝΙΑ

ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗΣ & ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ

Η εμπειρία μας εγγυάται τη σωστή εφαρμογή
του νέου συστήματος εισαγωγικών εξετάσεων

Διεύθυνση Σπουδών
ΜΑΡΙΟΣ ΒΟΥΡΝΑΣ
Μαθηματικός

ΚΑΦΕΖΑΣ
ΧΡΗΣΤΟΣ
Μαθηματικός

ΠΑΣΓΙΑΝΝΟΥ - ΚΑΦΕΖΑ
ΕΙΡΗΝΗ
Μαθηματικός

ΛΟΓΑΡΑΣ
ΚΩΣΤΑΣ
Φιλολόγος

ΔΡΟΥΚΟΠΟΥΛΟΣ
ΑΡΗΣ
Φιλολόγος

ΠΟΥΝΤΖΑΣ
ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ
Χημικός

ΠΑΡΤΣΑΛΗΣ
ΜΑΝΘΟΣ
Φιλολόγος

ΚΑΠΩΝΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ
Φυσικός

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟ!

ΕΜΕΙΣ ΚΑΘΟΔΗΓΟΥΜΕ
ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΑΣ
ΣΤΟΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟ

Τμήματα για έγκαιρη προετοιμασία
μαθητών της Α' & Β' Λυκείου

Εφαρμοσμένη με Απόλυτη
επιτυχία Μεθοδολογία της ύλης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ
δεξιες
ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Κανακάρη 120 Ερμού 77 - Κανακάρη 133
τηλ./fax.: 620019 - 622111 - 2256
e - mail: vournas @ otenet gr

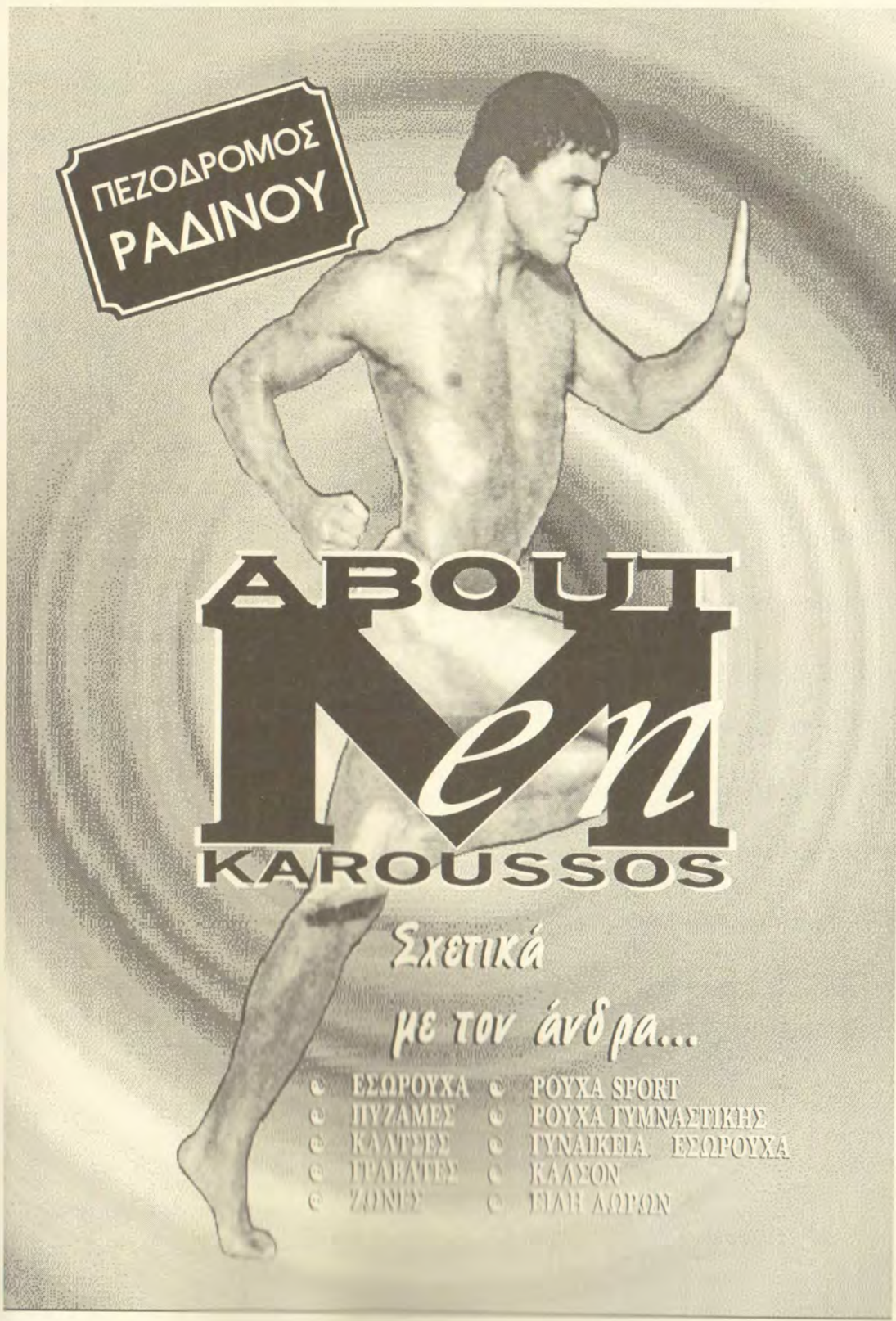
Υσιερόγραφο

Γράφει ο Κώστας Μπουλμπασάκος

Πίσω από τη μάσκα

Μπορεί μια μάσκα να κρύβει το πρόσωπο και τις ατέλειές του, δεν μπορεί να κρύψει όμως τα μάτια και τη διάθεση που αυτά κοιτούν. Εποχή καρναβαλιού και όλα φαίνονται με μάτι σκωπτικό...αλίμονο και αν δεν φαίνονταν έτσι. Προσέξτε τώρα τι μπορεί να συμβεί αν κάποιος φορέσει μια καρναβαλική μάσκα και βγει στους δρόμους της Πάτρας την τελευταία Κυριακή των Απόκριων. Οσοι από εσάς τυγχάνει να έχετε δει το κινηματογραφικό έργο η ΜΑΣΚΑ, συνδυάζετε καταστάσεις και γεγονότα και θα έχετε μπροστά σας το δικό σας μοναδικό καρναβάλι. Ας υποθέσουμε λοιπόν ότι φοράτε την μάσκα του Κ. Σημίτη, εκείνη τη δύστροπη φιγούρα, με τις ζάρες και τις μεγάλες ελιές. Σίγουρα η διάθεσή σας θα αλλάξει σε δευτερόλεπτα. Θα κοιτάτε τους καρναβαλιστές να διασκεδάζουν και εσείς θα τους βλέπετε σαν μονάδες του Ευρώ. Θα ακούτε καρναβαλικός δεσμός και θα λέτε... σίγουρα θέλει και αυτός εκσυγχρονισμό. Αν τύχει και διαλέξετε την μάσκα Παπαϊωάννου, τότε θα βλέπετε τους καρναβαλιστές σαν φοροφυγάδες, σαν μια ασύλληπτη φορολογική μάζα και θα λέτε κάτι μεταξύ του... "πόσοι φόροι χαμένοι", "πόσο χρήμα αφορολόγητο... και πού τέλος πάντων τα βρίσκουν και διασκεδάζουν σκορπώντας τα ασυλόγηστα". Τώρα αν η μάσκα που διαλέξετε είναι του Δ. Αβραμόπουλου, το μόνο που μπορεί να σας συμβεί, είναι να τους βλέπετε όλους σαν μελλοντικούς ψηφοφόρους σας. Αν τύχει και διαλέξετε τη μάσκα Αρσένη, τότε μάλλον θα το δείτε όλα σκούρα και το μόνο πράγμα που θα θέλατε να κάνετε, είναι να βάλετε μπροστά σε όλους αυτούς τους ξέφρενους καρναβαλιστές, ανεξαρτήτου ηλικίας, από ένα θρανίο. Έτσι για να βγάλετε το άχτι σας. Αν τύχει και φορέσετε τη μάσκα του υπεύθυνου του πολιτιστικού τομέα του Δήμου Πάτρας, ίσως να δείτε όλα τα δρώμενα, σαν σεξουαλικού περιεχομένου και να αρχίσετε να κόβετε εκδηλώσεις και αντί για καρναβάλι, να μας προκύψει από το κόψε - κόψε, εκδήλωση της Διακιδείου Σχολής. Να δω τι θα βλέπετε αν φορέσετε τη μάσκα Λεβίνσκι,

Τέλος για κακή σας τύχη, αν ξεμείνετε και δεν μπορείτε να βρείτε μάσκα της αρεσκείας σας και η μόνη που έχει απομείνει είναι η μάσκα του Χριστόδουλου... και την φορέσετε, τότε θα βλέπετε όλους τους καρναβαλιστές σαν μαθητούδια του κατηχητικού και θα τρίβετε τα χέρια σας που ξαφνικά οι εκκλησίες, θα γεμίσουν από νέους ανθρώπους, τους πάτε... δεν τους πάτε. Αν τώρα αποφασίσετε να μείνετε με το κοστούμι της καθημερινότητας, χωρίς μάσκα δηλαδή, μπορεί να συμβούν τα ακολούθα. Αν είστε μισδοσυντηρητός θα μετράτε δεκάρικο το δεκάρικο αν φθάνουν τα χρήματά σας για μια βραδιά σε ένα κοσμικό κέντρο, όπως το επιβάλλει η συνήθεια των ημερών. Αν όμως είστε εκείνης της τάξης που "το φυσάει" θα πάρετε το τέσσερα επί τέσσερα και θα εκδράμετε σε μέρη μαγευτικά, μακριά από τα τετριμμένα των ημερών. Δοκιμάστε όμως να φορέσετε τη μάσκα του 'επαίτη... Εκείνου που μας γυροφέρνει όλες τις μέρες στα καφέ μπαρ, στους δρόμους, έξω από τα σκαλιά της εκκλησίας, ζητώντας ελεημοσύνη. Θα καταφέρετε να την αντέξετε; Μάλλον άβολο αν όχι δύσκολο. Ποιος άραγε από εμάς, θα θέλει να υπάρξει στη ζωή του επαίτης, έστω "μασκαράς επαίτης". Μάλλον κανείς, γιατί είναι πολύ δύσκολο έστω και στα ψέματα να παίξουμε αυτό το ρόλο. Είναι η μοναδική μάσκα που κανείς και ποτέ, δεν θα θέλει να φορέσει. Ίσως γιατί πολλοί από εμάς, την έχουμε φορέσει κατά καιρούς. Ίσως ακόμη γιατί η φαντασίωση μετουσιώνεται καθημερινά σε πραγματικότητα και όλοι προσγειωνόμαστε σε αυτή, χωρίς να έχουμε την ανάγκη της μάσκας του επαίτη. Επειδή όμως είναι καρναβάλι, φορέστε όποια μάσκα βρείτε μπροστά σας και γρήγορα, γιατί οι μάσκες την Καθαρά Δευτέρα πέφτουν, μαζί και οι ψευδαισθήσεις.

ΠΕΖΟΔΡΟΜΟΣ
ΡΑΔΙΝΟΥ

ABOUT
MEN
KAROUSSOS

Σχετικά
με τον άνδρα...

- ΕΣΩΡΟΥΧΑ
- ΠΥΖΑΜΕΣ
- ΚΑΛΥΣΣ
- ΠΡΑΒΑΤΕΣ
- ΖΩΝΕΣ
- ΡΟΥΧΑ SPORT
- ΡΟΥΧΑ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗΣ
- ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΕΣΩΡΟΥΧΑ
- ΚΑΛΣΟΝ
- ΒΙΑΛΗ ΛΟΓΩΝ

ΟΠΑΠ

1958 - ΣΗΜΕΡΑ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ

ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΕΡΓΟ

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

ΣΤΟΙΧΗΜΑΤΑ

E-MAIL

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Ο ΟΠΑΠ ΣΤΟ INTERNET

www.opap.gr

**Οπi θέλετε να ξέρετε
για τον ΟΠΑΠ...**

**...χρήσιμες
πληροφορίες**

**...και 24ωρη
ηλεκτρονική
επικοινωνία
με ΟΠΑΠ.**

**Οπi χρειάζεστε για συμμετοχή
στα ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ του...**

- Ταυτότητα και φυσιογνωμία των παικιδιών
- Πως παίζονται (γενικές οδηγίες, κανόνες, βήμα προς βήμα καθοδήγηση)
- Αποτελέσματα διαγωνισμών και κληρώσεων μέχρι και 6 μήνες πριν
- Στατιστικά κίνησης όλων των παικιδιών
- Πληροφορίες για επόμενους διαγωνισμούς
- Βαθμολογίες και επόμενες αγωνιστικές πρωταθλημάτων Α', Β', Γ' Εθνικής, Ιταλίας, Αγγλίας, Γερμανίας κ.λπ.
- Προγνώσεις εφημερίδων

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

**...τα τελευταία αποτελέσματα
όλων των παικιδιών**

ΔΙΑΛΟΓΗ

- Δωρεάν απόκτηση του προγράμματος διαλογής επιτυχιών όλων των παικιδιών

ΠΑΙΞΕ ΚΑΙ ΕΣΥ

- Δοκιμαστικά εκπαιδευτικά παικιδια

**...και πλούσιο φωτογραφικό
υλικό.**

ΟΠΑΠ

Στην υπηρεσία του Αθλητισμού
και του Πολιτισμού